

Akademie HUSPOL

**HUMAN SAFETY IN THE AGE OF GLOBALIZATION:
CURRENT LEGAL PARADIGMS**

SOURCE BOOK

International scientific-practical conference

(Kunovice, Czech Republic, May 29-30, 2020)

Kunovice, 2020

*Recommended for publication
by the Academic Council at
Akademie HUSPOL
April 19, 2020 (Protocol № 11)*

Human safety in the age of globalization: current legal paradigms : source book of International scientific-practical conference (Kunovice, Czech Republic, May 29-30, 2020) / under the editorship of I.Kopotun, S. Petkov. - Kunovice: Akademie HUSPOL : 2020. - 137 p.

Безпека людини в умовах глобалізації: сучасні правові парадигми : зб. Матеріалів Міжнар. наук. - практ. конф. (Куновіце, Чеська Республіка, 29 – 30 трав. 2020 р.) / за ред. І. М. Копотуна, С. В. Петкова. – Куновіце : Академія ГУСПОЛ, 2020. – 137 с.

ISBN 978-80-907587-2-8

The source book contains the reports of participants of the International scientific-practical conference "Human safety in the age of globalization: current legal paradigms", which was held by the Akademie HUSPOL (Czech Republic) with the assistance of the NGO "European Institute for Further Education" on May 29-30, 2020. The conference is dedicated to solving current problems in ensuring human safety in the age of globalization and finding ways to improve the legal practice of Ukraine and the Czech Republic.

Sbírka obsahuje materiály zpráv účastníků mezinárodní vědecko-praktické konference „Lidská bezpečnost v kontextu globalizace: moderní právní paradigmatá“, kterou pořádala Akademie GUSPOL (Česká republika) za pomoci nevládní organizace „Evropský institut postgraduálního vzdělávání“ 29. – 30. Května 2020. Konference je věnována řešení současných problémů v oblasti zajištění lidské bezpečnosti v kontextu globalizace a hledání způsobů, jak zlepšit právní praxi Ukrajiny a České republiky.

Збірник містить матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Безпека людини в умовах глобалізації: сучасні правові парадигми», яка була проведена Академією ГУСПОЛ (Чеська Республіка) за сприянням ГО «Європейський інститут післядипломної освіти» 29-30 травня 2020 року. Конференцію присвячено розв'язанню актуальних проблем в забезпеченні безпеки людини в умовах глобалізації та пошуку шляхів удосконалення правової практики України та Чехії.

ISBN 978-80-907587-2-8

© Akademie HUSPOL, 2020

© I. Kopotun, S. Petkov, 2020

PaedDr. Milan Hejdiš, Ph.D.

Rektor Akadémie HUSPOL

Drahí kolegovia!

Úprimne želim úspech medzinárodnej vedeckej a prakticky zameranej konferencii „Ľudská bezpečnosť v kontexte globalizácie: moderné právne paradigmy“!

Teší ma, že konferenciu zorganizovala Akadémie Huspol a Európsky verejný inštitút pre postgraduálne vzdelávanie, pretože sme to my, u ktorých študujú budúci právnici a iní budúci odborníci, pričom cielene zlepšujeme odbornú kvalifikáciu vysokokvalifikovaných odborníkov.

V dnešnom modernom svete existuje veľa problémov, ktoré by mali ovplyvniť myšlienky všetkých, ktoré súvisia s jurisprudenciou. Napríklad v súvislosti s globalizáciou existujú problémy týkajúce sa bezpečnosti ľudí. Význam tohto problému do značnej miery určuje nízku úroveň ochrany životne dôležitých záujmov ľudstva, o čom svedčí množstvo negatívnych procesov prejavujúcich sa v posledných desaťročiach. Zahŕňajú problémy svetovej populácie, vysoký výskyt populácie zasiahnutej infekciou (koronavírusom COVID-19), tuberkulózou, chorobami spôsobených ľudskou imunodeficienciou, problémami so zamestnaním, javmi krízy vo všetkých sférach života, najmä globálnou finančnou a hospodárskou krízou, medzinárodnými konfliktami a pod.

Cieľom našej konferencie je rozvíjať nielen teoretické, ale aj praktické aspekty zabezpečenia ľudskej bezpečnosti v kontexte globálneho rozvoja a zdôrazniť konkrétne opatrenia na zaistenie bezpečnosti občanov na základe existujúcich medzinárodných noriem.

Vážení kolegovia, spolu s vami budeme definovať hlavné teoretické a metodologické prístupy k štúdiu osobnej bezpečnosti vzhľadom na globálne nebezpečenstvá a hrozby.

GREETINGS

Vzhľadom na to, že vedecká konferencia nie je len príležitosťou na výmenu názorov a testovaním teoretických myšlienok jej účastníkmi, ale je aj vynikajúcou príležitosťou pre všetkých účastníkov na neformálnu komunikáciu s cieľom výmeny skúseností a naznačením možností riešiť existujúce problémy v budúcnosti.

Dobrou správou je, že účasťou na konferencii sa podieľajú nielen domáci, ale aj zahraniční vedci. Je dôležité, aby sa vedecká diskusia stala plodnou pre vedcov, učiteľov, doktorandov a jej závery mali skutočný sociálno-politický prínos.

Игорь Копотун

Доктор юридических наук, профессор, Заслуженный юрист Украины,
Проректор с международных связей Академии ГУСПОЛ

Уважаемые коллеги!

В современных условиях, наполненных общественно значимыми, а иногда и трагическими событиями, проведение Международной научно-практической конференции «Безопасность человека в условиях глобализации: современные правовые парадигмы», является знаковым событием для международного права в целом.

Сегодня проблема обеспечения безопасного существования человека не только сохранила свою остроту, но и ещё больше активизировалась в связи с новыми вызовами, опасностями и угрозами, которые становятся всё более глобальными. Вместе с традиционными опасностями и угрозами – войнами, политической нестабильностью, природными катаклизмами – появились новые в виде распространения международного терроризма и преступности, пандемии коронавирусной инфекции COVID-19, значительного ухудшения экологического состояния среды обитания человека, наркоманизации и алкоголизации населения многих стран, масштабных техногенных катастроф и аварий, смены климата на Земле, истощения природных ресурсов и т.п.

Конференция проходит в исключительно сложный и ответственный момент в развитии современных международных отношений. С одной стороны, мировое общество вошло в новый этап своего исторического развития, для которого свойственны глобализация и универсализация международных отношений, формирование общего экономического, правового и информационного пространства, разработка единственных подходов к обеспечению прав человека. А, с другой стороны, пандемия, агрессивная политика России по отношению к Украине, кризис вокруг Сирии,

GREETINGS

террористические акты в Европе – эти и другие события в очередной раз за последние годы поставили мировое сообщество перед принципиальным выбором: какие методы и пути разрешения международных конфликтов и обеспечения мирового правопорядка являются наиболее легитимными; какие правовые принципы и формы наиболее подходящие и эффективные для построения системы международной безопасности в новых условиях.

К сожалению, на эти угрозы в мире по сей день не найдено адекватных ответов. Проблема обеспечения безопасности личности в условиях современного глобального развития требует научного осмысления, анализа проблем, связанных с обеспечением безопасности в широком понимании и безопасности личности как самого главного компонента международной, региональной и национальной безопасности.

Целью нашей конференции и есть поиск, а также анализ возможных путей и новых подходов к политике обеспечения глобальной и национальной безопасности человека в условиях современного мира.

Именно проведение нашей Международной научно-практической конференции, в которой приняли участие международные представители академической и вузовской науки, говорит о значительном потенциале правовой науки и образования. Очевидно, что решение большинства важных и сложных вопросов можно достичь только общими усилиями представителей международных научных школ. Давайте вместе стремиться к достижению нашей общей цели: сделать международное право основным и самым важным инструментом политики всего мира.

Желаю участникам конференции активной и плодотворной работы!

PaedDr. Milan Hejdiš, Ph.D.

Rektor Akademie HUSPOL

Kunovice, Czech Republic

**THE STANDARDS AND TERMS OF EFFICIENCY OF SPECIAL TYPES OF
THE EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION
CRIMES**

The evolution of modern criminal-law point, the practice of law-making and the application of the criminal law convince the existence of a twin trend in counteraction to crime. The first of them continues the classical relationship between crime and punishment. In cases of minor crimes and crimes of a moderate nature, society is often interested in resolving arose conflict in another way than punishment. In this case, of course, the rights and legitimate interests of the injured person and society must be respected.¹

The identification of the goals of the institute for dismissal and the means of achieving them naturally makes for scientists a rather puzzling problem of the effectiveness of this institute.²

The concepts of “performance evaluation” and “effectiveness” are not identical, since the assessment of effectiveness is a system of actions aimed at identifying qualitative signs of an object; the effectiveness is an appreciable category, determined by a system of actions aimed at identifying qualitative signs of the subject, and points to its positive property.³

Exploring the effectiveness of the exemption of criminal liability for corruption crimes, it is necessary to speak not about the regulated effectiveness of the legal norms, but about the effectiveness of the entire mechanism of legal regulation exemption from criminal liability.

¹ Baulin Yu. V. Zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti / Yu. V. Baulin // Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy. – 2013. – № 1 (1). – S. 199.

² Kozak O. S. Poniattia efektyvnosti mekhanizmu pravovoho rehuliuвання zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti / O. S. Kozak // Slidcha diialnist: problemy teorii i praktyky : materialy nauk.-prakt. konf. ta «kruhloho stolu». – Dnipropetrovsk : [b. v.], 2008. – S. 41–43.

³ Kozak O. S. Zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.08 / Kozak O. S. – Dnipropetrovsk, 2008. – S. 11.

The concept of “the criteria”, “the indicators” and “the conditions” for the effectiveness of exemption from criminal liability vary, since “the criteria” are signs, “the indicators” are empirical data, and “the conditions” are a system of circumstances relating to the mechanism of legal regulation exemption from criminal liability for corruption crimes.⁴

Taking into account O. S. Kozak’s proposed general criteria of effectiveness for exemption from criminal liability,⁵ we can characterize the criteria for the effectiveness of exemption from criminal liability for corruption crimes: 1) the achievement of the result, namely, preventing the commission of new corruption crimes by persons who were previously exempted from criminal liability for similar socially dangerous acts. The result is predetermined by the goals and means provided by the institute for the exemption of criminal liability, in particular means of encouraging positive post-criminal behaviour of the person who committed a corruption crime; 2) the activity of the courts in relation to the realization of the tasks assigned to them, consisting in the competence and coherence of the work of the subjects of the application of the exemption from criminal liability for corruption crimes. At the same time, it should stress the need to that it is necessary to determine the criteria for the same application by judicial-investigative bodies of the incentive rules for corruption crimes. This, above all, can be achieved by adopting the relevant order of the plenum of the SCU.

Let’s say that we can speak about the criteria, indicators and conditions of the effectiveness of the incentive norms for corruption crimes, based on a purely theoretical foundation. Since the making analysis of empirical data is not possible due to the insignificant time elapsed since the legislator’s adoption of the very concept of corruption crimes and changes that affected the provisions on exemption from criminal liability provided by the General and Special parts of the CC of Ukraine. Accordingly, there is no adequate volume of practical results of the activity of

⁴ Right there. – S. 17.

⁵ Right there. – S. 15.

judicial-investigative bodies in the given sphere, which would allow receiving solid conclusions during the research.

The analysis of the basic views on the notion of the conditions of the effectiveness of the norm of law allowed to state that the conditions for the release of criminal responsibility are the system of circumstances that determine the effectiveness of the mechanism of its legal regulation, effect on the ability to achieve the goals by appropriate means and results of exemption from criminal liability by appropriate means, and also include conditions of effectiveness of the norm of the law, conditions of effectiveness of legal relations and acts of realization of rights and obligations.

To the conditions of the effectiveness of the legal norms of the institute for exemption from criminal liability for corruption crimes include its detailed legal regulation, which is understood as the consistency of the norms of material and procedural law, which provide for the type of special exemption, and also the compliance of such norms with the general tendencies of the state criminal policy of state and needs of society.

The prerequisite for the effective and correct application of this institute is the consistency of its content, as foreseen in the norms of the CC of Ukraine, and its time, which is regulated by the norms of the CPC of Ukraine.

The legislator limited the possibility of applying the analysed types of special exemption from criminal liability in time. In particular, the general content of the notification of suspicion is disclosed in the provisions of articles 276–279 of the CC of Ukraine. Before conducting a complex of investigative actions, in art. 278 of the CPC of Ukraine provided for two possible procedures for the implementation of such a report of a crime, in particular of a corruption crime: 1) a written notification of suspicion is delivered at the day of its making by the investigator or prosecutor, and in the case of impossibility of such a delivering – in the manner provided by the CPC of Ukraine for the delivery of communications; 2) a written notification of suspicion

a detained person shall be delivered not later than twenty four hours from the moment of his detention.

Thus, the content of the above norms allows to determine the notice of suspicion as a processual act, which constitutes a certain way of proving by the investigator or prosecutor to the attention of a certain individual the content of the offense that this person have probably committed.

However, from the point of view of increasing the effectiveness of the special types of exemption from criminal liability stipulated in these norms, it is advisable not simply to replace the wording “to prosecution” with “... the notification her of the suspicion of committing a crime ...” and to introduce in these special types of dismissal, an approach that would allow to extend the possible time limits for committing positive post-criminal acts and not reduce them to the initial stages of criminal proceedings.

The arguments in favour of such an approach can be as follows:

1) the limitation of the fulfil the conditions of exemption the moment of the notification of suspicion virtually nullifies the possibility of applying such special types of exemption, as the guilty person is given very little time to fulfil the conditions for exemption;

2) the social positivity of post-criminal acts does not change depending on the moment of their commission, which is determined by the stage of criminal proceedings, whether they will be committed before the notification of suspicion or before the court decides on the appointment of a trial (in accordance with part 1, art. 316 of the CPC of Ukraine), or to a court’s decision in a criminal proceeding. In any case, the main objective of the institution’s exemption from criminal liability is achieved – the corrections the person of the perpetrator (special prevention) and other persons (general prevention) without the application of a criminal-law punishment. At the same time, in terms of humanization of criminal liability legislation, it would be entirely justified to limit the possibility of fulfilling the conditions for exemption from criminal liability by the verdict of the court;

3) part 2 of art. 286 of the CPC of Ukraine states: “Having established at the stage of pre-trial investigation the grounds for exemption from criminal liability and getting the consent of the suspect to such an exemption, the prosecutor makes a request for exemption from criminal liability and fully without pre-trial investigation sends him to court”. Consequently, the application of the exemption procedure can be carried out subject to two procedural conditions: the presence of a status of suspect’s to a person and obtaining his consent to the application of the exemption. This means that the guilty person must first comply with the conditions of exemption provided for in the CC of Ukraine, and then she will be served with a notification about suspicion that, according to part 1 of art. 42 of the CPC of Ukraine will mean the getting of the suspect’s legal status, and after that, she may be asked to agree to the application of the use of institution of exemption against her. As a result, in the norms of the CC of Ukraine, which provide for special types of exemption, the situation is established in which a person, even that who is conscientiously mistaken in the lawfulness of his actions, for example, in case of non-payment of taxes, is already obliged to make positive post-criminal acts in order to be able to be exemption from criminal liability.

This approach seems inappropriate, since no fault of the perpetrator is required to make any criminal-law assessment of her actions, which asks the question of the lawfulness of the claim by the state to a person for positive post-criminal acts. An additional argument in this regard may be that the implementation of the notification about suspicion of its content corresponds to this stage of criminal proceedings (as envisaged by the CPC of Ukraine in 1960) as initiating criminal proceedings against a person.

By the Law of 18.04.2013⁶ in articles 354, 368-3, 368-4, 369 the provision providing for “violation of the criminal case against it” as the final moment of realization by the guilty person of the conditions for exemption from criminal

⁶ Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pryvedennia natsionalnoho zakonodavstva u vidpovidnist iz standartamy Kryminalnoi konventsii pro borotbu z koruptsiieiu : Zakon Ukrainy vid 18 kvit. 2013 r. [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady. – 2014. – № 10. – S. 119. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/221-18>

liability, was replaced by the provisions “before the moment notification to her about the suspicion ...”. Thus, “the initiation criminal proceedings against a person” was foreseen by the CPC of Ukraine in 1960 and was carried out after the criminal case was initiated on the fact of taking into account the available evidence that the individual was guilty of committing a particular criminal offense, therefore the position of the legislator was fully justified, where the guilty person’s realization was granted the conditions for exemption until the person was charged with a crime that could have occurred only after a criminal case had been instituted against a person.

Considering the significance of the above provisions on special types of exemption from criminal liability for corruption crimes, we propose to understand them as a means aimed at strengthening the criminal law protection of social relations from the most dangerous manifestations of corruption crime.

In the literature, the statements made (and they deserve attention) on the inexpediency of unconditional cessation of all criminal-law consequences because of the exemption from criminal liability. Some authors believe that, since the institution of exemption from criminal liability does not comply with the principle of inevitability of liability for the committed, it would be advisable that the provisions of the General Part of the CC, which provide for the exemption from criminal liability of person, stipulates that the person after exemption from the criminal liability two or three years felt the invisible sword of the criminal law.⁷

Taking into account the above statements, we will express our position based on the results of the survey of law enforcement officers. In order to determine what is needed to effectively counteract corruption in Ukraine, respondents were offered four options, the largest number of responses received the option of “introduction of dramatically severer sanctions” – 44,4 %. Further on descending order: making of the system of public control – 27,5 %; the option proposed by the questioned people- an increase in wages for officials – 20,9 %; the exclusion of any possibility of exemption from criminal liability for corruption crimes – 17,6 %; the expansion of the

⁷ Hryhorieva M. Ye. Zvlnennia osoby vid kryminalnoi vidpovidalnosti u zviazku z yii diiovym kaiattiam : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Hryhorieva M. Ye. – Kharkiv, 2007. – 20 s.

possibility of exemption from criminal liability for all corruption crimes – 4,6 % (see annex B).

Thus, the decisive influence on the validity (effectiveness) of the incentive norms on corruption crimes has a tool to stimulation. The fear of harsh sanctions and awareness of the fact that they can be exempted from criminal liability for corruption crimes prompts them to timely avoid possible socially dangerous consequences, as well as to assist pre-trial investigation authorities and the court in disclosing crimes (if a criminal offense has already taken place).

Consequently, the criteria and conditions for the effectiveness of special types of exemption from criminal liability for corruption crimes have a significant social conditionality and are directly related to the legal awareness and legal culture of the Ukrainian population.

An additional explanation is that corruption in Ukraine has features that distinguish it from corruption in developed countries. Without identifying them, it is impossible to develop adequate anti-corruption measures. The corruption in our state is the corruption of the type of crisis. That is, that: a) is generated by the crisis of modern Ukrainian society (and not only by the imperfection of criminal justice); b) is able to deepen this crisis, having the ability to negate any political, economic, legal and moral reforms. In addition, in this is a threat to the national security.⁸

The crisis of Ukrainian society is a consequence of the crisis of social culture of citizens, which includes, in particular, the political, economic, legal, moral culture of citizens. There is a pattern: what is the social culture of citizens and such is social life. Consequently, corruption-type crisis that struck contemporary Ukraine has the basis for a significant stratum of citizens deprived of proper social culture and therefore they are affected by arbitrariness and illusions that manifest themselves in the form of corruption. It is precisely the lack of citizens' proper political, economic, legal, and moral culture that they have, for example, Swedes or Germans, who are now a breeding ground for corruption-type crisis in Ukraine. Such corruption

⁸ Kostenko O. Koruptsiia v Ukraini – osnovnyi antyukrainskyi faktor [Elektronnyi resurs] / O. Kostenko. – Rezhym dostupu : http://narodna.pravda.com.ua/politics/47ecdd7bdfcfc/view_print/

constitutes a major threat to the Ukrainian nation, in particular to its political, economic, legal, moral and cultural fundamentals. In the near future, one can see that even the problems that arise around the Ukrainian language in Ukraine have a “corruption component”.

Inclusion of the potential of “activity aimed at reducing the corruption activity of citizens” to the anti-corruption system involves the deployment of activities for the formation of the anticorruption culture of citizens (for example, in the form of the development and implementation of a special “Program for the formation of anticorruption culture in Ukraine”, taking into account foreign experience, in particular the experience of forming “anti-mafios culture” in the Italian city of Palermo).⁹

The need for such an approach to improve the fight against corruption in Ukraine follows from the development of the Institute of State and Law. V. M. Koretsky’s doctrine of combating crime, which is expressed by the formula: “social culture of citizens plus criminal justice”. This so-called cultural doctrine is as follows: if in Ukraine no conditions are created for the development of the social (that is, political, economic, legal, moral) culture of citizens, then no constitutional, legislative, judicial, administrative or other reforms will have anti-criminal, in particular and anticorruption effect, and therefore will not have any at all. To help our state can only reforms such as “New Deal” by F. Roosevelt, which have exactly the anti-corruption potential, that is, create conditions for the development of the political, economic, legal, moral culture of citizens.¹⁰

Proceeding from the “cultural” doctrine of combating crime (and corruption), it is necessary to point out the pattern: criminal justice is effective as much as insofar as the social culture of citizens under which they understand political, economic, legal and moral culture. According to this doctrine, no “perfection” of criminal justice

⁹ Kostenko O. Shchodo antykoruptsiinoho potentsialu “liudskoho faktoru”, abo pro “kamin, yakym znevazhyly budivnychi” [Elektronnyi resurs] / O. Kostenko. – Rezhym dostupu : https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1700120673544963&id=1614195908804107

¹⁰ Kostenko O. Shchodo antykoruptsiinoho potentsialu “liudskoho faktoru”, abo pro “kamin, yakym znevazhyly budivnychi” [Elektronnyi resurs] / O. Kostenko. – Rezhym dostupu : https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1700120673544963&id=1614195908804107

(i. e., improvement of anti-corruption legislation and anti-corruption institutions) will give no effect if the anticorruption culture of citizens will not be properly developed in Ukraine.¹¹

References

1. Baulin Yu. V. *Zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti* / Yu. V. Baulin // *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy*. – 2013. – № 1 (1). – S. 199.
2. Kozak O. S. *Poniattia efektyvnosti mekhanizmu pravovoho rehuliuвання zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti* / O. S. Kozak // *Slidcha diialnist: problemy teorii i praktyky : materialy nauk.-prakt. konf. ta «kruhloho stolu»*. – Dnipropetrovsk : [b. v.], 2008. – S. 41–43.
3. Kozak O. S. *Zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.08* / Kozak O. S. – Dnipropetrovsk, 2008. – S. 11.
4. Kozak O. S. *Zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.08* / Kozak O. S. – Dnipropetrovsk, 2008. – S. 17.
5. Kozak O. S. *Zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.08* / Kozak O. S. – Dnipropetrovsk, 2008. – S. 15.
6. *Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pryvedennia natsionalnoho zakonodavstva u vidpovidnist iz standartamy Kryminalnoi konventsii pro borotbu z koruptsiieiu : Zakon Ukrainy vid 18 kvit. 2013 r. [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady*. – 2014. – № 10. – S. 119. – *Rezhym dostupu* : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/221-18>
7. Kutsevych M. P. *Problemy zastosuvannia zvlnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti za ukhlyennia vid splaty podatkiv, zboriv (oboviazkovykh platezhiv) ta strakhovykh vneskiv, poviazani z diieiu novoho KPK Ukrainy [Elektronnyi resurs] / M. P. Kutsevych // Yevropeiski perspektyvy*. – 2013. – № 11. – *Rezhym dostupu* : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
8. Mezentseva I. Ye. *Uholovno-pravovaia polytyka kak chast hosudarstvennoi polytyky Ukrainy v sfere protyvodeistvyia korruptsyonnoi prestupnosti [Elektronnyi resurs] / I. Ye. Mezentseva // Legea si Viata*. – 2016. – № 1. – S. 67. – *Rezhym dostupa* : <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2016/1-3/17>
9. Mezentseva I. Ye. *Uholovno-pravovaia polytyka kak chast hosudarstvennoi polytyky Ukrainy v sfere protyvodeistvyia korruptsyonnoi prestupnosti [Elektronnyi resurs] / I. Ye. Mezentseva // Legea si Viata*. – 2016. – № 1. – S. 67-68. – *Rezhym dostupa* : <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2016/1-3/17>
10. Mezentseva I. Ye. *Uholovno-pravovaia polytyka kak chast hosudarstvennoi polytyky Ukrainy v sfere protyvodeistvyia korruptsyonnoi prestupnosti [Elektronnyi resurs] / I. Ye. Mezentseva // Legea si Viata*. – 2016. – № 1. – S. 68-69. – *Rezhym dostupa* : <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2016/1-3/17>
11. Hornyi M. B. *Stratehi protyvodeistvyia korruptsyi: rol ynstytutov hrazhdanskoho obshchestva [Elektronnyi resurs] / M. B. Hornyi*. – *Rezhym dostupa* : <http://www.hse.ru/data/2015/03/11/1106911686/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1>
12. *Pro zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v Ukraini (Antykoruptsiina stratehiia) na 2014–2017 roky : Zakon Ukrainy vid 14 zhovt. 2014 r. [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady*. – 2014. – № 46. – S. 2047. – *Rezhym dostupu* : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>

¹¹ Right there.

PLENARY SESSION

13. Leonenko I. Rozshyrennia spetsialnykh pidstav zvilnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti – efektyvnyi zasib protydii zlochynnosti v Ukraini [Elektronnyi resurs] / I. Leonenko // Viche. – 2013. – № 12. – Rezhym dostupu : <http://www.viche.info/journal/3719/>
14. Baulin Yu. V. Zvilnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti / Yu. V. Baulin // Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy. – 2013. – № 1 (1). – S. 186.
15. Kozak O. S. Poniattia efektyvnosti mekhanizmu pravovoho rehuliuвання zvilnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti / O. S. Kozak // Slidcha diialnist : problemy teorii i praktyky : materialy nauk.-prakt. konf. ta «kruhloho stolu». – Dnipropetrovsk : [b. v.], 2008. – S. 41–43.

Mgr. Pavel Polían

Jednatel Akademie HUSPOL

Kunovice, Czech Republic

**THE APPLICATION OF THE INSTITUTE OF THE EXEMPTION FROM
CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES**

Institutes of criminal law have come a long way of their historical formation. They did not occur simultaneously, but are the result of the adaptation of this branch of law to the conditions of a social situation that is constantly changing. It should be noted that the institute of exemption from criminal liability does not commit the decriminalization, but frees certain persons from liability for the crime, that they committed. Therefore, the exemption from criminal liability does not mean justification of a person or recognition of her innocent. Some grounds for exemption from criminal liability are not rehabilitated certain in the CC of Ukraine. The forms and types of positive behaviour are legally enshrined and in case of execution it by person in full, it should be a “incentive” reaction from the state as an exemption from criminal liability.

The analysis of modern criminal law and other legal, social and political processes in Ukraine gives grounds for the conclusion that the process of formation and development of criminal-law institutes passes one of its active phases.

The general ground for the exemption of a person who committed a crime from criminal liability for corruption crimes under the norms of the Special part of the CC of Ukraine is the inappropriate involvement of him in court liability and the enforcement of coercive measures of criminal-law influence to him. In resolving the issue of exemption from criminal liability, not only a criminal act and a number of legally significant circumstances related to its implementation, but also the characteristics of the guilty person and his conduct before or after the commission of the crime shall be assessed.

In the theory of criminal law, the following scientists paid much attention to studying the problem of exemption from criminal liability: Yu. V. Baulin,

A. I. Boitsov, Ya. M. Brainin, K. K. Vavylov, B. Vittenberg, L. V. Golovko, T. T. Dubinin, S. Kelina, N. F. Kuznyetsova, S. N. Sabanin, V. V. Skibitskyi and others. Recently, some types of exemption from criminal liability at the level of the dissertation were investigated by M. Ye. Grigorieva, A. A. Zhitniy, P. V. Khryapinskyi and others.

The criminal-law institute is a normative decorated structural element of the criminal law field. The signs of this institution should be the considered idea-normative and appropriate to him social meaning. The second sign of the institute is the plurality of norms that make up it. The third sign of the criminal law institute is its focus on solving detailed intra-industry problems and external social tasks for the indicated sphere of policy.¹²

Today one of the trends of criminal legislation can be called the rationing of cross-sectoral institutes. This is due to the fact that the individual elements of the criminal-law methods of management are “superimposed” on the subject of another branch of law or are the result of applying to the regulation of criminal law relations methods of other branches of law.

Despite the use of blanket dispositions in criminal law, in many cases we precisely can talk about inter-branch institutions. One of the most striking examples is the institute of criminal liability for corruption crimes. This institute can and should, in our opinion, be considered cross-sectoral. In V. M. Kyrychka’s opinion, two groups of features are characteristic of corruption crimes: a) the composition of the crime provided for by the CC; b) the signs of a corruption offense¹³ are stipulated in art. 1 of the Law of Ukraine “On prevention of corruption” of October 14, 2014.¹⁴ Similarly is opinion of V. M. Kuts, who points out that a corruption crime is a socially dangerous act that contains signs of corruption and corruption offence, what

¹² Lykhova S. Ya. Rozvytok kryminalno-pravovykh instytutiv v Ukraini na suchasnomu etapi [Elektronnyi resurs] / S. Ya. Lykhova. – Rezhym dostupu : <http://conference.nau.edu.ua/index.php/TL/PRAVVYIMIR/paper/viewFile/1498/879>

¹³ Kyrychko V. M. Kryminalna vidpovidalnist za koruptsiuu / V. M. Kyrychko. – Kharkiv : Pravo, 2013. – S. 14.

¹⁴ Pro zapobihannia koruptsii : Zakon Ukrainy vid 14 zhovt. 2014 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

is envisaged in the special part of the Criminal Code of Ukraine.¹⁵ I. Ye. Mezentseva¹⁶ defends the same position.

In addition, the cross-sectoral nature of the specified institute is due to the relationship with the criminal-procedural norms, which in many respects determine the direct practical implementation of special types of exemption from criminal liability for corruption crimes. The procedural ground for termination of a criminal prosecution is the execution of a guilty set of necessary and sufficient conditions (or the form and type of positive behaviour of the perpetrator, or the circumstance were preceding the commission of a crime) included in the construction of relevant norm of exemption. Taken together, they testify to the lack of expediency to lay the claiming all legal arising for the perpetrator from the criminal acts committed the official condemnation of a person and recognition him to be a criminal, his appointment of a punishment, the availability of criminal record. The procedural form of wrapping a similar ground is the decision of the authorized authority contained in the resolution (adopting) on the termination of criminal prosecution. The issue of exemption a person from criminal liability in special cases can be resolved both at pre-trial stages and in the order of preliminary hearing of materials of criminal proceedings and in court proceedings.

One of the most urgent reasons for application of the institute to exempt from criminal liability for corruption crimes is the subject's voluntary notification of a crime committed by him to the relevant official.

A number of articles of the CPC provides answers to questions about an authority whose servant is endowed with the right to report suspicion. In particular, according to part 4 of art. 22 CPC the prosecutor reports to a person about suspicion of committing a criminal offense. In cases provided for by the CPC, a person may be informed of a suspicion of committing a criminal offense by an investigator in

¹⁵ Kurs uholovnoho prava. Obshechaia chast. T. 2. Uchenye o nakazanyy : uchebnyk dlia vuzov / pod red. d-ra yuryd. nauk, prof. N. F. Kuznetsovoi y dr. – Moskva : ZERTsALO, 1999. – S. 35.

¹⁶ Mezentseva I. Vyznachennia predmeta koruptsiinykh zlochyniv [Elektronnyi resurs] / I. Mezentseva // Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. – 2014. – № 5. – S. 76–81. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2014_5_13

agreement with the prosecutor. Consequently, the authorities from whose official is entitled to report suspicion under the law are the Procuracy (article 11 (2), 36 of the CPC), Interior, Security, bodies supervising the observance of tax legislation, state investigation bureau, investigating officers of investigative units of performing preliminary inquiries and carrying out pre-trial investigation (art. 38 CPC), and authorized to notify the person, in agreement with the prosecutor, of suspicion (paragraph 6 of article 2, 40 of the CPC).¹⁷

That is, the addressee of the voluntary notification should be the inquiry authority, investigator, prosecutor, judge or court (including special anti-corruption bodies such as the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office, etc.), and the content of the notification should include information about crime.

It should be clarified within what much time a person should report a crime committed by this person – given bribery of an employee of an enterprise, institution or organization – in order to be exempted from criminal liability. According to art. 214 of the CPC of Ukraine, the investigator, the prosecutor immediately, but not later than 24 hours after the submission of the application, the notification of a criminal offense committed or, after an self-identification of him from any source of circumstances that may indicate the commission of a criminal crime, is obliged to make the relevant information to the a single register of pre-trial investigations and initiate an investigation (part 1). Pre-trial investigation commences from the moment of entering information into the Unified Register of pre-trial investigations. The provisions about the Unified Register of Pre-trial Investigations, the procedure for its formation and maintenance are approved by the General Prosecutor's Office of Ukraine, with the consent of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the SBU, the body, that supervising the compliance with tax legislation (part 2). The carrying out

¹⁷ Osadchyi V. I. Kryminalno-pravova kharakterystyka ta kvalifikatsiia pidkupu pratsivnyka pidpriemstva, ustanovy chy orhanizatsii (st. 354 KK Ukrainy) / V. I. Osadchyi // Yurydychnyi visnyk. – 2015. – № 2 (35). – S. 147.

pre-trial investigation before the entering of information in the register or without such an entering is not allowed and entails the liability established by law (part 3).¹⁸

Consequently, information about the crime should be made immediately, but not later than 24 hours, into the Unified Register of Pre-trial Investigations. This register is in accordance with the Regulation on the procedure for conducting the Uniform Register of Pre-trial Investigations, approved by the order of the General Prosecutor of Ukraine № 69 dated August 17, 2012 (with the changes approved by the orders of the General Prosecutor of Ukraine dated November 14, 2012, № 113, dd. 25.01.2013, № 13, dated 25.04.2013 № 54, 09.09.2014 № 95) and is created, in particular, with the purpose of providing a uniform record of criminal offenses.

In other words, only the data of this Register document the fact of the committed crime.

Consequently, the development of a dismissal institution, which is rooted in on the mechanisms of customary law, procedures and principles of complex social technology will, moreover, allow reduce the costs of prosecution for minor acts and minor crimes, which are necessary for the organization of the fight against serious corruption crimes, as well as to reduce extremely high overload of courts and investigation. In connection with this, it is proposed to provide for the following general conditions: the voluntary notification; an active assistance in the disclosure of crimes (including detection, prevention for and investigation); the first committing a corruption crime; the compensation for damages (if any). The specified conditions only in the complex form are the basis for exemption from criminal liability. Therefore, the release from criminal liability does not mean justification of a person or recognition of him innocent.

The article argues that the institute of exemption from criminal liability for corruption crimes refers to intersectoral. Such a classification determines the mechanism of application, which certainly is related to the norms of criminal-procedural and anti-corruption legislative acts.

¹⁸ Osadchyi V. I. Kryminalno-pravova kharakterystyka ta kvalifikatsiia pidkupu pratsivnyka pidpriemstva, ustanovy chy orhanizatsii (st. 354 KK Ukrainy) / V. I. Osadchyi // Yurydychnyi visnyk. – 2015. – № 2 (35). – S. 47.

The analysis of modern criminal law and other legal, social and political processes in Ukraine gives grounds for the conclusion that the process of formation and development of criminal-law institutes passes one of its active phases.

A detailed characteristic of the conditions for exemption from criminal liability for corruption crimes allowed focusing on the practical application of these norms by the judicial-investigative bodies. The voluntariness of notification of a corruption crime (stipulated by articles 354, 368-3, 368-4, 369, 369-2 of the CC of Ukraine) is a primary condition for the exemption of a person from criminal liability. This requires the establishment of the fact of voluntariness, with separating motives that play a minor role and may be different.

In determining active assistance for the disclosure of a corruption crime, a guilty person needs to commit actions that would confirm this fact. The actions can be different and objectively depend on the circumstances of the crime, for example, a notification about the place of storage of the subject of the crime (unlawful benefit) or about other participants who were involved in its commission, the finding of property and other values obtained in a criminal way.

For the saving of the forces and means of criminal justice, we recommend to set forth such explanations in the resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine to have the same understanding and application of a special exemption from criminal liability for corruption crimes.

It is useful to extend the possibility of applying a special exemption by establishment a single incentive norm in the CC of Ukraine, which would be extended to a more numerous group of corruption crimes.

References

1. Lykhova S. Ya. *Rozvytok kryminalno-pravovykh institutiv v Ukraini na suchasnomu etapi [Elektronnyi resurs]* / S. Ya. Lykhova. – *Rezhym dostupu* : <http://conference.nau.edu.ua/index.php/TL/PRAVVYIMIR/paper/viewFile/1498/879>
2. Kyrychko V. M. *Kryminalna vidpovidalnist za koruptsiuu* / V. M. Kyrychko. – Kharkiv : Pravo, 2013. – S. 14.
3. *Pro zapobihannia koruptsii : Zakon Ukrainy vid 14 zhovt. 2014 r. [Elektronnyi resurs]*. – *Rezhym dostupu* : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

PLENARY SESSION

4. *Kurs uholovnoho prava. Obshchaia chast. T. 2. Uchenye o nakazanyy : uchebnyk dlia vuzov / pod red. d-ra yuryd. nauk, prof. N. F. Kuznetsovoi y dr. – Moskva : ZERTsALO, 1999. – S. 35.*
5. *Mezentseva I. Vyznachennia predmeta koruptsiinykh zlochyniv [Elektronnyi resurs] / I. Mezentseva // Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. – 2014. – № 5. – S. 76–81. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2014_5_13*
6. *Osadchyi V. I. Kryminalno-pravova kharakterystyka ta kvalifikatsiia pidkupu pratsivnyka pidpriemstva, ustanovy chy orhanizatsii (st. 354 KK Ukrainy) / V. I. Osadchyi // Yurydychnyi visnyk. – 2015. – № 2 (35). – S. 147.*
7. *Osadchyi V. I. Kryminalno-pravova kharakterystyka ta kvalifikatsiia pidkupu pratsivnyka pidpriemstva, ustanovy chy orhanizatsii (st. 354 KK Ukrainy) / V. I. Osadchyi // Yurydychnyi visnyk. – 2015. – № 2 (35). – S. 47.*
8. *Postanovlenye Plenuma Verkhovnoho Suda Rossyiskoi Federatsyy ot 9 yiulia 2013 h. № 24 “O sudebnoi praktyke po delam o vziatochnychestve y ob ynykh korruptsyonnykh prestupleniyakh” [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : <http://www.rg.ru/2013/07/17/verhovny-sud-dok.html>*
9. *Osadchyi V. I. Kryminalno-pravova kharakterystyka ta kvalifikatsiia pidkupu pratsivnyka pidpriemstva, ustanovy chy orhanizatsii (st. 354 KK Ukrainy) / V. I. Osadchyi // Yurydychnyi visnyk. – 2015. – № 2 (35). – S. 147–148.*
10. *Sabanyn S. N. Nekotorye problemy zakonodatelnoi rehlamentatsyy spetsyalnykh vydiv osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti / S. N. Sabanyn, D. A. Hryshyn // Yurydycheskaia nauka y pravookhranytelnaia praktyka. – 2012. – № 2. – S. 59–66.*
11. *Ozhehov S. Y. Tolkovy slovar russkoho yazyka / S. Y. Ozhehov, N. Yu. Shvedova. – Moskva : [b. y.], 1995. – S. 647.*
12. *Antonov A. H. Deiatelnoe raskaianyie kak osnovanye osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / Antonov A. H. – Tomsk, 2000. – S. 17.*

Olexandr Kolb

*Doctor of Law, Professor
Institute of Law and Psychology,
Lviv Polytechnic National University
Lviv, Ukraine*

**THE WAYS TO IMPROVE THE INSTITUTE OF THE EXEMPTION FROM
CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES**

The anti-criminogenic potential of the institute for exemption from criminal liability only partially realizes, since the legislator, constructing the analysed norms, made a number of conceptual miscalculations and editorial mistakes. It shows the analysis of investigative and judicial practice.

The institute of exemption from criminal liability has significant contradictions, and some of its norms conflicted not only with other articles of the CC of Ukraine, but also the norms of other branches of law.

As S. Ya. Sabanin noticed, exemption from criminal liability can then be considered justified and fair when it does not hinder the protection of the rights and freedoms of the individual, all rule of law and order from the criminal encroachments and at the same time helps to correct the guilty person, to prevent the commission of new crimes, in other words, when it meets the objectives of criminal law and allows you to achieve the goals of punishment without its real use of.¹⁹

For perspective of exemption from criminal liability was devoted the research of domestic lawyers, such as O. F. Bantyshev, Yu. V. Baulin, V. I. Borysov, G. B. Vittenberg, A. A. Voznyuk, O. M. Gotin, M. Ye. Grygorieva, Yu. V. Gorodetskyi, O. O. Dudorov, O. O. Zhytnyi, O. V. Kovitidi, O. S. Kozak, O. M. Lemeshko, A. A. Muzyka, O. V. Naden, G. O. Usatyi, V. P. Tyhyi, N. B. Hlystova, S. S. Yatsenko etc. Among foreign researchers should first be called Russian lawyers H. D. Alikperova, I. Sh. Galstyan, Yu. V. Golyka, L. V. Golovka, V. S. Yegorova, V. O. Yeleonskyi, A. V. Yendoltseva, I. E. Zvecharovskyi,

¹⁹ Sabanyn S. N. Nekotorye problemy zakonodatelnoi rehlamentatsyy spetsyalnykh vydov osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti / S. N. Sabanyn, D. A. Hryshyn // Yurydycheskaia nauka y pravookhranytelnaia praktyka. – 2012. – № 2. – S. 62.

S. G. Kelina, V. V. Maltsev, O. Z. Rybak, S. M. Sabanyyn, R. O. Sabitova etc. However, the attitude of scientists to the exemption from criminal liability varies from acceptance and proposals to its dissemination in the legislation on criminal liability (Yu. V. Baulin, V. I. Borisov, V. V. Stashys, etc.) to reject and proposals to refuse to it in favor or exemption from criminal punishment, or the replacement on the criminal-procedural “refusal of criminal prosecution” (Yu. V. Torop, L. I. Hruslova, S. S. Yatsenko, etc.).²⁰

The current tendency to spread special types of exemption is ambiguous perceived by scientists. Many lawyers are proposing to go this way, gradually replacing the norms of the General part of the CC of Ukraine about the exemption from criminal liability to the more detailed provisions of the Special part, since this greatly facilitates the realization of the law in the exact accordance with their social and legal destination. Others, on the contrary, deny the prospect of development of special types of exemption in the Special part of the CC and advocate their unification by the way of generalizing the special grounds and consolidating them in the General part. In our opinion, both views are too categorical and therefore cannot be received either by theory or by practice.

There is no need to specifically note in the Special part of the CC the exemption from criminal liability in the case of committing crimes of a minor or medium gravity under an effective repentance or reconciliation with the victim. On the other hand, when establishing special types of exemption, the legislator pursues different, sometimes purely pragmatic goals, as is the case when exempting from criminal liability, if a person has paid taxes, fees (compulsory payments), and also compensated the damage inflicted to the state by their untimely payment (financial sanctions, penalties) to bringing it to criminal liability (part 4 of art. 212 of the CC of Ukraine). Almost unattainable seems the purpose to unify all types of special exemption from criminal liability within the Special part of the CC. This will result in undue and inappropriate increase of special norms in the General part of the CC of

²⁰ Khriapinskyi P. V. *Zaokhochuvalni normy u kryminalnomu zakonodavstvi Ukrainy : monohrafiia* / P. V. Khriapinskyi. – Kharkiv : Kharkiv yuryd., 2009. – S. 318.

Ukraine, their exorbitant granularity and will not correspond to domestic traditions of criminal law-making.

One of the problems, the scientific development of which will contribute to the deepening of knowledge about the special exemption from criminal liability, is to find out its place in the mechanism of the realization of the functions of criminal law. The solution of this issue is needed to assess the significance of specified provisions as an element of the national criminal-law system, clarification the directions of development of the criminal-law policy of the state. Insufficient attention to it in the doctrine to some extent contributed to the fact that the significance of specified provisions in counteracting criminal manifestations was diminished, did not form a sufficiently clear understanding of their targeted purpose. In addition, in law-enforcement practice, they are assessed as secondary, the possibility of application of which, under certain circumstances, can be ignored or made subject from subjective appreciation.

Thus, logical is the dissemination the special exemption on the grounds specified in part 4 of art. 212-1 of the CC of Ukraine, for abuse, if this resulted in the actual non-receipt of funds into budgets or state trust funds or insurance premiums for compulsory state pension insurance in particularly large amounts. Removing the obstacles to exemption from criminal liability depending on the size of the pecuniary damage caused by economic or other non-violent property crimes is a promising direction for the dissemination of the incentive requirements of the Special part of the CC of Ukraine.²¹ I must say that in 2010 the legislator has already introduced the appropriate changes to part 4 of art. 212 of the CC of Ukraine.

Exemption from criminal liability of persons who voluntarily paid for committed damage in a large or very large size will effectively promote full compensation of material and moral damages to victims of crime, the return of considerable funds to the sphere of legal social circulation, would make their criminal use

²¹ Leonenko I. Rozshyrennia spetsialnykh pidstav zvinennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti – efektyvnyi zasib protydii zlochynnosti v Ukraini [Elektronnyi resurs] / I. Leonenko // Viche. – 2013. – № 12. – Rezhym dostupu : <http://www.viche.info/journal/3719/>

impossible, for example, to finance shadow, forbidden, fictitious and other socially dangerous varieties of economic activity.²²

The above examples confirm that a reduction in the level of crime in a state will only be possible if a person who commits a socially dangerous act, recognizing his guilt, will understand (feel) that the state is not an enemy from which he has to run, but is the subject with which can always be agreed (find a compromise solution). For such understanding will be facilitated by the gradual decriminalization of criminal legislation and the expansion of special grounds for exemption from criminal liability.

In view of the above, our position is to emphasize the exclusive meaning of the special exemption from criminal liability for corruption crimes as an incentive institute, which aims to promote the disclosure of facts of corruption. The reducing the high latency characteristic of this category of crimes is an indicator of the effectiveness of these measures.

Because corruption crimes are not only dangerous but also, they are difficult in identification. All persons who deliberately participate in giving-obtaining an unlawful benefit (commercial bribery); their interests are interrelated and interdependent. To solve the problem of combating corruption crime, identification and bringing to liability of the most dangerous corruptors, it is necessary to break this interdependence, which is to a certain extent provided by the legislative provision on the special exemption from liability of these persons.

Among the significant omissions in the wording of the grounds and conditions of the special exemption from criminal liability for corruption crimes, we can indicate the following:

1. The absence of a guidance indicating that “there is no another crime in the person’s acts” among the grounds of exemption. This definition is not new to the institute of exemption, but is not justifiably forgotten in the wording of part 5 of art. 354 of the CC of Ukraine.

²² Mytrofanov I. I. Problemy vykonannya sudovoho rishennia yak stadii realizatsii kryminalnoi vidpovidalnosti / I. I. Mytrofanov // Viche. – 2010. – № 4. – S. 22.

2. Special exemptions cannot be re-applied to the same person, and therefore requires the indication in the norm of the criminal law: “For the first time he committed actions foreseen as a corrupt crime in the note to art. 45 of the CC of Ukraine”.

3. The consolidation in the norm of a special type of exemption from criminal liability for corrupt crimes is the requirement of compensation for damages, if it was caused.

Today, the significant omissions in the formulations of the grounds and conditions for a special exemption from criminal liability for corruption crimes is the absence among the grounds for exemption an indication that “in the actions of a person there is no other crime” in the wording of part 5 of art. 354 of the CC of Ukraine.

The special exemptions cannot be applied for the second time to the same person, therefore requires the indication in the norm of the criminal law: “For the first time he committed acts foreseen as corrupt crimes in the note to art. 45 of the CC of Ukraine”. The consolidation in norm of a special type of exemption from criminal liability for corruption crimes is the requirement of compensation for damages, if it was caused.

In the work considers the essence of the ground “voluntarily declared what has happened”, based on which we conclude: the motives of the person in no way affect a finding of the availability of the specified ground. This may be fear, revenge, envy, jealousy, that is, anything. The crucial to further applying to the subject the exemption from criminal liability is precisely the establishment of voluntariness. At the same time, the confirmation is awareness of the person who reports the fact of the corruption crime committed by her, that to the relevant authorities are not aware of its socially dangerous acts.

That is why the incentive requirements are mandatory, imperative for the court and do not leave any room for the “judicial discretion”.

In addition, incentive norms are issued as unconditional, and the court cannot impose on a person exempt from criminal liability any obligations regarding further conduct. In case of exemption from criminal liability in accordance with part 4 of art. 32 of CC and part 1 of art. 33 of CC, person is considered such that has no criminal record.

In the national criminal law, the specified institutes, among others, are also comply with special types of exemption from criminal liability. A systemic feature of all special types is the incentive method, which with the development of criminal law began to spread as one of the two mains, along with the traditional coercive, of methods of regulating criminal-legal relations. Yu. V. Golik is right, that without the encouragement of criminal justice loses its meaning, since any human efforts to settle their guilt to society will not receive support and at the end will gradually fade, and the punishment would exclusively be revenge.²³

In highlighting the criminological component of the social conditionality of special types of exemption from criminal liability, it is first necessary to indicate on the public utility and legitimacy of “positive post-criminal behaviour of a person”, which is provided by the Special part of the CC. The public usefulness is determined by the direction of the person’s behaviour in active cooperation with law enforcement and justice system in the following areas: a) reliable notification of the commission of a crime; b) self-disclosure in the commission of a crime; c) the disclosure of other persons guilty of committing a crime; d) neutralization, minimization, reimbursement of socially dangerous consequences of property nature (taxes, fees, compulsory payments, financial sanctions, penalties, etc.) and non-property nature (international, ideological, political, etc. aspects); e) removal from the uncontrolled circulation of items with a special status of circulation (objects that are holders of state secrets, the narcotic drugs, the psychotropic substances, the weapons, the ammunition or the explosive devices); f) the general and special prevention of the commission of new

²³ Holyk Yu. V. Metod uholovnoho prava / Yu. V. Holyk // Zhurnal rossyiskoho prava. – 2000. – № 1. – S. 75.

crimes; g) the educational effect on the consciousness of the population in order to prevent the commission of crimes.

The well-known problem is the natural latency of such extremely socially dangerous crimes as state betrayal (art. 111 of the CC), an espionage (art. 114 of the CC), the creation of a criminal organization (art. 255 of the CC), the creation of unforeseen by the law paramilitary or armed formations (art. 260). The secrecy of committing such crimes, their high social danger, and the professional training of performers make it difficult to detect, disclose these crimes and proven guilty of parties, punish the perpetrators. The secrecy of committing such crimes, their high social danger, and the professional training of performers make it difficult to detect, disclose these crimes and proven guilty of parties, punish the perpetrators. Therefore, the legislator, as one of the high-impact factors in counteracting such crimes, had provided for the promotion of a special exemption from criminal liability by the conditions provided for by appropriate incentive requirements.

So, the humanistic factors fill each “cell” of the incentive requirements and are affected, at least, in the following: firstly, the choice of socially useful post-criminal behaviour of a person is solely a voluntary manifestation of personal will and cannot be a forced step, in the conditions of the objective impossibility of continuing criminal activity or stem from by the actions of other persons.

Thereby, since the Institute for exemption from criminal liability does not make decriminalization of the actions, but it exempts individuals from liability for the crime, that they committed. Thus, the exemption from criminal liability does not mean justification of a person or its recognition as innocent. The grounds for exemption from criminal liability, as identified in the CC of Ukraine, are not rehabilitated.

References

1. *Sabanyin S. N. Nekotorye problemy zakonodatelnoi rehlamentatsyy spetsyalnykh vydiv osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti / S. N. Sabanyin, D. A. Hryshyn // Yurydycheskaia nauka y pravookhranytelnaia praktyka. – 2012. – № 2. – S. 62.*
2. *Khriapinskyi P. V. Zaokhochuvalni normy u kryminalnomu zakonodavstvi Ukrainy : monohrafiia / P. V. Khriapinskyi. – Kharkiv : Kharkiv yuryd., 2009. – S. 318.*

PLENARY SESSION

3. *Leonenko I. Rozshyrennia spetsialnykh pidstav zvlennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti – efektyvnyi zasib protydii zlochynnosti v Ukraini [Elektronnyi resurs] / I. Leonenko // Viche. – 2013. – № 12. – Rezhym dostupu : <http://www.viche.info/journal/3719/>*
4. *Mytrofanov I. I. Problemy vykonannia sudovoho rishennia yak stadii realizatsii kryminalnoi vidpovidalnosti / I. I. Mytrofanov // Viche. – 2010. – № 4. – S. 22.*
5. *Lyst Heneralnoi Prokuratury Ukrainy vid 10 lystopada 2009 r. № 06/0-308 // Sprava MNDTs. – 2010. – № 15. – S. 17–27.*
6. *Busol O. Yu. Protydiia koruptsiinii zlochynnosti v Ukraini u konteksti suchasnoi antykoruptsiinoi stratehii : dys. ... d-ra yuryd. nauk : spets. 12.00.08 “Kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo” / Busol O. Yu. – Kyiv, 2015. – 479 s.*
7. *Busol O. Yu. Protydiia koruptsiinii zlochynnosti v Ukraini u konteksti suchasnoi antykoruptsiinoi stratehii : dys. ... d-ra yuryd. nauk : spets. 12.00.08 “Kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo” / Busol O. Yu. – Kyiv, 2015. – 479 s.*
8. *Alternatyvnyi (tinovyi) zvit pro vykonannia Ukrainoiu rekomendatsii, nadanykh za rezultatamy tretoho raundu otsiniuvannia v ramkakh Stambulskoho planu dii Antykoruptsiinoi merezhi OESR dlia krain Skhidnoi Yevropy ta Tsentralnoi Azii. Rezultaty hromadskoi otsinky stanom na liutyi 2014 [Elektronnyi resurs] / za zah. red. R. Riaboshapky, O. Khmary. – Rezhym dostupu : http://pravo.org.ua/files/Corruption/oecd_ukraine_3rd_round.pdf*
9. *Alternatyvnyi (tinovyi) zvit pro vykonannia Ukrainoiu rekomendatsii, nadanykh za rezultatamy tretoho raundu otsiniuvannia v ramkakh Stambulskoho planu dii Antykoruptsiinoi merezhi OESR dlia krain Skhidnoi Yevropy ta Tsentralnoi Azii. Rezultaty hromadskoi otsinky stanom na liutyi 2014 [Elektronnyi resurs] / za zah. red. R. Riaboshapky, O. Khmary. – Rezhym dostupu : http://pravo.org.ua/files/Corruption/oecd_ukraine_3rd_round.pdf*
10. *Khriapinskyi P. V. Spetsialne zvlennia vid vidpovidalnosti u kryminalnomu pravi ta zakonodavstvi Ukrainy : navch. posib. / P. V. Khriapinskyi. – Zaporizhzhia : ZNU KSK-Alians, 2011. – S. 17.*
11. *Putkova N. A. Osobennosti osvobozhdeniia ot uholovnoi otvetstvennosti za posrednychestvo vo vziatke, sovershennoi orhanyzovannoi hruppoi / N. A. Putkova // Deiatelnost orhanov hosudarstvennoi vlasty po protyvodeistviu orhanyzovannoi prestupnosti : materyaly V Mezhdunar. nauch.-prakt. ynternet-konf. (Yekaterynburh, 26 marta – 3 apr. 2013 h.). – Yekaterynburh : Ural. yn-t – fylyal RANKhyHS pry Prezydente RF, 2013. – S. 117.*
12. *Zubkova V. Y. Puty povysheniia efektyvnosti borby so vziatochnyestvom y poboramy / V. Y. Zubkova // Sovetskoe hosudarstvo y pravo. – 1985. – № 4. – S. 81–82.*
13. *Zubkova V. Y. Puty povysheniia efektyvnosti borby so vziatochnyestvom y poboramy / V. Y. Zubkova // Sovetskoe hosudarstvo y pravo. – 1985. – № 4. – S. 82.*
14. *Uzahalnennia sudovoi praktyky zastosuvannia Zhydachivskym raionnym sudom zakonodavstva pro vidpovidalnist za okremi koruptsiini zlochyny ta pravoporushennia u spravakh, rozghlianutykh sudom v 2013 rotsi i pershomu pivrichchi 2014 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://gd.lv.court.gov.ua/userfiles/file/sud1307/pdf/Yzahalnennja/yz_korypcia_2014.pdf*
15. *Uzahalnennia sudovoi praktyky rozghliadu sprav pro administratyvni koruptsiini pravoporushennia ta deiaki zlochyny, peredbacheni rozdilom XVII Kryminalnogo kodeksu Ukrainy za 2013 rik. – Boryspilskym miskraionnym sudom Kyivskoi oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://zib.com.ua/ua/print/57263-uzagalnennya_sudovoi_praktiki_rozglyadu_sprav_pro_administra.html*
16. *Holyk Yu. V. Metod uholovnoho prava / Yu. V. Holyk // Zhurnal rossyiskoho prava. – 2000. – № 1. – S. 75*

Игорь Копотун

доктор юридических наук, профессор, Заслуженный юрист Украины

Проректор с международных связей Академии ГУСПОЛ

Нинель Карманова

кандидат политических наук,

преподаватель кафедры конституционного права НАВС Украины,

г. Киев, Украина

СПОСОБЫ ПОЛУЧЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ В УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Для обеспечения эффективной деятельности уголовно-исполнительных учреждений важное значение имеет реализация структурными подразделениями предупредительных функций, которые не представляются возможными без знания и учета факторов которые влияют на состояние оперативной обстановки.

Как свидетельствуют статистические данные ГПтС Украины, в течение 2018 г. в учреждениях исполнения наказаний и следственных изоляторах, осужденными и лицами, взятыми под стражу, было совершено 407 преступлений, что на 23,9 % больше показателя предыдущего года.

Организационный механизм анализа и оценки оперативной обстановки в уголовно-исполнительном учреждении должен иметь научную основу. Формы и методы организации оценки оперативной обстановки в уголовно-исполнительных учреждениях разнообразные, ее осуществление временами имеет стихийную, бессистемную основу.

Как правило, функциональный механизм исследования состояния криминогенной ситуации в среде осужденных реализуется в случаях чрезвычайных обстоятельств, совершения уголовных деяний действий, осужденных, что дезорганизуют уголовно-исполнительную деятельность.

Руководители и сотрудники уголовно-исполнительных учреждений должны быть профессионально подготовлены и ориентированы на выявления проблем, которые негативно влияют на состояние оперативной обстановки и во всем этом должен быть научный подход.

Вопросом исследования оперативной обстановки в органах и учреждениях выполнения наказаний не уделено надлежащего внимания в научной литературе.

В современном криминологе и криминально исполнительной науке проблемы влияния на преступность в уголовно-исполнительных учреждениях является предметом и объектом постоянного изучения.

В частности, этими вопросами достаточно активно в Украине занимались и занимаются В. В. Голина, А. Н. Джужа, А. П. Закалюк, А. Г. Колб, А. Н. Литвинов, А. Х. Степанюк и др.

Аналитическая деятельность в сфере выполнения наказания в уголовно-исполнительных учреждениях обеспечивает реализации функций относительно обеспечения правопорядка, недопущения осложнений оперативной обстановки. Субъектами данной деятельности является начальник уголовно-исполнительной учреждения, заместители начальника, руководители структурных подразделений, сотрудники [1].

Реализуя свои профессиональные возможности, перечисленные субъекты обязаны осуществлять непрерывный анализ состояния оперативной обстановки на основе информации, которая образуется за результатами их деятельности: организации воспитательной работы; организации досмотра; организации охраны; организации оперативно-розыскной деятельности; организации материально-бытового и медицинского обеспечения; организации психологического обеспечения.

Специфика организационных и функциональных основ деятельности уголовно-исполнительных учреждения, ее функциональность определяют свойственные только данным учреждениям информационные блоки, которые

имеют разное назначение, но в целом отображают характер и состояние всего процесса выполнения наказания, какой неотделимый от состояния оперативной обстановки [2].

Для оценки последней необходимо владеть определенной информацией. Информация, которая отображает состояние оперативной обстановки в уголовно-исполнительном учреждении необходима не только для ее оценки, но и для принятия решений предупредительного характера, составления прогноза, разработка мероприятий, направленных на повышение эффективности деятельности структурных подразделений.

Оценка оперативной обстановки в уголовно-исполнительном учреждении предусматривает необходимость анализа многих видов информации, ее специфических проявлений, разных источников и способов получения. Наши исследования подтверждают, что в исправительных колониях не созданная система оперативного сбора информации с использованием разных источников, каждое из которых может владеть определенными видами информации, которая имеет значение для оценки оперативной обстановки.

Анализ и оценка оперативной обстановки в уголовно-исполнительном учреждении и ее прогноз должны осуществляться с учетом следующих основных видов информации [3]:

Изменения, которые происходят в количественном составе осужденных.

1. Необходимо учитывать динамику количественной характеристики осужденных. На осложнение оперативной обстановки влияет увеличение в уголовно-исполнительном учреждении числа осужденных сверх установленного лимита. Основным источником получения данного вида информации являются личные дела осужденных.

2. Криминогенная характеристика осужденных связанная со склонностью их к противоправному поведению.

Важно контролировать неформальные элементы среды осужденных, его субкультуру.

Кроме того, необходимо установить состояние криминальной среды среди осужденных, которая тоже влияет на состояние оперативной обстановки, необходимая информация об их качественном составе, который определяется количеством удерживаемых в исправительной колонии осужденных следующих категорий: молодежного возраста; какие не имеют семьи; с низким образовательным уровнем; какие не занимались к осуждению социально полезной деятельностью; с длительным криминальным прошлым, то есть неоднократно (три и больше раз) судимых; осужденных которые находятся на профилактическом или оперативно профилактическому учету.

Источниками перечисленных видов информации являются личные дела осужденных, сами осужденные, оперативные материалы, получаемые оперативными работниками.

3. Анализ криминальной ситуация в исправительной колонии.

При анализе криминальной ситуация в исправительной колонии необходимо всесторонне анализировать каждое совершенное преступление путем сбора такой информации: время и место совершения; сведения, которые характеризуют лицо осужденных, которые совершили преступления, потерпевших; причины совершения преступлений; проблемы в деятельности сотрудников, которые не позволили предупредить, прекратить совершение преступлений; есть ли преступления результатом межличностных конфликтов. При анализе криминальной ситуации в исправительной колонии также учитывается и какие преступления совершены, их количество.

4. Анализ нарушений установленного порядка отбывания наказания.

Нарушение осужденными установленного порядка отбывания наказания могут быть разными за характером. Об осложнении оперативной обстановки свидетельствуют такие нарушения, как невыполнение законных требований персонала, конфликты, установления «воровских» традиций, криминальной субкультуры, азартные игры, поборы, отказы, от выхода на работу, объявление голодовки, массовое членовредительство, приобретение денег, спиртных

напитков. Часть из перечисленных нарушений установленного порядка отбывания наказания имеет явный, открытый характер, другие – скрытый.

5. Характеристика мероприятий, примененных к осужденным за нарушение установленного порядка отбывания наказания.

Мероприятия дисциплинарного влияния (взыскание) всегда связаны с определенными видами нарушений. Особенно подлежат анализу факты необходимости помещения осужденных в дисциплинарный изолятор, перевод к помещению камерного типа. Увеличение тенденции применения к осужденным крайних мер дисциплинарного влияния свидетельствует о состоянии оперативной обстановки. Такие мероприятия применять необходимо, поскольку они направлены на недопущение последующего ее осложнения.

6. Виды и количество изъятых запрещенных предметов.

К наиболее распространенным видам запрещенных предметов в криминально исполнительных учреждениях, принадлежат деньги, спиртные напитки, наркотические средства, мобильные телефоны. Поступление к осужденным этих предметов влечет негативные последствия, связанные с осложнением оперативной обстановки, совершением осужденными правонарушений (в т.ч. преступлений).

Анализ ситуации относительно выявления источников и каналов поступления запрещенных предметов может быть осуществлено лишь при условии полноты служебных расследований за фактами исключения денег, спиртных напитков, наркотиков, но др. Необходимо отметить, что объективно оценить оперативную обстановку только за фактами исключения запрещенных предметов нельзя.

7. Наличие и характер межличностных конфликтов в среде осужденных.

Межличностные конфликты – источник осложнения оперативной обстановки. Оценка оперативной обстановки на основе результатов анализа межличностных конфликтов должна иметь непрерывный исследовательский характер. Источниками информации есть осужденные, которые находятся в

конфликтных отношениях, их среда, результаты проведения оперативно-розыскных, педагогических, психологических мероприятий.

8. Опережающий анализ развития криминогенной ситуации в среде осужденных, осложнения оперативной обстановки.

Результатом опережающего анализа является прогноз изменения оперативной обстановки в уголовно-исполнительном учреждении, который являет собой вероятностное суждение о будущем состоянии оперативной обстановки, преступности, детерминанте, которые способствуют их изменению.

Прогноз должен быть основан на результатах исследования количественных и качественных характеристик криминологов явлений и процессов, которые изменяют условия выполнения и отбывания наказания, оперативную обстановку. За результатами проведенных нами исследований, 87 % разработок в исправительных колониях мероприятий носят неконкретный характер или отображают только выполнения должностных обязанностей сотрудников структурных подразделений. Значительная часть информации, имеющейся у оперативных работников, является невостребованной для оценки оперативной обстановки и составления прогноза ее изменения, разработки профилактических мероприятий, которые могут быть реализованы начальниками отделений, сотрудниками отдела пристража и безопасности психологами, производственным персоналом [3].

Рассмотрев теоретические и организационные основы анализа и оценки оперативной обстановки в криминально исполнительных учреждениях, необходимо сделать следующие выводы:

Состояние оперативной обстановки зависит от многих факторов системного и внутрисистемного характера. Оперативная обстановка может изменяться в результате как субъективных обстоятельств, связанных с организацией деятельности персонала структурных подразделений, так и процессов, которые происходят в среде осужденных, а также в связи с

осложнением криминогенной обстановки в сфере функционирования уголовно-исполнительных учреждениях, чрезвычайными ситуациями естественного, биогенного, техногенного характера.

Объективность анализа и оценка оперативной обстановки зависят от качества оценки деятельности органов и учреждений выполнения наказаний. Руководители уголовно-исполнительных учреждений и другие сотрудники должны создавать систему оперативного реагирования на блокирование действия негативных факторов, которые влияют на состояние оперативной обстановки, разрабатывать мероприятия по недопущению ее осложнений.

References

1. ДУКА О.А. Организация надзора за осужденными в уголовно-исполнительных учреждениях: учебное пособие / О. А. Дука, И. Н. Копотун / за редакцией А. Н. Джужы. – К. : Государственная пенитенциарная служба Украины, 2012. – 222 с.
2. КОПОТУН И.Н. Предупреждение чрезвычайных событий криминально-правового характера в криминально исполнительных учреждениях: материалы научно-практической семинар. ["Современные пути предотвращения правонарушений и преступлений среди персонала криминально исполнительной системы Украины"], (Чернигов, 30 ноября в 2016 г.) /Академия Государственной пенитенциарной службы. – Ч.: Акад. Пенит. служб., 2016. – С.57-61.
3. КОПОТУН И.Н. Персонал органов и учреждений выполнения наказаний как субъект криминально исполнительной деятельности в Украине: материалы 3-го Международного круглого стола. ["Криминальное право: традиции и новации"], (Чернигов, 7-8 сентября в 2017 г.) /Академия Государственной пенитенциарной службы. – Ч.: Акад. Пенит. служб., 2017. – С.62-64.

Сергей Петков

доктор юридических наук, профессор,

директор департамента региональных представительств

Секретариата Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека

**К ДИСКУССИИ О ОПРЕДЕЛЕНИИ ОБЪЕКТА ПРОСТУПКА ПРОТИВ
ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА**

В последние время значительное внимание ученых и практиков привлекает сфера обеспечения общественного порядка и общественной безопасности. Это связано прежде всего с изменениями законодательства, проведением глобальных реформ в Украине, противодействием криминогенной ситуации, которая обусловлена экономическими проблемами и гибридной агрессией России против нашего государства, растущей угрозой совершения террористических актов и тому подобное.

Как неоднократно отмечалось в научной литературе, любую проблему необходимо решать комплексно, при этом за основу имея прочную теоретическую основу, усовершенствованный, согласованный и стандартизированный категориально-понятийной аппарат, обратную связь теории с практикой для совершенствования действующего законодательства. Именно поэтому для решения проблемы обеспечения общественного порядка считаем необходимым осуществить научное исследование одной из составляющих этого понятия и раскрыть объект проступка против общественного порядка.

Несмотря на наличие научных исследований, связанных с указанными выше понятиями, считаем, что вопросам анализа состава проступка и, в частности, объекта проступка против публичного порядка, уделено ненадлежащее внимание.

Целью этой статьи есть проведения исследования теоретических аспектов дефиниции «объект проступка против публичного порядка» в условиях

реализации в Украина реформы правоохранительных органов и совершенствования действующего законодательства.

Следует отметить, что в своем исследовании мы придерживаемся того положения, выработанная на сегодня позиция ученых и законодателя по применению в действующем и перспективном законодательстве термина «публичный» и его производных является наиболее приемлемой. Однако при работе с источниками будем использовать термины, родственные указанной дефиниции в авторском изложении, причем это не означает, что их необходимо воспринимать как тождественные или однозначные.

Рассматривая объект проступка против публичного порядка следует отметить, что изучение объекта проступков-деликтов занимает одно из центральных мест в исследованиях отечественных и зарубежных ученых. Так, Н.И. Коржанский считает, что установление признаков объекта деликта имеет важное практическое значение для юридической квалификации [1, с.284].

Некоторые ученые-административисты считают, что под объектом административного проступка следует понимать все то, на что направлено посягательство, то есть - нормальное функционирование общества, публичные и спокойствие и общественную нравственность [2, с.5-6]. Другие авторы выражают такое мнение: объект административного деликта - «... это те общественные отношения, которые охраняются нормами административного права и возникающие в определенной сфере государственного управления" [3, с.204]. Ю.П. Бытяк также отмечает общественные отношения как объекты проступка: "Проступок причиняет вред или создает угрозу его причинения общественным отношениям, которые и составляют объект проступка" [4, 163]. А.В. Серегин предлагал включить в понятие объекта административного деликта собственно публичный порядок, отношения, что его образуют, и нормальную деятельность государственных органов и общественных организаций по охране публичного порядка, установленные правила торговли,

нравственное воспитание детей и подростков и обязанности по надзору за ними [5, С.72-74].

Важного значения для исследования имеет классификация объектов проступков против публичного порядка. Именно классификация позволяет четко определить объект каждого деяния, его место в общей системе отношений, охраняемых административными санкциями, его ценность [6, с. 176]. Проведенный нами анализ научных источников свидетельствует, что на сегодняшний день существуют две наиболее распространенные точки зрения относительно классификации объектов проступков:

1. Такие ученые, как И. П. Голосниченко, Л. В. Коваль, А. И. Остапенко, распределяют объекты административного проступка на три группы: общий, родовой и непосредственный.

2. Другая группа ученых, среди которых В. В. Гордеев, В. В. Доненко, А. В. Кузьменко, В. К. Колпаков, А. И. Миколенко, А. К. Черновский придерживаются той точки зрения, что при классификации объектов административного проступка необходимо их разделять на общий, родовой, видовой и непосредственный [7, с. 13-14; 8, с. 44]. В свою очередь считаем такую классификацию наиболее удачной и приемлемой для определения объекта проступка против публичного порядка, что позволит осуществить достаточно полную правовую квалификацию проступков в этой сфере.

Отдельные ученые из основной объект административного правонарушения понимают, как всю совокупность общественных отношений, охраняемых законодательством об административных правонарушениях [10 с. 176], либо как общественные отношения, охраняемых административными санкциями и которым правонарушением нанесен ущерб [11, с. 28].

Выяснение содержания публичного порядка как объекта проступка позволяет сделать вывод, что все проступки в этой сфере можно разделить в зависимости от родового объекта. Так, по мнению К. Колпакова, родовым объектом является однородная группа общественных отношений, являющихся

неотъемлемой и самостоятельной частью общего объекта [10, с. 265]. Некоторые ученые также уточняют, что это не просто группа однородных общественных отношений, но и однородная группа правонарушений, которая на них посягает [12, с. 265]. Считаем, что родовым объектом проступков против публичного порядка являются общественные отношения в сфере публичных правоотношений. Таким образом, мы переходим на более низкий уровень теоретического абстрагирования, от общего к частному. Так же как право делится по классической схеме на частное и публичное, так и классификация правонарушений должна разделяться по родовому признаку на публичные и частные. Конечно это разделение имеет и определенные условности в целом ряде сфер общественных отношений. Отношения, регулируемые правом, мы можем назвать правоотношениями. Но публичный порядок бесспорно относится именно к публичным правоотношениям.

Как известно видовой объект - это разновидность родового объекта. Видовой объект образуют общие для ряда проступков общественные отношения. Они выступают обособленной и достаточно самостоятельной частью родового объекта [10, с. 268]. Итак, фактически речь идет о детерминировании видовой объект как продолжение родового объекта по тем же признакам. Следует определить, что видовым объектом проступков против публичного порядка могут быть общественные отношения в сфере охраны здоровья граждан, публичного благоустройства, отношения, направленные на обеспечение публичного спокойствия, санитарно-эпидемиологического благополучия населения, надлежащего функционирования субъектов хозяйствования, деятельности субъектов охраны публичного порядка, общественные отношения, опосредованные необходимостью защиты норм общественной морали и др. Для определения понятия "общественная мораль" целесообразно обратиться к нормам ст. 1 Закона Украины "О защите общественной морали", которая дает определение понятия "общественная мораль" как системы этических норм, правил поведения, сложившихся в

обществе на основе традиционных духовных и культурных ценностей, представлений о добре, чести, достоинстве, публичном долге, совести, справедливости [14].

Непосредственный объект проступка против публичного порядка - это конкретные общественные отношения, на которые посягает данное правонарушение. Такой объект выступает как конструктивная часть видового и родового объектов. Именно с целью охраны непосредственного объекта законодатель выдает соответствующие деликтные нормы, устанавливает составы правонарушений, определяет вид санкций [6].

Следует отметить, что понятие непосредственного объекта проступка часто отождествляют с его предметом. В юридической науке вопрос о предмете проступков, на наш взгляд, исследовано значительно меньше, чем понятие предмета преступления. Но нельзя не согласиться с тем, что четкое определение предмета проступка в некоторых случаях дает возможность правильно квалифицировать этот проступок, определить его субъект. Более того, в тех случаях, когда предмет предусмотрено как признак состава проступка, его определение является обязательным.

При предоставлении характеризую понятие предмета проступка Д.Н. Бахрах отмечает, что предмет проступка - это те физические предметы внешнего мира, воздействуя на которые, правонарушитель посягает на общественные отношения [17, с. 81]. Вместе с этим С. Т. Гончарук, В. Д. Резвых наряду с материальными вещами, предметами выделяют и деятельность субъектов отношений, на которые делаются посягательства [18, с. 112; 19, с. 63] (например, при нарушении установленных правил для борьбы с болезнями и вредителями растений).

Итак, в понятие предмета проступка отдельные ученые вкладывают более широкий смысл, чем это общепринято (физические предметы внешнего мира) - им могут быть деятельность (или результаты такой деятельности) субъектов отношений, на которые делаются посягательства. Как показывает практика, в

общем предмете проступка могут быть контрабандные вещи, деньги, посевы, животные и т.

В отдельных случаях предмета может быть причинен вред (например, умышленную порчу паспорта). В большинстве случаев предмет проступка, общественная мораль вреда от противоправных действий не испытывает. Но ее испытывает само общество. Относительно проступков против публичного порядка, то предмет не является их обязательным элементом, поскольку соответствующие общественные отношения, которые являются непосредственным объектом, по содержанию КУоАП, в большинстве случаев не имеют своего материального выражения, а есть определенным правилам поведения.

References

1. Коржанский Н.И. *Объект и предмет уголовно-правовой охраны* / Н.И. Коржанский. – М. : Академия МВД СССР, 1980. – 500 с. – С. 284.
2. Додин Е.В. *Основание административной ответственности : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. юрид. наук : 12.00.07 / Додин Евгений Васильевич.* – М., 1965. – 23 с. – С. 5–6.
3. Ключишченко А.П. *Советское административное право. Часть общая: Специализированный курс лекций / А.П. Ключишченко.* – К.: Изд-во КВШ МВД СССР, 1975. – 264 с. – С. 204.
4. Битяк Ю.П. *Административное право Украины (Общая часть) : учеб. пособ. / Ю.П. Битяк, В.В. Зуй.* – Харьков : Одиссей, 1999. – 224 с. – С. 163.
5. Серегин А.В. *Советский общественный порядок и административно-правовые средства его укрепления / А.В. Серегин.* – М. : Юрид. лит., 1987. – 236 с. – С. 72–74.
6. Михайлов Р.І. *Характеристика складу адміністративних деліктів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху / Р.І. Михайлов // Держава та регіони. Серія: Право : науково-виробничий журнал.* – 2010. – № 3. – С. 172–177. – С. 176.
7. Колпаков В.К. *Порушення правил дорожнього руху: колізійність новел і правове регулювання : монографія / В.К. Колпаков, О.В. Черновський, В.В. Гордеев.* – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 328 с. – С. 13–14.
8. Бугайчук К.Л. *Адміністративні проступки: сутність та організаційно-правові заходи їх профілактики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Бугайчук Костянтин Леонідович ; Нац. ун-т внутріш. справ.* – Х., 2002. – 243 с. – С. 44.
9. *Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР.* – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122 (зі змінами та доповненнями).
10. Колпаков В.К. *Адміністративне право України : підручник / В.К. Колпаков.* – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 752 с. – С. 176.
11. Битяк Ю.П. *Адміністративне право України : конспект лекцій / Ю.П. Битяк, В.В. Зуй.* – Харків : Націон. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого, 1996. – 160 с. – С. 28.

PLENARY SESSION

12. *Адміністративне право України : підручник / [Ю.П. Битяк, В.М. Паращук, О.В. Дьяченко та ін.] ; за ред. Ю.П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с. – С. 265.*
13. *Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 736 с. – С. 268.*
14. *Закон України “Про захист суспільної моралі” від 20.11.2003 р. № 1296-IV // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 14. – Ст. 192.*
15. *Пионтковский А.А. Курс советского уголовного права: Особенная часть / А.А. Пионтковский, В.Д. Меньшагин. – М. : Госюриздат, 1955. – Т. 1. – 584 с. – С. 376.*
16. *Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления / А.Н. Трайнин. – М. : Госюриздат, 1957. – С. 256.*
17. *Бахрах Д.Н. Советское законодательство об административной ответственности : учеб. пособ. / Д.Н. Бахрах. – Пермь, 1969. – 140 с. – С. 81.*
18. *Гончарук С.Т. Юридическая квалификация административно-наказуемого мелкого хищения социалистического имущества / С.Т. Гончарук // Сборник трудов КВШ МВД СССР. – К., 1978. – 140 с. – С. 112;*
19. *Резвых В.Д. Административная ответственность за хозяйственные правонарушения / В.Д. Резвых. – Горький, 1976. – 80 с. – С. 63.*

Гончар Дарія Володимирівна

Аспірант кафедри кримінального права та правосуддя

Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка

Степана Дем'янчука

м. Рівне, Україна

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В БОРОТЬБІ З КРАДІЖКАМИ

Міжнародне співробітництво у сфері боротьби із крадіжками здійснюється у різних напрямках, у певних формах та видах. Якщо розглядати напрямки міжнародного співробітництва із крадіжками як шляхи розвитку, як певні течії у цьому розвитку, то можна виокремити наступні: спонукання держав та сприяння в укладанні угод у сфері боротьби із крадіжками, включаючи її попередження; розробку міжнародних стандартів у галузі попередження крадіжок, кримінального переслідування і відбування покарання за скоєння міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру щодо вчинення крадіжок чужого майна; розробку рекомендацій для боротьби національних правоохоронних органів із крадіжками, інформаційну та консультаційну допомогу державам (з урахуванням того, що кожна держава веде цю боротьбу у рамках суверенітету, у межах своєї території та відповідно до власних соціальних та економічних умов) [1-2]

З урахуванням характеру вчинення крадіжок напрями міжнародного співробітництва щодо їх вчинення можна класифікувати таким чином:

– співробітництво у боротьбі з міжнародними злочинами у сфері вчинення крадіжок;

– співробітництво у боротьбі із крадіжками міжнародного характеру;

У свою чергу кожний з цих напрямів може бути поділений на різновиди в залежності від рівню суспільної небезпеки та поширення того чи іншого виду крадіжки. Відповідно до цього критерію можна виділити види міжнародного співробітництва у боротьбі з крадіжками: міжнародними та

внутрішньодержавними крадіжками; крадіжками автомобілів та їх контрабандою тощо [3, с.65].

Як зазначає К.В. Юртаєва, міжнародне співробітництво у сфері боротьби з крадіжками може здійснюватись в наступних основних формах:

- надання взаємної правової допомоги з кримінальних справ які стосуються крадіжок;
- видача фізичних осіб, що скоїли злочини, для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку за скоєння крадіжок;
- передача засуджених до позбавлення волі за вчинення крадіжок для подальшого відбування покарання у державі їх громадянства або постійного місця проживання;
- обмін оперативною, правовою або іншою інформацією щодо вчинення крадіжок;
- виконання доручень з міжнародного розслідування крадіжок;
- забезпечення прав і свобод громадян певної держави при здійсненні кримінального правосуддя в іншій державі щодо вчинення крадіжок;
- підготовка кадрів, обмін досвідом роботи правоохоронних органів різних держав у боротьбі з міжнародними злочинами, які вчиненні щодо заволодіння чужим майном;
- надання експертних та консультативних послуг щодо крадіжок, спеціальних науково-технічних засобів та здійснення іншої матеріально-технічної допомоги;
- спільне вивчення проблем крадіжок та боротьби з нею, прогнозування та програмування цієї діяльності;
- участь в офіційних заходах (конгресах, нарадах) та науково-технічних конференціях (семінарах, симпозіумах), що обговорюють проблеми міжнародного співробітництва у попередженні вчинення крадіжок [5, с.343].

Враховуючи те, що Україна стала об'єктом значної зацікавленості міжнародних злочинних угруповань (зокрема у сферах відмивання «брудних»

грошей, незаконної міграції, торгівлі людьми, зброєю, небезпечними матеріалами, наркотичними речовинами тощо), то вирішення Україною головних соціально-економічних, політичних та інших завдань майже неможливе без її участі в міжнародному співробітництві в боротьбі із крадіжками, а також у сфері діяльності міжнародних правоохоронних організацій щодо боротьби із крадіжками. З огляду на це участь України у міжнародній співпраці у галузі протидії крадіжкам, на підставі норм і принципів міжнародного права є значно важливою. Вважаємо, що таке співробітництво України з країнами світу, міжнародними організаціями вважається основною підставою належного вирішення великої кількості проблемних питань не лише зовнішньополітичного, зовнішньоекономічного, а й внутрішнього характеру у сфері боротьби вчинення крадіжок [4, с.20].

Боротьба зі злочинністю щодо вчинення крадіжок - це основоположна функція держави, яка визначає сферу дії відповідних державних органів щодо реагування на злочини щодо крадіжок майна як соціального явища, усунення та відвернення негативних для суспільства результатів. На теперішній час у європейських державах запроваджено загальний підхід, який поєднує запобіжні та репресивні заходи у сфері боротьби із крадіжками, позначені поняттям «протидія». Вважаємо, що наведений термін є загальним родовим поняттям, що охоплює сферу дії, яка спрямована на зменшення суперечностей та факторів, які спричиняють вчиненню крадіжок або сприяють їм, на зменшення окремих видів крадіжок внаслідок недопущення їх здійснення на різних етапах злочинної поведінки крадія, а також належні заходи реагування на вже скоєні крадіжки [1, с.14].

Б. М. Головкін зазначає, що боротьбу із крадіжками на міжнародному рівні реалізують спеціально визначені органи держави, які у загальному становлять систему органів кримінальної юстиції у сфері боротьби із крадіжками. Визначення міжнародних стандартів у напрямку боротьби із крадіжками спричиняється суспільною небезпекою, яку представляє чітко

визначений вид крадіжок. Головним способом реалізації міжнародних стандартів у національне кримінальне законодавство вважається доповнення діючих норм кримінального закону та ухвалення нових з метою належного розслідування та запобігання вчинення крадіжок. Європейські стандарти боротьби із крадіжками складаються із нормативно-правових актів компетентних органів ЄС (Європейської Комісії, Ради ЄС тощо). Акти останніх вважаються офіційними документами, які є обов'язковими та наділені юридичною силою виключно на основі держав-членів ЄС [2, с. 48].

Норми ЄС у сфері боротьби із крадіжками визначені переважно програмною спрямованістю, характеризуючи плани дій щодо боротьби зі злочинністю у цілому або певними її проявами на чітко визначений період. Нормативно-правові акти ЄС мають для України розуміння програмного змісту, оскільки у випадку поширення співпраці з ЄС виникне можливість гармонізації національного законодавства з належними документами цієї організації. На теперішній час наявна велика потреба поглиблення співпраці правоохоронних органів України із відповідними органами держав-членів ЄС та наднаціональними правоохоронними структурами ЄС з позиції на поширення небезпечних форм транснаціональної злочинності у сфері боротьби із крадіжками.

Отже, нормативно-правові акти ЄС і РЄ у боротьби із крадіжками, які у сукупності складають європейські стандарти у даній сфері, мають бути орієнтиром для нашої країни як при утворенні загальної політики боротьби зі злочинністю у сфері вчинення крадіжок, так і при вдосконаленні законодавства щодо боротьби з окремими проявами крадіжок майна. Міжнародне співробітництво держав у сфері боротьби із крадіжками спричинене низкою внутрішніх та зовнішніх чинників, серед яких визначальними є інтернаціоналізація злочинності, поширення її найнебезпечніших форм на території кількох країн, приховування доходів, отриманих злочинним шляхом на території однієї держави, на території іншої. Це співробітництво

відбувається на основі багатосторонніх конвенцій, угод, які укладаються між кількома державами, або двох- чи багатосторонніх міжвідомчих угод, що ухвалюються між державними органами однієї або кількох країн (переважно між міністерствами юстиції, міністерствами внутрішніх справ або прокуратурами). До основних форм співробітництва держав у сфері боротьби із крадіжками можна віднести: 1) надання правової допомоги у кримінальних справах, яка полягає у проведенні процесуальних дій, оскільки під час розслідування і судового розгляду кримінальних справ часто виникає потреба у збиранні за кордоном доказів щодо вчинення крадіжок шляхом допиту обвинувачених, потерпілих, свідків, експертів, проведення обшуку, експертиз, судового огляду, вилучення та передачі предметів, вручення та пересилання документів тощо; 2) видачу злочинів для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку суду за вчинення крадіжок; 3) передачу засуджених осіб для подальшого відбування покарання за вчинення крадіжок; 4) арешт, пошук та конфіскацію доходів, отриманих шляхом вчинення крадіжок.

References

1. Головкін Б.М. Види злочинності. Журнал східноєвропейського права. 2015. № 18. С. 14–21. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/10145/1/Golovkin_14-21.pdf (дата звернення: 01.05.2020)
2. Головкін Б.М. Електронна система запобігання злочинності. 3 нагоди 100-річчя від дня народження професора М.В. Салтєвського : зб. матеріалів круглого столу, м. Харків, 30 жовт. 2017 р. Харків. 2017. С. 48–52. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13692/1/Golovkin_48-52.pdf. (дата звернення: 01.05.2020)
3. Кримінальні загрози в секторі безпеки: практики ефективного реагування : матеріали панельної дискусії III Харків. міжнар. юридичного форуму «Право», м. Харків, 26 верес. 2019 р. / редкол.: В. Я. Тацій, Ю. Г. Барабаш, Б. М. Головкін, О. В. Таволжанський. Харків : Право, 2019. 176 с.
4. Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття: тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 10 груд. 2019 р.); Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків: НДІ ППСУ, 2019. 202 с.
5. Юртаєва К.В. Кримінально-правова політика України в умовах глокалізації. Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2017р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків: Право, 2017. С. 343-345

Глушков Валерій Олександрович

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,

професор кафедри тактико-спеціальної підготовки

Академії Державної пенітенціарної служби,

м. Київ, Україна

**ТРАНСФОРМАЦІЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ У СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

Сучасна планетарна ситуація відрізняється багатогранністю економічних і політичних проблем, які обумовлюються загальною кризою капіталізму, в результаті чого відповідні рішення та їх наслідки мають безпосереднє відношення до корінних змін геополітичної ситуації у світі. Наріжними проблемами такого рівня є: проведення в липні 2016 році референдуму в Великобританії щодо її подальшого членства у Євросоюзі (Brexit). Його результати мають значення політико-правового факту, виходять за межі самої Англії, Європи, а також мають геополітичні наслідки для всього світу.

Декаданс Європи почався давно. Перша і Друга світові війни, холодна війна поклали кінець гегемонії Європи у світі, тобто євроцентризму. Зазначені причини призвели до того, що сформована близько 100 років тому Сполученими Штатами Америки сучасна світова економічна система опинилася в глухому куті. У сучасних умовах економічна ситуація вже склалася по-іншому. Особливо важливе значення має рівень управлінської проблеми, яка полягала у тому, що європейська бюрократія виявилася нездатною приймати оптимальні рішення у зв'язку з нерозумінням глибинних процесів. Однак вже тепер виявилось неможливим створення єдиної законодавчої системи у зв'язку з особливостями законодавства кожної європейської країни. Європа не змогла подолати жодну складну проблему. Зокрема, найбільш яскраво проявила себе економічна проблема Греції. У цьому контексті також проблемними є Італія, Іспанія, Португалія, Франція, не

говорячи вже про східноєвропейські країни, які фактично є утриманцями, а також країни, які рвуться в члени Євросоюзу – Грузія, Україна, Молдова, і особливо Туреччина. Інші країни члени Євросоюзу знаходяться в досить складному становищі, крім Чехії, яка економічно пов'язана з Німеччиною і справляється зі своїми проблемами.

Ще однією складною проблемою, яку так і не змогла вирішити європейська бюрократія, є міграційна криза, яка супроводжується пограбуваннями, вбивствами, зґвалтуваннями і терористичними актами. Виникла і існує проблема, що стосується більше мільйона мусульманських і арабських біженців з Близького Сходу, які прийшли з Близького Сходу за рішенням «султана» Туреччини; плюс заповнення Єдиного економічного простору іноземними робітниками. Свою позицію, яка відрізняється від США, зайняли Віндзори, Ротшильди, частина германської, північно-італійської аристократії. Євросоюз поступово увійшов у глибоку кризу, яка ще більш поглибилася зі вступом країн Східної Європи, що створило для нього серйозні економічні і політичні проблеми. Міграційні процеси в Європі є добре продуманими і організованими соціоінженерними операціями з боку англосаксів. Проблему біженців Брюссель не зміг вирішити, у зв'язку з чим управління Євросоюзу прийшло у кризу. Терористичні акти, що були здійснені в Європі, показали неготовність силових структур протистояти терористичній агресії. Крім того, в європейському суспільстві спостерігається певна інфантильність самого населення, що мешкає в умовах дехристианізації, розгулу гомофільії, гомошлюбів и т.п.

Проблеми, що назріли, вимагали вирішення, і багато політиків бачили вихід із створеної ситуації шляхом руйнування Євросоюзу. Все це зломило Британію, вона не захотіла підпорядкуватися плутократії Брюсселю. У випадку встановлення вигідних відносин з Європою, посилиться тенденція виходу з Євросоюзу і інших країн. Кандидатами на вихід може бути такі держави як Нідерланди, Данія. Послаблення Європи призведе до неможливості підтримки

країн-утриманців – Болгарії, Румунії, країн Прибалтики. Вийти з Євросоюзу може Угорщина, вона є сильною державою, яка зберегла свою економіку. Така потужна держава, як Німеччина, залишиться, так як вихід Британії зіграє їй на користь. Лондон перестане бути фінансовим центром світу, а Франкфурт вже готується зайняти фінансовий центр Європи. Таким самим центром готовий стати і Париж. У цілому відкривається тенденція створення декількох фінансових центрів, зокрема, таких як: Шанхай, Гонконг. Європі без Британії потрібно знайти спільну мову з тими державами, що розташовані на Сході – Росією, Китаєм, Далеким Сходом. У кандидатів до вступу в Євросоюз шанси закінчилися. Європа не буде займатися приєднанням нових країн – Молдови, України, Грузії і Туреччини. Перед Італією також постає питання щодо подальшого перебування країни в Євросоюзі. Вихід Італії з цього союзу характеризується значнішими труднощами, ніж у Британії, так як грошовою одиницею Великобританії є фунт, а в Італії – євро.

В нових умовах постає питання реорганізації Євросоюзу. Одним із шляхів реорганізації Євросоюзу – є створення міцної єдиної держави. В цьому контексті слід підкреслити, що в ЄС є протиріччя між рівноправним членством і домінуванням Німеччини при сприянні Франції і країн Бенілюксу. Здійсниться максимальна політична централізація Євросоюзу. Всі рішення будуть формуватися в Берліні, і виконуватися іншими. Можливе виникнення політичного франко-германського союзу, який ніколи не існував в історії. Такий союз з неминучістю буде підтриманий Росією, та скоординований через голову Польщі, яка сьогодні є опонентом Німеччини. В цьому плані можливий і перегляд кордонів Польщі, як на Заході, так і на Сході. Поляки готові зайняти місце Великобританії в Євросоюзі.

Другий шлях – шлях децентралізації. Децентралізація пов'язана з ліквідацією євро і введенням національної валюти. Ця проблема також має і іншу сторону, яка стосується слабкіших європейських країн, що перебувають на межі розпаду. В такому випадку, в таких країнах як Італія і Іспанія,

втрачається єдиний державний механізм. Євросоюз не в змозі вирішити проблеми цих країн. Це одна сторона проблеми, яка полягає у том, що ставлення до питання виходу/невиходу проходить по лінії еліта/звичайні люди. Друга сторона проблеми полягає і в тому, що сама британська еліта з даного питання поділилася і, як засвідчив референдум, не має єдиної точки зору. Історично і традиційно британська еліта ділиться на дві групи: перша, яка схильна до континентальної еліти, і друга – імперська незалежна (т.з. Ротшільди). В світової еліті можна чітко виділити дві лінії – фінансово-глобалістська, друга – ізоляціоністська регіональна. За цими лідерами простежуються два напрямки у світової і національної фінансової політиці – пом'якшення її грошової політики або її посилення. Другий шлях полягає у спробі врятування економіку США за рахунок світової фінансової системи. Цей напрямок сьогодні представляє Дональд Трамп, якій представляє міцну силу в американському істеблішменті, що вважає найбільш доцільним проведення політики ізоляціонізму, регіоналізації світу, ліквідації світової глобальної фінансової системи з метою врятування американської економіки. В даний час спостерігається загальна криза десяти відсотків білого людства, яке відкинуло базові постулати християнства і замінило їх ліберальними цінностями. З розпадом СРСР американці підійшли до своєї бажаної мети - Pax Americana. Однак виникли нові елементи, які не входили в плани Штатів, нові світові центри - Китай, Росія, Індія, ПАР, Бразилія. Тоді в США створили ідеологію збереження існуючого порядку. Однак, така політика глобалізації та утворення наднаціональних структур стала непосильною для США. Це проявилось в зовнішньому перенапруженні і у військовому плані - вони йшли від поразки до поразки, але опинилися жертвою. Було потрібно оптимальне вирішення ситуації за умови збереження самої системи демократії. Це могло призвести до перенапруження країни і вона могла впасти як СРСР. Проблеми глибші, ніж бюрократичні перестановки. Так, вибори, які минули, показали, що США увійшли в глухий кут зовнішньої і внутрішньої політики, і політична криза в

США досягла апогею. Економіка Штатів стала спекулятивною ще в двадцяті роки минулого століття, коли вони стали єдиною світовою державою, у зв'язку з чим приписували всьому світу - як жити. Перед Америкою постало питання про майбутнє. Саме на цьому виникло суперництво. Американці хотіли бачити нову Америку з істинними державними інтересами, змінити її зовнішню і внутрішню політику, методи управління країною і економікою, пристосувати державні інститути до ситуації, що склалася, розрахуватися з боргами і зайняти рівне місце серед інших країн. Їм необхідно повернутися до властивих природних розмірів, повернути Америку американцям. У США немає своїх національних інтересів ні в Україні, ні на Близькому Сході, ні в Південно-Китайському морі, а вони знаходяться на території від Атлантичного до Тихого океану. Монополярний світ скінчився, і інші країни самостійно впораються з проблемами, які будуть виникати. І жодна держава не має наказувати іншим, як жити.

В сучасних умовах Західна Європа позбавлена міжнародно-правової світової правосуб'єктності. У той же час намічається ренесанс російсько-американських політичних і економічних відносин, створення осі Вашингтон-Москва. У цих умовах буде конструктивно обговорюватися проблема Криму, Донецька, Луганська, застосування санкцій і т.д. Одна з найбільших проблем в міжнародній політиці, це проблема вирішення питань щодо сирійського конфлікту. Бо у Трампа зовсім інша точка зору щодо моделі Нового світового порядку. Головне - забезпечення безпеки всередині США. І в цьому плані особливе місце займають проблеми Сирії. Тут зіткнулися політика глобалізму. Судячи з усього, президентство Трампа повинне привести всю систему міжнародних відносин до потрясіння тектонічного масштабу, з'являться Нові варіанти відносин з іншими країнами. Як політичний реаліст Трамп буде по-іншому формувати американські прерогативи, які будуть жорстко відстоювати, вважаючи, що Китай - це загроза національним інтересам США, а Росія кинула виклик ліберальному порядку.

Світ фундаментально змінився, оскільки припинив розвиватися за американським сценарієм. Трамп є симптомом та результатом цієї кризи людства. Еліта привела світ в глухий кут, і Америці потрібно відступити, а звичайній людині така ситуація набридла. В системі безпеки очікуються серйозні реформування, кадрові зміни. Перетворення також очікують фінансову систему, де Трамп сподівається на повернення до національних основ. Трамп - це старі гроші. Феномен Трампа є наслідком глобалізації, яка дестабілізувала весь світ. Перемога проголошеної Трампом політики регіоналізації сприятиме виникненню таких самостійних регіонів, як Британія, Німеччина, Росія, Китай, Індія, Бразилія, які будуть лідерами регіонів в умовах багатопольярного Нового Світового Порядку. Долар припиняє бути інвестиційним ресурсом. Його заміником виступить регіональна валюта. Якщо Берлін і Москва будуть лідерами, то, природно, між ними повинна проходити межа сфер впливу. Як вона може бути проведена з урахуванням інтересів обох країн. З правого боку – Москва, з лівого – Берлін. В Британії і в Німеччині до влади можуть прийти праві сили, при цьому Лондон не захоче знаходитися під Берліном, тому після виходу із Євросоюзу, він фактично буде перебувати під впливом США. У Франції до влади прийшов новий Президент - Макрон, людина Ротшильдів, який не мав своєї команди і стратегії розвитку країни. В цьому плані інтерес являє висловлювання Генрі Кіссінджера, з точки зору якого до 2022 року Ізраїля більше не буде. Зміцнюються сили ізоляціоністської частини світової еліти - в Китаї ізоляціоніст Сі Цзі Пін, в Угорщині прийшла до влади націоналістична партія «Йобик» на чолі з прем'єр-міністром Урбаном. На базі франко-германської валюти буде створено новий євро.

Таким чином, ряд подій, що відбулися у світі (Крим, Брексіт, війна в Сирії, війна на Сході України, вибори Трампа, події у Південно-Китайському морі, Середньому Сході, Європі), вибудовуються в одну чітку лінію, яка свідчить про те, що монополярний світовий порядок еволюціонує в багатопольярний Новий світовий порядок. Цей перехід супроводжується

смертельною боротьбою між національними і наднаціональними структурами, перемога однієї з них скерує розвиток планети на певний період. В цьому поєдинку вирішується проблема майбутнього світу, людства, яке йде до багатополярності Нового світового порядку і він буде визначати його подальшу долю.

Сучасний перехідний період визначається наявністю серйозних протиріч між основними світовими гравцями. З одного боку, США, а з іншого, - Китай і Росія. В цьому плані слід виділити наступне. В Південно-Східній Азії виникає економічна сила, яка буде сильніша Штатів, і яка може трансформуватися у воєнну силу, і тоді гегемонія США в АТР може прийти до кінця. Сучасне стратегічне завдання США – зупинити розвиток Китаю. В сучасних умовах Китай розвивається незалежно. Разом з тим, однією з проблем розвитку цієї держави є енергозабезпечення. Основну кількість нафти він отримав з Близького Сходу, потім постачальником нафти і газу стали спочатку Іран, а потім Росія. США вважають, що доцільним обмежити розвиток добутку енергоресурсів в Росії, так як, якщо ослабне Росія, зміниться її політичний режим, і настане економічний колапс, то з одним Китаєм вони справляться.

Росія ставить своєю метою не дати американцям добитися своєї мети відносно збільшення розриву з військовою могутністю США. Вона збільшує свої війська, будує заполярний воєнний округ, щоб усунути небезпеку ракетного удару із Арктики, будує свій порт в Середземному морі. Наступне. Прийнятий Конгресом та Сенатом США Закон про санкції проти Росії в основі має два явища – традиційне внутрішньо американське антиросійське явище. А друге, і головне, боротьба проти обраного президента, домогтися його делегітимізації. Цей нормативний акт висловлює позицію американського істеблїшменту і він спрямований проти Росії, Ірану і Північної Кореї, в яких визнані нелегітимними політичні режими. Це торкається, перш за все, нафти і газу, що викликало негативну реакцію ряду європейських країн. Трамп готовий

зайняти її місце в поставці газу в Європу. Реакції Росії поки що немає і вона можлива, коли будуть здійснені проти неї конкретні дії.

В зв'язку з викладеним важливим є визначення місця України у новому світовому порядку, що змінюється. Вважається, що країна повинна проводити незалежну зовнішню і внутрішню політику, спрямовану на забезпечення політичної і економічної безпеки, зміцнення обороноздатності і правопорядку, підвищення рівня життя широких верст населення, реалізацію основ соціальної політики по відношенню до широких верст громадян, встановлення взаємовигідних відносин з країнами регіону і світу у цілому.

Підсумовуючи вищевикладене можна сказати, що підставами для зміни Світового порядку є: завершення екстенсивного розвитку світової системи капіталізму, що буде сприяти зміні парадигми розвитку людства; кінець глобальної доларової системи, заснованої Бретон-Вудської конференцією в 1944 році, що ставить питання про необхідність проведення нової світової фінансової політики; неможливість США проводити глобальну світову політику в зв'язку з чим буде здійснюватися регіоналізація інтересів країн, що приведе до створення зон регіонального впливу, тощо

Все, що здійснюється, свідчить про те, що трансформація планетарного порядку здійснюється в бік багатопольярного світу, сторонами якого є, з одного боку, США, а з іншого - Китай і РФ. Коливання США в політиці яскраве цьому свідчення. Таким чином, сьогоdnішній світовий порядок вже не є монопольярним, а знаходиться на етапі переходу до багатопольярного і формуванню міжнародних відносин з урахуванням співвідношення взаємних інтересів перш за все сучасних країн-лідерів. Від підсумків їх взаємодії, взаєморозуміння і врахування взаємних інтересів буде в багатьох випадках залежати подальший розвиток подій у світовому масштабі і доля багатьох народів нашої планети.

References

1. Глушков В.О. Многополярный новый мировой порядок против монополярного мира (в разрезе раскола элиты Запада). *Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць. Одеса: НУ «Одеська юридична академія». Випуск 58. 2017. С. 77-95*
2. Глушков В.О. Сучасна трансформація нового світового порядку. Перехід до багатопольярного світу. *Вісник кримінологічної асоціації України, №1 (18). 2018 С. 23-36*

Нікітенко Олександр Іванович

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
Білоцерківський національний аграрний університет (Факультет права)
м. Біла Церква, Україна*

**ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ
БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ І ЛЮДИНИ**

Становлення правової держави вимагає утвердження принципу верховенства права та забезпечення законності та правопорядку в Україні. Загальна декларація прав людини 1948 р., Європейської Конвенції та міжнародно-правових актів, які визначають стандарти щодо охорони прав і свобод людини.

Конституція України: Ст. 8, визначає, що в державі визнається і діє принцип верховенства права. Принцип верховенства права є пріоритетним у правовій державі. Особливо важливе значення в утвердженні і реалізації принципу верховенства права має співвідношення права і політики. Ст. 3 визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недорканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Ст. 39 підкреслює, що громадяни мають права збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи, демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Стаття містить певні вимоги до організаторів таких заходів, щодо забезпечення їх мирного характеру, а також передбачає випадки обмеження цього права, яке може встановлюватись судом на підставі закону і лише в інтересах національної або громадської безпеки з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. [1]

Забезпечення внутрішньої безпеки в Україні є одним із важливих завдань сучасного розвитку держави. Постійні зміни в правовому регулюванні,

забезпечення внутрішньої безпеки держави, здійснення інформаційних процесів у сфері правоохоронної діяльності та унормуванню статусу правоохоронних органів в Конституції України потребує з'ясування сутності терміну “правоохоронні органи”, їх функціонального призначення і, виходячи з цього, визначення системи цих органів. Поняття “правоохоронні органи” є одним із невизначених в українському правознавстві, внутрішньо суперечливим і надмірним за обсягом. У вітчизняній адміністративно-правовій науковій літературі ці питання розглядаються фрагментарно, без комплексного підходу, а саме як окремі напрями адміністративно-правової діяльності. [2]

Становлення незалежної правової держави України проходить у складних економічних і криміногенних умовах, що характеризуються, зокрема, різким спадом виробництва, безробіттям, ростом корупції, організованої і професійної злочинності, а також не менш важливою конституційною гарантією здійснення господарської діяльності є фінансове, економічне валютне регулювання, регулювання грошової емісії, основ цінової політики, створення централізованої системи державних фінансово-економічних органів і служб у цій сфері. Під внутрішньою екологічною безпекою слід розуміти здатність держави забезпечити збереження належного рівня чистоти навколишнього середовища, раціонального використання біологічних, енергетичних, мінеральних, земельних, лісових, водних ресурсів для створення нормальних умов у життєдіяльності суспільства і людини. Законність – фундаментальна категорія юридичної науки і практики, а її рівень і стан служить головними критеріями оцінки правового життя суспільства і його громадян. Як стійке явище громадського життя, законність виникає і формується в умовах цивілізованого суспільства, здатного забезпечити реальну рівність громадян перед законом. У науковій і учбовій літературі намітилися різні підходи до питання про те, до яких суб'єктів адресується законність. Згідно з одним із них, законність обмежується сферою діяльності органів держави, звернення до посадовців державного апарату і громадських об'єднань, але не відноситься до

громадян. [3] “Законність”, - відмічає В. Кудрявцев, не лише формальний принцип права, але і змістовна категорія, що відбиває демократичну істоту суспільного устрою. [4]

Значення соціального забезпечення у сфері внутрішньої безпеки держави важливе місце має право на охорону здоров'я та медичне страхування. Відповідно до ст. 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права кожна людина має право на медичну допомогу та медичний догляд у разі хвороби [5] – це невід’ємне право людини знайшло відображення у частині першій ст. 49 Конституції України, яка наголошує, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. У комплексі заходів охорони здоров'я особливе місце має державне забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя. Порядок забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення визначається Законом України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” від 25 лютого 1994 р. [6] З охороною здоров'я безпосередньо пов'язана фізична культура, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людей. Державна політика в цій галузі визначається Законом України “Про фізичну культуру і спорт” від 24 грудня 1993 р. [7]

Необхідно акцентувати, що адміністративно-правовому регулюванню діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави та удосконалення українського законодавства у цій сфері є Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення інституційного механізму запобігання корупції”. Цей Закон визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [8].

Таким чином, як показує аналіз чинного адміністративного законодавства зарубіжних країн та їх порівняння з Україною, є підставою стверджувати, що запровадження механізму адміністративно-правового регулювання щодо забезпечення внутрішньої безпеки держави і людини є необхідними діями задля забезпечення повною мірою прав та інтересів громадян та унормування статусу правоохоронних органів у Конституції України, забезпечення реформування системи державного управління в Україні та створення умов побудови демократичної, соціальної, правової держави, утвердження і забезпечення прав людини і громадянина. У статті досліджено теоретичні засади адміністративно-правового регулювання охорони права і свободи людини та їх гарантії у сфері внутрішньої безпеки держави і людини державними і правоохоронними органами. Проведено аналіз нормативного забезпечення та проблем практичної реалізації в Україні у цій сфері.

References

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року №254к/96/ Верховна Рада України.
2. Нікітенко О.І. Теоретичні проблеми удосконалення забезпечення внутрішньої безпеки держави правоохоронними органами: Монографія / Нікітенко О.І. - Херсон: Херсонський державний університет, 2011 р – 400 с.
3. Указ Президента України “Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні” Від 28 липня 1998 р. №810/98.
4. Кудрявцев В. Право як елемент культури //Право і влада. М., 1990. – 249.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року.
6. Законом України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” від 25 лютого 1994 р (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст.218).
7. Закон України “Про фізичну культуру і спорт” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 14, ст.80).
8. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 47, ст.311).

Вадим Барко

доктор психологических наук, главный научный сотрудник;

Владимир Остапович

*кандидат юридических наук, заведующий научно-исследовательской
лаборатории психологического обеспечения;*

г. Киев, Украина

**ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ
ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОТБОРА
ПОЛИЦЕЙСКИХ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ**

Анализ опыта профессионального психологического отбора кадров украинской полиции показал, что в процессе изучения кандидатов внимание обращалось на незначительное количество личностных характеристик. Наши исследования показали, что существующие отечественные системы психодиагностики профпригодности полицейских характеризуются отсутствием чётких методологических ориентиров. Также недостаточно внимания уделялось использованию методов, которые позволяют оценить добросовестность, принципиальность, лояльность кандидата, коммуникативный потенциал, способности и т. п. В целях дальнейшей оптимизации и комплексности отбора персонала полицейских подразделений принципиально важно определить исходные методологические позиции. Психодиагностика профессиональной пригодности традиционно основана на представлении о свойствах (чертах), как относительно устойчивых характеристиках человека, мало меняющихся во времени и позволяющих прогнозировать его поведение (Р. Кэттелл). Математически сказанное можно представить формулой: $B = f(p, s)$,

Где: B – поведение, p – черта, s – ситуация.

Под чертой (*trait*), или качеством (*personal quality*), понимаем устойчивую описательную переменную, которая предопределяет поведение человека и

формируется под влиянием организмического, индивидного и личностного уровней. Формы поведения, которые соответствуют качествам (характеристикам), достаточно устойчивы и проявляются в различных ситуациях, определяет их трансситуативную стабильность. Подсистема конституциональных черт не является культурно и популяционно специфической, их психодиагностика позволяет прогнозировать поведение человека в широком классе ситуаций. Сторонники теории черт разработали несколько моделей личности, среди которых наиболее известны модели Г. Айзенка, Р. Кэттэлла, Л. Собчик.

Теория Г. Айзенка построена по иерархическому принципу и включает описание трёхфакторной модели психодинамических свойств (экстраверсия-интроверсия, нейротизм-стабильность и психотизм) первые два фактора являются исходными, модель учёного является ортогональной, факторы независимы друг от друга. Модель личности Л. Собчик несколько отлична, базовыми ортогональными чертами здесь являются экстраверсия-интроверсия и нейротизм-агрессивность, они дополняются ортогональными факторами: ригидность-эмотивность и сенситивность-спонтанность. Теория Р. Кэттэлла исходит из построения личностного профиля на основе черт, позволяющего прогнозировать поведение человека. В структуре личности он выделял исходные и поверхностные черты, по функциональному признаку выделял темпераментные, характерологические и динамические (Кулагин, 1984; Собчик, 2003).

Дальнейшие исследования индивидуальных различий, классификация их по категориям личностных качеств с использованием факторного анализа позволила исследователям выделить пять факторов, проявляющих стойкость в различных выборках и социокультурных условиях (П. Коста, Дж. Мак Крае (Paul Costa, Jeff McCrae)). Полученная структура личности называется «Большая пятёрка» и состоит из следующих измерений (в скобках приводятся прилагательные, получившие наибольшие факторные нагрузки):

1) экстраверсия (коммуникабельный, энергичный, активный); 2) уступчивость (сенситивный, добросердечный, доверчивый, склонный к сотрудничеству, неконфликтный); 3) добросовестность (настойчивый, добросовестный, ответственный, дисциплинированный, организованный); 4) нейротизм (беспокойный, невротический, подавленный); 5) открытость опыту (интеллект, фантазия, независимость мышления, нестандартность). На основе пятифакторной модели личности разработаны личностные опросники NEO PI и NEO PI-R (П. Коста и Дж. Мак Кра). О. Джон, Л. Науман и С. Сото в 2008 году разработали свой вариант опросника – BFI «Big Five Inventory» («Опросник Большой пятёрки», адаптация В. Барко) (Барко, Кириенко, Барко, 2017; John, Naumann, Soto, 2008).

В процессе исследования была выдвинута *гипотеза* о том, что все указанные теории могут объединяться в пределах общего методологического подхода на основе идей Г. Айзенка и Л. Собчик. Этот подход основывается на ортогональной модели личности и может быть назван «Концепция ведущих тенденций». Авторы статьи придерживались концепции, в которой определяющей типологической чертой является присутствие на всех уровнях личности эмоционально-динамического паттерна, проявляющегося одной или несколькими ведущими тенденциями. Ведущая тенденция представляет собой устойчивое качество личности, уходящее корнями к типу высшей нервной деятельности, конституционально заданным свойствам; далее – определяет индивидуальные свойства адаптационных механизмов, стиль мышления, межличностного поведения, силу потребностей и мотивации, тип реакции на стресс. Стойкая ведущая тенденция влияет на формирование более высоких уровней ориентации личности – социальной направленности, иерархии ценностей, сознательной мотивации, нравственных ориентиров. Интегративным центром этого конструкта является самосознание. В соответствии с этим, индивидуально-личностная типология при определении профессиональной пригодности личности к деятельности базируется на

противопоставлении восьми контрастных свойств, являющихся ортогональными и соотносящимися с параметрами нервной системы: активированность-инактивированность, лабильность-инертность, динамичность возбуждения-динамичность торможения, сила-слабость (Мучински, 2004).

В целях проверки гипотезы проведено экспериментальное исследование, направленное на определение связи между базовыми шкалами некоторых личностных опросников в пределах ортогональной модели. Выявленные связи в целом подтвердили теоретические представления и выдвинутую гипотезу. Базовые шкалы ортогональной модели личности по ИТО коррелируют с соответствующими шкалами использованных в исследовании методик ($r = 0,39-0,65$; $p = 0,01$). Так, экстраверсия положительно коррелирует со шкалой 9 (оптимизм) опросника СМИЛ, шкалой 8 (маниакальность) теста Л. Сонди, шкалой 1 (экстраверсия) ОБП, октантом 1 (властно-лидирующий) и 8 (ответственно-великодушный) опросника ДМО. Тревожность связана положительными коэффициентами корреляции со шкалой 7 (тревожность) опросника СМИЛ, шкалой 7 (депрессия) метода портретных выборов Л. Сонди, шкалой 4 (нейротизм) ОБП и октантом 6 (зависимый-послушный) опросника ДМО, отрицательно коррелирует со шкалой 2 (садизм) теста Л. Сонди. Ригидность положительно коррелирует со шкалами 6 (ригидность) и 8 (индивидуалистичность) по СМИЛ, шкалой 6 (паранояльность) теста Л. Сонди, шкалой 3 (добросовестность) ОБП и октантом 4 (недоверчиво-скептический) опросника ДМО.

Значимые корреляционные связи между шкалами опросников ИТО, СМИЛ и ДМО были ожидаемыми (исследование подтвердило результаты, ранее полученные Л. Собчик). Выявление статистически значимых корреляций между шкалами ИТО и ОБП (в частности между шкалами сенситивности и уживчивости (0,56), а также шкалами ригидности и добросовестности (0,57) позволяет сделать вывод о том, что использование ОБП подтвердило целесообразность применения теории ведущих тенденций и правильность

выбранной концепции поиска психодиагностики профпригодности полицейских.

Установлено, что деятельность полицейских связана с высокой физической и психоэмоциональной напряжённостью. Большинство испытуемых (78%) считают свой труд тяжёлым, степень сложности профессии выражается в таких показателях: ненормированный рабочий день; значительные нервно-психические перегрузки; плохое питание во время службы; ночные дежурства; необходимость принятия решений в короткие сроки; чрезмерное количество контактов с людьми, необходимость значительное время работать стоя и т. п.

Анализ профиля личности полицейского с помощью ИТО позволяет охарактеризовать его как линейный, расположенный в диапазоне 3-6 баллов, что свидетельствует о гармоничности личности, уравновешенность качеств. Вариабельность профилей незначительна ($\sigma=1,80-1,20$), что оказывает сбалансированность разнонаправленных тенденций. Усреднённый профиль содержит три подъёма: по шкалам: 1 (6,88 баллов), 8 (5,68 баллов), 2 (5,51 баллов). Полицейских можно охарактеризовать как людей со стеничным типом реагирования, высокой активностью и уровнем притязаний, контролируемостью эмоциональных реакций. Им присущи лидерство, способность к быстрому формированию навыков, стрессоустойчивость, тенденция к самореализации и противодействия влиянию среды. Исследование индивидуальных профилей позволило выделить три их типа: а) с ведущими шкалами 1 и 2 – характерные экстравертированность и спонтанность, такие полицейские хорошо взаимодействуют с населением, умеют общаться; б) с доминированием шкал 1 и 8 – такие полицейские имеют тенденцию к лидерству, упорны, прилежны, рациональны; в) с преобладанием шкал 2 и 6 – полицейским свойственна сбалансированность разнонаправленных тенденций, спонтанность, активность, высокий уровень притязаний, мотивация достижения. Использование опросника Леонгарда-Шмишека показало

отсутствие акцентуаций характера и темперамента, в усреднённом профиле полицейских зафиксированы некоторые повышение по шкалам 5 (гипертимность) – 14,76; 1 (демонстративность) – 14,58; 2 (застывание) – 12,43. Показатели тревожности, возбудимости, дистимичности находятся в пределах нормы.

Полученные значимые коэффициенты корреляции подтверждают конструктивную валидность использованных в исследовании опросников, а также правильность подхода на основе теории ведущих тенденций в целях психологической диагностики личностных черт. Прослеживается взаимодополняемость комплекса методик, а также то, что ортогональная модель соответствует требованиям оптимальности.

References

1. *ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ: ЗАКОН УКРАЇНИ від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41 (від 09.10.2015). СТ. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>*
2. *COCHRANE R. E., TETT R., L. VANDECREEK. Psychological Testing and the Selection of Police OfficersA National Survey. Criminal Justice and Behavior, 30(5):511-537 October 2003. <https://www.researchgate.net/publication/247743668>*
3. *GERALD V. BARRETT, ROSANNA F. MIGUEL, JENNIFER M. HURD, SARAH B. LUEKE AND JAMES A. TAN. Practical Issues in the Use of Personality Tests in Police Selection. Public Personnel Management Volume 32 No. 4 Winter 2003. DOI: <https://doi.org/10.1177/009102600303200403>.*
4. *КУЛАГИН Б. В. Основы профессиональной психодиагностики / Б. В. Кулагин. – Львов : Медицина, 1984. – 216 с.*
5. *СОБЧИК Л. Н. Психология индивидуальности. Теория и практика психодиагностики / Л. Н. Собчик. – СПб. : Речь, 2003. – 624 с.*
6. *БАРКО В. І., КИРІЄНКО Л. А., БАРКО В. В. Професійний психологічний відбір на службу до поліції з використанням адаптованого індивідуально-типологічного опитувальника // В. І. Барко, Л. А. Кирієнко, В. В. Барко. – Право і безпека. Харків: ХНУВС, 2017. № 3 (66). – С. 125–132.*
7. *JOHN O. P., NAUMANN L. P., SOTO C. J. Paradigm Shift to the Integrative Big-Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Conceptual Issues // O. P. John, R. W. Robins, L. A. Pervin (Eds.). Handbook of personality: Theory and research. New York: Guilford Press, 2008. – P. 114–158.*
8. *МУЧИНСКИ П. Психология, профессия, карьера / П. Мучински. : учеб. пособие. 7-е изд. СПб. : Питер, 2004. – 539 с.*

Шульгин Сергей

Международный экономико-гуманитарный университет

имени Степана Демянчука

г. Ровно, Украина

ПИСЬМЕННЫЕ УКАЗАНИЯ ПРОКУРОРА, КАК ОСОБАЯ ФОРМА ЕГО ПРОЦЕССУАЛЬНОГО РЕШЕНИЯ В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

В ходе написания настоящего исследования были проанализированы около 30 уголовных производств досудебное расследование, по которым осуществлялись следственными подразделениями органов прокуратуры, Службы безопасности Украины и Национальной полиции Украины, а также 10 уголовных производств по которым прокурором (процессуальным руководителем) были отменены постановления следователя о прекращении уголовного производства и предоставлены указания о проведении следственных (розыскных) действий.

При этом изученные дела пребывали в производстве как следственных подразделений центральных аппаратов, так и региональных управлений вышеуказанных органов следствия.

В соответствии с п. 4 ч. 2 ст. 36 УПК Украины прокурор, осуществляя надзор за соблюдением законов при проведении досудебного расследования в форме процессуального руководства досудебным расследованием, уполномочен поручать следователю, органу досудебного расследования проведение в установленный прокурором срок следственных (розыскных) действий, негласных следственных (розыскных) действий, других процессуальных действий или давать указания по их проведению участвовать в них, а в необходимых случаях - лично проводить следственные (розыскные) и процессуальные действия в порядке, определенном этим Кодексом.

Подобные полномочия прокурора изложены и в процессуальных кодексах и других государств, в частности УПК Республики Беларусь (п. 6 ч. 5

ст. 34) [1], УПК Российской Федерации (п. 4 ч. 2 ст. 37) [2], КПК Грузии (п. в) ч. 5 ст. 33) [3] и т.д.

В то же время, в приведенных нормативных актах отсутствует определение письменных указаний прокурора, а указывается лишь на его право принимать соответствующее процессуальное решение. Вместе с тем учеными уделено значительное внимание формулировке такой дефиниции, в частности А. Грынив рассматривает письменные указания прокурора как его процессуальное решение, которое выносится в рамках осуществления процессуального руководства расследованием дела с целью достижения всесторонности, полноты и объективности предварительного расследования, направлено на устранение пробелов и неполноты следствия, допущенных органом дознания и досудебного следствия, обладает признаками императивности и является обязательным к выполнению за исключением случаев, предусмотренных законом. [4, с. 272], [5, с. 211].

По мнению П. Лупинской указания прокурора являются одним из видов процессуальных решений, принимаемых при осуществлении производства по уголовному делу. Свое мнение автор обосновывает тем, что как процессуальные решения, они выносятся уполномоченными на это государственными органами и должностными лицами в пределах полномочий, выражают властные веления, подтверждают, изменяют или прекращают уголовно-процессуальные отношения, подтверждают наличие или устанавливают отсутствие материально-правовых отношений, принимаются в установленном порядке и закрепляются в определенной форме [6, с. 51].

В свою очередь Г. Пичкалева и Е. Радутная указания прокурора считают одной из разновидностей документов прокурорского реагирования [7, с. 91].

Не определено также в законодательстве процессуальной формы и структуры письменных указаний прокурора. Прокурорско-следственная практика сформировала по данному поводу конкретную позицию. Так, письменные указания прокурора оформляются в виде отдельного документа -

указаний, которые изготавливаются на официальном бланке органа прокуратуры. Проанализированные нами письменные указания прокурора в около 30 уголовных производствах, которые расследовались органами прокуратуры, полиции и Службы безопасности Украины дают основания разделить их структуру на две части - описательную и резолютивную.

Так, в описательной части указывается орган досудебного расследования осуществляющий досудебное расследование уголовного производства, номер и дату регистрации уголовного производства в Едином реестре досудебных расследований, констатация факта неполноты досудебного расследования (других процессуальных нарушений или недостатков, в частности отсутствие в протоколах следственных (розыскных) действий времени проведения следственного действия, отсутствие подписей лиц которые их проводили, отсутствие части документов (например наличие протоколы обыска но отсутствие ходатайства и определения следственного судья о его проведении), неправильность квалификации и т.д.). В резолютивной же части письменных указаний содержатся конкретные указания (требования) прокурора, которые необходимо выполнить в уголовном производстве. Подобного мнения придерживается и В. Гречуха, который указывает, что практикой выработаны следующие составляющие элементы данного документа: адресат, наименование, место и дата составления, статья закона, в соответствии с которой предоставляются указания, обоснование принятого решения, изложение конкретного требования и подпись [8, с. 41].

В науке уголовного процесса также нет единого подхода к процессуальной форме письменных указаний прокурора. Так, А. Сливчиков отмечает, что указания прокурора должны иметь форму отдельного письменного указания или постановления [9, с. 57]. Подобного мнения придерживается и А. Кожевников, который указывает, что указания прокурора могут быть как самостоятельным документом, так и частью такого акта как постановление [10, с. 104].

В то же время, нередко прокурорами предоставляются указания, содержащиеся в их постановлениях, например, об отмене постановления следователя о прекращении уголовного производства. Как правило, в таких постановлениях прокурор указывает основания для принятого им решения и перечисляет процессуальные действия, которые, по его мнению, следователем не выполнены, что и повлекло принятие последним незаконного и необоснованного постановления. В резолютивной части постановления прокурор формулирует принятое им решение об отмене постановления следователя, однако почти ни один прокурор не перечисляет в резолютивной части процессуальных действий, которые нужно выполнить во время досудебного расследования. Так, в изученных нами 10 уголовных производствах, в которых прокурором отменены постановления о прекращении уголовного производства только в 1 из них в резолютивной части постановления прокурора был перечень следственных действий, которые необходимо провести. В остальных же 9 было указано о необходимости предоставления письменных указаний. При этом следует отметить что в 3 уголовных производствах такие указания просто отсутствовали.

Присоединяемся к мнению В. Луцика и Т. Кордяки, которые отмечают, что указания прокурора должны выдаваться на бланке прокуратуры за подписью процессуального руководителя и содержать три части: вступительную, мотивировочную и резолютивную. Во вступительной части должно быть указано место и время составления письменных указаний, субъекта, которому они адресуются, номер уголовного производства и его правовая квалификация.

В мотивировочной части письменных указаний, по мнению ученых, которая одинакова для всех письменных указаний и ее содержание вытекает из задач прокурора как процессуального руководителя и задач уголовного судопроизводства в целом. Указания выдаются на основании положений ст. 36 УПК Украины для всестороннего, полного объективного исследования всех

обстоятельств уголовного производства и принятия в уголовном производстве законного и обоснованного решения.

Резолютивная часть письменных указаний прокурора - это фактически содержание принятого процессуального решения, в частности, перечень конкретных действий, которые должен выполнить адресат. Важно отметить разумный срок для выполнения указаний [11, с 88-89].

Следует отметить, что правом предоставления следователю письменных указаний, кроме прокурора, наделен руководитель органа досудебного расследования. В этой связи актуальность указаний прокурора приобретает особую актуальность, поскольку согласно п. 3 ч. 2 ст. 39 УПК Украины его указания не могут противоречить указания прокурора. Приоритет письменных указаний прокурора над указаниями руководителя органа досудебного расследования продиктован тем, что именно прокурор в дальнейшем отвечает за законность всех принятых процессуальных решений в уголовном производстве, а в случае его окончания направлением обвинительного акта ему предстоит поддержание публичного обвинения в суде.

При предоставлении прокурором письменных указаний, последний должен учитывать, что со следователем он находится исключительно в процессуальных правоотношениях, в то время как с руководителем органа досудебного расследования, следователь находится еще и в административной подчиненности. Учитывая изложенное следует согласиться с мнением А. Спирина, который отмечает, что письменные указания прокурора не должны превращаться в план досудебного расследования, поскольку прокурор не должен подменять руководителя органа досудебного расследования [12, с. 156].

Учитывая, что прокурор вправе предоставлять указания о проведении следственных (розыскных) действий, нелепыми усматриваются такие указания как принять дополнительные меры к установлению лиц виновных в совершении уголовного правонарушения, активизировать досудебное расследование, и т.д. Как справедливо по этому поводу отмечает А. Столетний,

при предоставлении указаний о проведении следственных действий, направленных на получение доказательств, прокурор кроме требований законодательства и судебной практики рассмотрения определенной категории уголовных производств должен руководствоваться и собственным опытом использования доказательств в ходе судебного разбирательства [13, с 127]. Кроме того, принимая участие в заседаниях о избрании меры пресечения, ее продления или изменения, прокурору становится известны фактические данные, которые предоставляет следственному судье сторона защиты. В этой связи прокурор обязан дать указания следователю провести следственные действия направленные на их подтверждение или опровержение.

Следует согласиться с мнением В. Шимановского, который отмечает, что, предоставляя следователю указания, прокурор не должен забывать о его процессуальной самостоятельности [14, с 144].

Необходимо обратить внимание на тот факт, что в большинстве случаев прокурорами предоставляются письменные указания, направленные на установление обстоятельств уголовного производства, которые разоблачают подозреваемого в совершении уголовного правонарушения, в то время как следователь и прокурор должны устанавливать обстоятельства, которые также оправдывают его.

Анализируя вышеуказанные научные взгляды и законодательные предписания считаем целесообразным выделить следующие черты присущие письменным указаниям прокурора, в частности: конкретность; последовательность; своевременность и обязательность.

Конкретность означает, что указания должны содержать конкретные следственные (розыскные) действия, которые необходимо выполнить и исключать оценочные и «размытые» их формулировки (принять меры, активизировать и т.д.). Под последовательностью в письменных указаниях прокурора следует понимать логическую упорядоченность следственных (розыскных) действий, которые следует провести в уголовном производстве с

целью достижения максимального результата. Своевременность продиктована требованиями закона по соблюдению разумных сроков досудебного расследования и необходимостью вовремя провести следственное (розыскное) действие, промедление с проведением, которого может привести к потере возможных доказательств. Требование обязательности письменных указаний прокурора определено в законе, в частности в ч. 4 ст. 40 УПК Украины. Считаем, что неисполнение (ненадлежащее или не полное исполнение) письменных указаний прокурора влияет на полноту досудебного расследования, законность и обоснованность процессуальных решений, а в отдельных случаях невозможность их принятия.

Следует отметить, что в Украине начинает формироваться судебная практика по рассмотрению жалоб на процессуальные решения о закрытии уголовных производств, по которым прокурором предоставлялись письменные указания, которые не были выполнены вообще или частично.

Так, отменяя постановление следователя о закрытии уголовного производства, следственный судья Дзержинского районного суда города Харькова в своем определении от 26.06.2017 отметил, что поскольку следователем в нарушение требований УПК Украины не выполнены письменные указания прокурора, суд пришел к выводу о том, что постановление о закрытие уголовного производства принято следователем преждевременно без всестороннего и полного исследования обстоятельств уголовного производства, а потому постановление подлежит отмене [15]. Аналогичной позиции придерживается и следственный судья Оболонского районного суда города Киева, который отменяя постановление следователя о закрытии уголовного производства отметил, что следователем, в нарушение требований ч. 2 ст. 9 УПК Украины, относительно всестороннего, полного и беспристрастного исследования обстоятельств уголовного производства, в полном объеме указания прокурора не выполнялись, не осуществлена надлежащая правовая оценка обстоятельствам уголовного производства и

преждевременно принято решение о прекращении уголовного производства [16].

References

1. УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ № 295-3 от 16.07.1999. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://kodeksy.by/static/ugolovno-processualnyy-kodeks.pdf>. – Дата доступа: 22.01.2018.
2. УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ КОДЕКС РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ N 174-ФЗ от 18.12.2001. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://docs.cntd.ru/document/901802257> – Дата доступа: 22.01.2018.;
3. ЗАКОН ГРУЗИИ УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ КОДЕКС ГРУЗИИ № 1772-ПС от 09.10.2009. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_-09_10_2009.pdf. – Дата доступа: 22.01.2018.
4. ГРИГІВ О.Д. Вказівка прокурора як одна з форм процесуального керівництва досудовим розслідуванням та обов'язковість її виконання // Проблеми порівняльного правознавства: зб. тез наук. доп. III міжнар.наук.конф. «Компаративістські читання» / Львів.держ.ун-т внутр. справ, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Укр. асоц. порівнял. правознавства. – Львів ; К. Львів. держ. ун-т внутр. Справ, 2011. с. 271-274.
5. ГРИНІВ О. Вказівка прокурора як форма процесуального керівництва досудовим розслідуванням / О. Гринів // Університетські наукові записки. - 2016. - № 1. - с. 205-212.
6. ЛУПИНСКАЯ П.А. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации: учебник / отв. ред. П.А лупинская. – М. Юристь, 2003, 797 с.
7. ПИЧКАЛЕВА Г.И., РАДУТНАЯ Е.С. Роль и значение письменных указаний прокурора на первоначальном этапе расследования убийств // Укрепление законности в уголовном судопроизводстве. Сборник научных трудов. - М.: Изд-во Всесоюзного ин-та по изучению причин и разработке мер предупреждения преступности, 1986. - с. 90-97
8. ГРЕЧУХА В. Письменные указания прокурора следователю // Социалистическая законность. - М.: Известия, 1982, № 8. - с. 41-42
9. СЛИВЧИКОВ А.А. Письменные указания прокурора по уголовному делу // Закон и практика. - Чита, 2006, № 1 (17). - с. 56-58
10. КОЖЕВНИКОВ А.О. Прокурорский надзор за исполнением законов органами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, дознание и предварительное следствие. Екатеринбург, 2006, 164 с.
11. ЛУЦИК В., КОРДІЯКА Т. Повноваження прокурора, спрямовані на усунення порушень закону в ході досудового розслідування (за законодавством України та Польщі) [Текст] // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2016. - № 3. - с. 87-94.
12. СПИРИН А.В. О необходимости предоставления прокурору права давать указания следователю // Вестник Московского университета МВД России. - М.: Изд-во Моск. ун-та МВД России, 2014, № 6. - с. 153-156
13. СТОЛІТНІЙ А. В. Вказівки прокурора у кримінальному провадженні як форма здійснення процесуального керівництва / Столітній А. В. // Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної

PLENARY SESSION

правової системи: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 квіт. 2015 р. / Громад. орг. "Правовий світ". - Дніпропетровськ : ГО "Правовий світ", 2015. - с. 126-127.

14. ШИМАНОВСКИЙ В.В. Указания прокурора по уголовным делам - важное средство обеспечения законности на предварительном следствии // Научные и практические проблемы уголовного судопроизводства в свете судебно-правовой реформы. Материалы научно-практической конференции. - Ижевск: Изд-во Удм. ун-та, 1989. - С. 144.

15. ОПРЕДЕЛЕНИЕ СЛЕДСТВЕННОГО СУДЬИ ДЗЕРЖИНСКОГО РАЙОННОГО СУДА Г. ХАРЬКОВА от 26.06.2017. (дело № 638/8926/17). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67437461> - Дата доступа: 22.01.2018.

16. ОПРЕДЕЛЕНИЕ СЛЕДСТВЕННОГО СУДЬИ ОБОЛОНСКОГО РАЙОННОГО СУДА Г. КИЕВА (дело № 756/1632/17). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64940475> - Дата доступа: 22.01.2018.

Владимир Николаевич Сотниченко

кандидат педагогических наук, профессор кафедры менеджмента

Государственного университета телекоммуникаций

г. Киев Украина

**АСПЕКТЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ ЗАДАЧ
ЕВРОИНТЕГРАЦИОННОГО ПРОЦЕССА**

Анализ проблем европейской и мировой интеграции Украины в общем и прикладном контексте делали много авторов, как отечественных, так и зарубежных. Среди которых такие как Козаченко Г. В., Пономарев В. П., Гудзь О. Е., Ортинский В. Л., Сорокина И. В., Зубко Т. Л., Стецюк П. А., Виноградова О. В., Семкина Т. В., Онищенко В. П., Касич А. П. и многие другие.

В большинстве статей названных и других авторов по этой тематике упор делался на особенностях исходных позиций дальнейшего экономического развития Украины, которые были сформированы еще на фундаментальных основах советской плановой экономики [1, с. 3-18]. Отрицать трудно. Именно это обусловило формирование такого подхода к возрождению отечественной экономики, как воссоздание европейской модели [2, с. 38-58]. Задача сложная, но возможность для его успешного решения очевидна. По данным Госстата Украины и на основании ежегодных отчетов Национальной комиссии по вопросам регулирования связи и информатизации страна стабильно работает на международном рынке электронных услуг с положительным сальдо. При этом, основную часть экспортных услуг составляют услуги компьютерные, на втором месте – телекоммуникационные, на третьем – информационные услуги.

Компьютерные услуги охватывают сферу программно-аппаратного обеспечения и обработки данных. А если более подробно раскрыть содержание и характер этих услуг, то их список выглядит более чем солидно. А именно – это:

PLENARY SESSION

- общие программы повышения производительности деятельности, компьютерные игры и другие прикладные программы;
- услуги по обработке данных с использованием программного обеспечения клиента или собственного программного обеспечения разработчика, услуги управления и поиска, связанные с постоянной эксплуатацией компьютерной техники, принадлежащей третьей стороне;
- услуги, связанные с работой с базами данных;
- услуги технического консультирования и внедрения аппаратных и программных средств, в том числе управление деятельностью по оказанию компьютерных услуг, передана в субподряд;
- установка программного и аппаратного обеспечения, в том числе монтаж универсальных ЭВМ и центральных вычислительных блоков;
- услуги по восстановлению данных, консультирование и оказание помощи в вопросах, связанных с использованием компьютерных ресурсов;
- анализ, разработка и программирование готовых к использованию систем (включая разработка и проектирование веб-страниц) и технические консультирования по вопросам, связанным с программным обучением;
- техническое обслуживание и иное вспомогательное обеспечение систем, в частности обучение персонала в рамках технического консультирования;
- услуги по обработке данных и хостинга, такие как ввод данных, обработка данных в режиме коллективного использования компьютерного времени;
- услуги хостинга, веб-страниц (то есть предоставлению свободного пространства на серверах Интернета для размещения веб-страниц клиентов);
- предоставление прикладных пакетов, хостинг прикладных программ клиентов, управление работой компьютерных центров.

Телекоммуникационные услуги обеспечивают передачу звука, изображений, данных или другой информации с помощью телефона, телекса, телеграфа, радио и телевизионного кабельного и трансляционного вещания,

спутниковой связи, электронной почты, факсимильной связи и т. п. в том числе обслуживание коммерческих сетей, проведения телеконференций и предоставления сопутствующих услуг. Сюда также относятся услуги мобильной телефонной связи, услуги магистральных сетей Интернета, в том числе обеспечение доступа к Интернету.

В отношении информационных услуг, то они направлены на обеспечение средств массовой информации сводкой новостей, фотоматериалами, тематическими статьями. К информационным услугам относятся также консультационные услуги по вопросам информатизации. Они связаны с разработками концепций баз данных; хранением и распространением данных на магнитных, оптических и печатных носителях. Это и порталы поиска веб-страниц, услуги по поиску адресов в Интернете для клиентов, которые сделали запрос по ключевому слову. Сюда также относятся и услуги подписки на газеты и журналы с использованием почты, электронных каналов передачи информации или других средств; прочие услуги по предоставлению электронного контента; услуги библиотек и архивов и тому подобное. То есть, всё это свидетельствует о том, что Украина имеет достаточно высокий уровень технико-технологического и интеллектуально-кадрового потенциала, чтобы успешно интегрироваться в европейское цифровое пространство.

Согласно данным, приведенным в Дорожной карте стратегического развития торговли 2017-2021, которая была разработана при технической поддержке Международного торгового центра (МТЦ) на основе процедур и методологии МТЦ в рамках программы «Стратегия развития торговли», на экспорт услуг приходится около 25% объема украинского экспорта [8]. При этом наблюдается существенный рост объемов услуг, связанных с информационно-коммуникационными технологиями. При этом в документе отмечается, что при зафиксированном в последние годы уменьшении общей стоимости экспорта, объем экспорта современных услуг расширился

преимущественно за счет стремительного развития сектора ИКТ; объем экспорта продукции этого сектора увеличился более чем втрое.

Приведенные выше показатели развития отечественного рынка информационно-телекоммуникационных услуг являются убедительным свидетельством того, что экспортный потенциал телекоммуникационной отрасли Украины является стабильным и может выступать реальной основой для дальнейшего развертывания международного сотрудничества со странами ЕС на рынке электронных услуг. Для этого еще необходимо усилить работу в направлении совместной предпринимательской деятельности и прямого инвестирования. Но, на данном этапе пока еще основной формой организации работы в этом плане является согласование, консультации, обсуждения и не более. Что касается инвестирования, то оно проявляется лишь в форме «финансовой поддержки» и то со стороны Европейского Союза. Примером является проект CyberCrime@EAP III, направленный на усиление государственно-частного сотрудничества по вопросам киберпреступности в странах Восточного партнерства.

Как видно, для телекоммуникационной отрасли Украины нерешенными пока еще есть вопросы реальной предпринимательской сотрудничества со странами ЕС и инвестирования в совместные проекты. Однако и этого еще недостаточно. Для того, чтобы такое сотрудничество было организовано и происходило в цивилизованный способ, необходима такая система прав и правил для взаимодействия участников рынка ИКТ, которая бы способствовала укреплению доверия к электронным сделкам.

В Регламенте ЕС № 910/2014 отдельно указано [9]: *«Building trust in the online environment is key to economic and social development. Lack of trust, in particular because of a perceived lack of legal certainty, makes consumers,*

businesses and public authorities hesitate to carry out transactions electronically and to adopt new services²⁴».

Реальным шагом в этом направлении и стало принятие Верховной Радой 5 октября 2017 года Закона Украины «Об электронных доверительных услугах». Этот Закон направлен на интеграцию Украины в европейское и мировое электронное информационное пространство. Для граждан Украины с принятием Закона открываются новые возможности: подача через Интернет налоговых деклараций, поступление в иностранный университет, открытие собственного бизнеса и регистрация предприятия, дистанционное открытие счета в банке, приобретение товаров через сеть электронной коммерции в любой стране ЕС. Однако, на практике эти возможности реализуются неоправданно медленно. Объяснимо, но неоправданно.

Для предприятий также открываются новые возможности: проведение цифровых транзакций по всему ЕС, открытие бизнеса в любом государстве ЕС, заключение сделок, участие в тендерах (в т.ч. и в международных), проверка подлинности платежей, получения административных услуг и тому подобное. Особенно это удобно для малого и среднего бизнеса, активная коммуникация которого легко может проходить через смартфон. Упрощается бумажный документооборот и необходимость дополнительной сертификации в ЕС.

Вводится принципиально новый инструментарий организации бизнеса, решения вопросов взаимодействия граждан с органами государственной власти и неправительственными организациями. Это электронная идентификация (BankID, MobilD), электронная подпись, электронная печать, отметка времени, электронная почтовая доставка рекомендованного продукта, фейк-контроль электронных ресурсов.

²⁴ Укрепление доверия к онлайн-среде является ключом к экономическому и социальному развитию. Недоверие из-за возможной правовой неопределенности заставляет потребителей, предприятия и органы государственной власти колебаться в осуществлении сделок в электронном виде и в принятии новых услуг. Regulation (eu) no 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 (p.Пять)

Чрезвычайно важным является вопрос идентификации и аутентификации субъектов-участников рынка электронных услуг. Это вопрос еще не в полной мере решены на внутреннем рынке ЕС и представляет определенную опасность для его игроков-граждан Евросоюза [9]²⁵. А с вступлением в силу Закона Украины «Об электронных доверительных услугах» в зону повышенного риска попадут как отдельные граждане Украины, так и государственные структуры, предприятия и, особенно, предприятия телекоммуникационной отрасли, поскольку именно они являются объектом повышенных требований в плане обеспечения успешного вхождения Украины в зону европейского цифрового рынка.

Важным моментом в принятом Законе является то, что пользователи электронных доверительных услуг имеют право выбирать, кто будет предоставлять им такие услуги. Критерием выбора, в первую очередь, является не только качество самой услуги, но и надежность в хранении персональных данных пользователя, невозможность доступа посторонних лиц к его ключу. Те, кто предоставляет такие услуги, обязаны обеспечить защиту персональных данных пользователей.

Другим, не менее важным моментом, является уровень гарантии надежности доступа к услуге в режиме онлайн. Уровень гарантии должен характеризовать степень доверия к электронным средствам идентификации при установлении личности пользователя. За каждой услугой стоит материально-ценностный ресурс пользователя. И задача поставщика услуги в том, чтобы обеспечить такой уровень обслуживания, чтобы избежать мошенничества. Следовательно, чем выше уровень гарантии, тем больше доверия к рынку электронных услуг и тем выше его производительность и рентабельность.

²⁵ В большинстве случаев граждане не смогут использовать свою электронную идентификацию для аутентификации в другом государстве, поскольку национальные электронные схемы идентификации в их странах не признаются в других государствах. Этот электронный барьер не позволяет поставщикам услуг пользоваться всеми преимуществами внутреннего рынка. Regulation (eu) no 910/2014 of the european Parliament and of the Council of 23 July 2014 (p.Девять)

References

1. ОНИЩЕНКО, В. П. Социальные предпосылки экономического развития Украины. / Онищенко В. П. // Экономика Украины. Всеукраинский научный журнал. 2017. - №9. – С. 3-18
2. КАСИЧ, А. О. Модернизационные процессы в Украине в контексте мирового опыта. / Касич А. О. // Экономика Украины. Всеукраинский научный журнал. 2017. - №9. – С. 38-58
3. ЭКСПОРТНАЯ СТРАТЕГИЯ УКРАИНЫ. Дорожная карта стратегического развития торговли 2017-2021 гг. разработан при технической поддержке Международного торгового центра на основе процедур и методологии МТЦ в рамках программы «Стратегия развития торговли». Координатор проекта «EXPORT PROMOTION OFFICE». – 2017. – Женева. – 135 с.
4. REGULATION (EU) NO 910/2014 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL. 23 July 2014.
5. SCHWAB, K. *The Fourth Industrial Revolution: What It Means, How to Respond*. 2016. // URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrialrevolution-what-itmeans-and-how-to-respond>
6. SCIENCE & ENGINEERING INDICATORS 2018. / Chapter 6|. *Industry, Technology, and the Global Marketplace* // National Science Foundation / URL: <https://www.nsf.gov/statistics/>

Любовь Процык

кандидат психологических наук, научный сотрудник

*Государственный Научно-исследовательский институт Министерства
внутренних дел
г. Киев, Украина*

**СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ ЖЕСТОКОГО
ОБРАЩЕНИЯ С ДЕТЬМИ В УКРАИНЕ**

Сегодня в украинском обществе существует такое негативное явление, как насилие, то есть действие или бездействие, которые вызывают или могут вызвать физические, психические повреждения личности. Дети являются наиболее незащищённой и уязвимой частью населения, которая полностью зависит от взрослых. Они, как и взрослые, становятся жертвами физического, экономического, сексуального и психологического насилия. Насилие над детьми – это проблема, которая всегда вызывала обеспокоенность общества. Жестокое обращение с детьми и пренебрежение их интересами могут иметь различные виды и формы, но его последствия всегда вызывают серьёзный вред для здоровья, развития и социализации ребёнка, нередко несут и угрозу для его жизни.

Главным документом современности, который регулирует законодательство по предотвращению жестокого обращения с детьми на международном уровне, является Конвенция ООН о правах ребёнка, принятая в 1989 году и ратифицирована более чем 175 странами мира. Украина ратифицировала Конвенцию ООН о правах ребёнка в 1991 году и внесла соответствующие изменения в законодательство в соответствии теми международными стандартами, которые указаны в этом документе. Право детей на защиту в Украине от всех форм жестокого обращения гарантируется статьями 28 и 25 Конституции Украины, согласно которым никто не может

быть подвергнут пыткам, унижающим его достоинство (Конституция Украины, 1996).

Характеризуя состояние проблемы по предотвращению жестокого обращения с детьми, стоит выделить нововведения, которые произошли в законодательстве после вступления в силу 07.01.2018 года Закона Украины «О предотвращении и противодействии домашнему насилию», в котором предложен новый подход (с использованием европейских стандартов) к борьбе с этим негативным явлением в обществе. В Законе сформирован терминологический аппарат – даны чёткие определения понятиям: домашнее насилие, формам домашнего насилия – физическое, сексуальное, психологическое и экономическое насилие. Расставлены акценты приоритетности защиты ребёнка – ребёнок-свидетель насилия считается пострадавшей ребёнком. Расширен круг лиц, насилие между которыми считается домашним насилием, то есть действие Закона распространяется также на других родственников, лиц, связаны общим бытом, имеют взаимные права и обязанности, при условии совместного проживания (Закон Украины «О предотвращении и противодействии домашнему насилию», 2017).

Определён широкий и чёткий перечень субъектов и их полномочий:

– специально уполномоченные органы в сфере предотвращения и противодействия домашнему насилию (центральные органы исполнительной власти (ЦОИВ), обеспечивающие формирование государственной политики в сфере предотвращения и противодействия домашнему насилию; ЦОИВ, реализующим государственную политику в сфере предотвращения и противодействия домашнему насилию (Минсоцполитики) Совет министров Автономной Республики Крым, местные государственные администрации, в том числе их структурные подразделения (по вопросам семьи), к полномочиям которых относится осуществление мероприятий в сфере предотвращения и противодействия домашнему насилию; сельские, городские, районные в городах (если созданы) советы, их исполнительные органы (по вопросам

семьи), уполномоченные осуществлять мероприятия в сфере предотвращения и противодействия домашнему насилию);

– другие органы и учреждения, на которые возлагаются функции по осуществлению мероприятий в сфере предотвращения и противодействия домашнему насилию (службы по делам детей – ст. 9; уполномоченные подразделения органов Национальной полиции – ст. 10; органы управления образованием, учебные заведения, учреждения и организации системы образования – ст. 11; органы здравоохранения, учреждения и учреждения здравоохранения – ст. 12; центры по предоставлению бесплатной вторичной правовой помощи – ст. 13; суды; прокуратура; уполномоченные органы по вопросам пробации);

– общие и специализированные службы поддержки пострадавших (центры социальных служб для семьи, детей и молодежи; приюты для детей; центры социально–психологической реабилитации детей; социально–реабилитационные центры (детские городки) центры социально–психологической помощи; территориальные центры социального обслуживания (предоставление социальных услуг), другие учреждения, учреждения, организации, оказывающие социальные услуги пострадавшим лицам);

– граждане Украины, иностранцы и лица без гражданства, находящиеся в Украине на законных основаниях (Закон Украины «О предотвращении и противодействии домашнему насилию», 2017).

Планируется создание единого государства реестра случаев насилия, к которому будут иметь доступ Минсоцполитики, Местные государственные администрации и органы местного самоуправления, Координаторы Органов Национальной полиции Украины, Службы по делам детей (в части случаев насилия, в которых обидчиками или потерпевшими лицами являются дети).

Вводятся специальные меры по противодействию домашнему насилию (раздел 5): срочное запрещающее предписание относительно обидчика (органы Национальной полиции) ограничительное предписание относительно обидчика

(гражданское судопроизводство) взятие на профилактический учёт обидчика и проведения с ним профилактической работы; направления обидчика на прохождение программы для обидчиков (Закон Украины «О предотвращении и противодействии домашнему насилию», 2017).

Также, вступил в действие Закон Украины от 18.12.2019 года № 2657–VIII «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно противодействия буллингу (травле)». Согласно принятым изменениям в украинское законодательство вводится понятие буллинг (или травля) – это деяния (действия или бездействие) участников образовательного процесса заключается в психологическом, физическом, экономическом, сексуальном насилии, в том числе с применением средств электронных коммуникаций, которые совершаются в отношении малолетнего или несовершеннолетнего лица и (или) таким лицом относительно других участников образовательного процесса, в результате чего мог быть или был причинён вред психическому или физическому здоровью потерпевшего. Чётко прописаны штрафы за буллинг, для противодействия насилию в школе расширили права и обязанности участников образовательного процесса. Основатель учебного заведения должен предоставить психолого-педагогические услуги буллеру и тем, кто стал свидетелем или жертвой буллинга (Закон Украины О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно противодействия буллингу (травле), 2019).

Стоит отметить, что несмотря на принятые изменения в законодательстве, существует определённая проблематика системы защиты прав детей в уголовном производстве.

Насилие над детьми – это широкое понятие, включающее различные виды поведения родителей и опекунов, других родственников, учителей, воспитателей, всех лиц, которые старше или сильнее. Согласно официальной позиции Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ), причины насилия частично обусловлены биологическими и другими личными факторами

склонности человека к агрессии, однако чаще они взаимодействуют с семейными, общественными, культурными и другими факторами внешнего характера, и таким образом создают ситуацию, в которой возникает насилие.

Буллинг – достаточно новое понятие в нашей жизни, но явление, которое оно определяет, к сожалению, нам хорошо и давно известно.

Набирает обороты также кибербуллинг – унижение с помощью мобильных телефонов, Интернета. Дети регистрируются в социальных сетях, создают сайты, где могут свободно общаться, оскорбляя других, распространять сплетни, личные фотографии или сделанные в раздевалках и уборных. В кибербуллинге среди опрошенных 21,1% – участвовали в обидах, издевательствах, унижениях других онлайн, и 21,5% – были «жертвами» обид, издевательствах, унижений онлайн. Показатель интернет-зависимости среди 15-16 летних: интернет-зависимость отсутствует в 10,9% опрошенных юношей и 6,1% девушек. Умеренная интернет-зависимость в 79,3% юношей и 82,5% девушек. Сильная интернет-зависимость в 9,8% юношей, 11,4% девушек. Каждый третий подросток проводит более 4-х часов в интернете в рабочий день (Результаты социологического исследования «Здоровье и поведенческие ориентации учащейся молодежи (HBSC)», 2018).

Сегодня насилие в ученической среде превратилось в довольно распространённое явление, за которым стоит целый ряд социальных, психологических и педагогических проблем. Школьная травля вызывает опасные долгосрочные психологические последствия – низкая самооценка, одиночество, отсутствие чувства безопасности, депрессия и даже суицидальные настроения. Для предотвращения данных явлений в Украине внедряются национальные планы действий по «Предотвращению жестокого обращения с детьми» и «Защиты детей от жестокого обращения». Внедряются программы первичной профилактики жестокого обращения с детьми: масштабно осуществляются визиты домой, проводится просвещение родителей; стартует бесплатный открытый онлайн-курс для педагогов по противодействию

буллингу (травле) в учебных заведениях. Принятые законы о жестоком обращении с детьми: запрет телесных наказаний при любых условиях и запрет половых связей с несовершеннолетними, запреты браков с детьми и отчётности о подозрениях в жестоком обращении.

Существует много форм жестокого обращения с детьми и много способов, которыми оно может произойти с ребёнком любого возраста: от рождения до тех пор, пока ребёнок станет независимым. Причиной таких случаев есть действия (или бездействие) взрослых, они не заботятся о ребёнке или не удовлетворяют его жизненные потребности.

В нашей стране существует система помощи детям, пострадавшим от насилия. Обязанности по координации деятельности государственных учреждений и общественных организаций помощи осуществляет Департамент социальной защиты населения в каждой области. Государственные учреждения – это Управление внутренних дел, Центры социальных служб для детей, семьи и молодёжи, центры социально-психологической помощи. В каждой области существуют общественные организации, помогающие гражданам, подвергшихся насилию в семье. В управлениях внутренних дел вопросами насилия в семье занимаются участковые инспекторы полиции, и заявление, с которым вы обратитесь в полицию, обязательно перенаправят к вашему участковому инспектору, который обязан провести проверку и принять меры в соответствии с Законом Украины «О предупреждении насилия в семье». Так же в Украине существует Государственная социальная программа «Национальный план действий по реализации Конвенции ООН о правах ребёнка» на период до 2021 года.

Но нет масштабного охвата служб защиты пострадавших детей, и не внедрены медико-правовые услуги для пострадавших. В Украине существует сеть реабилитационных учреждений для детей, в частности, 75 центров социально-психологической реабилитации детей и 8 приютов для детей не могут обеспечить социально-психологическую реабилитацию всех детей-жертв

насилия. Специализированные услуги для пострадавших есть лишь в некоторых общинах. Отсутствуют центры для детей, в которых оказывается квалифицированная реабилитационная помощь детям, пострадавшим от сексуального насилия. Значительной проблемой в сфере противодействия жестокому обращению с детьми является значительный «кадровый голод» и хроническое недофинансирование государственных структур, отвечающих за данное направление работы (Служба по делам детей, центры социальных служб для семьи, детей и молодёжи).

Любой вид насилия формирует у детей такие личностные и поведенческие особенности, которые делают их малопривлекательными и даже опасными для общества. За последние несколько лет были сделаны серьёзные шаги по противодействию насилию. В частности: совершенствование национального законодательства, принятие национальных программ и стратегий, проведение масштабных исследований ситуации о насилии, разработаны и внедрены в учебные заведения разные модели профилактики и реагирования на насилие, методические пособия, информационные материалы, обучение педагогических работников. Но проведённый анализ подтвердил, что в современных условиях все ещё недостаточный уровень организации процесса по профилактике жестокого обращения с детьми, их защиты и оказания им помощи в преодолении последствий различных проявлений насилия; не используются воспитательные возможности влияния семьи, а просветительская работа среди родителей по вопросам профилактики насилия, методов наказаний в семье недостаточна и малоэффективна. Экономически эффективные меры профилактики насилия экономят деньги для всего общества. Этому способствуют хорошее воспитание, а безопасная среда развивает их устойчивость. Стоит систематизировать и отладить межсекторальное взаимодействие. Необходимо делать акцент на воспитании детей, определять, как приоритетные программы профилактики и реагирования, и построить национальную поддержку для внедрения INSPIRE.

References

1. *КОНСТИТУЦИЯ УКРАИНЫ [Электронный ресурс] // Ведомости Верховной Рады Украины (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступа: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>*
2. *ЗАКОН УКРАИНЫ «О предотвращении и противодействии домашнему насилию» от 7 декабря 2017 № 2229–19 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229–19](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19)*
3. *ЗАКОН УКРАИНЫ от 18.12.2019 года № 2657–VIII «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно противодействия буллинга (травле)». – Режим доступа: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657–viii](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-viii)*
4. *HILLIS S, MERCY J. A, AMOBI A, KRESS H. Global prevalence of past-year violence against children: A systematic review and minimum estimates. Pediatrics 2016; 137 (3): e20154079*
5. *DINESH SETHI, YONGJIE YON, NIKESH PAREKH, THOMAS ANDERSON, JASMINE HUBER, IVO RAKOVAC & FRANZISKA MEINCK European status report on preventing child maltreatment / World Health Organization Regional Office for Europe UN City, Marmorvej 51, DK–2100 Copenhagen Ø, Denmark 2018. – 126 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0017/381140/wh12-ecm-rep-eng.pdf?ua=1*
6. *МОБИЛЬНЫЕ БРИГАДЫ «ЭКСТРЕННАЯ ПОМОЩЬ» ПОСТРАДАВШИМ ОТ ДОМАШНЕГО НАСИЛИЯ. – Режим доступа: <https://ukraine.unfpa.org/uk/news/мобільні-бригади-«екстрена-допомога»-постраждалим-від-домашнього-насильства>*
7. *ФАЦЕВИЧ А. В 2018 году дети сообщили в полицию о 1285 фактов домашнего насилия. – Режим доступа: http://mvs.gov.ua/ua/news/17920_U_2018_roci_diti_povidomili_do_policii_pro_1285_faktiv_domashnogo_nasilstva__Oleksandr_Facevich.htm*
8. *НАСИЛИЕ И БУЛЛИНГ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ. Результаты социологического исследования «Здоровье и поведенческие ориентации учащейся молодежи (HBSC)». – Режим доступа: http://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2018/10_26_bullying_02.pdf. Официальный сайт проекта: <http://www.hbsc.org/>*
9. *ЗАХОЖАЯ В., САХНО Ю., СЕТХИ Д., КОРОЛЬ Н. Неблагоприятные события детства и поведение вредит здоровью среди студенческой молодежи Украины отчет по результатам исследования / World Health Organization Regional Office for Europe UN City, Marmorvej 51, DK–2100 Copenhagen Ø, Denmark. 2018. – 30 с.*

Mgr. Martina Oravcová, PhD.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Czech Republic

**ZAOBCHÁDZANIE S ODSÚDENÝMI VO VÝKONE TRESTU ODŇATIA
SLOBODY V KONTEXTE SOCIÁLNEJ PRÁCE**

Predmetná dizertačná práca explicitne poukazuje na zaobchádzanie s odsúdenými v režime obmedzenej osobnej slobody s dôrazom na úspešnosť ich resocializácie. Analyzuje legislatívne vymedzenie účelu výkonu trestu odňatia slobody v minulosti a dnes. Historický vývoj filozofického konceptu zákona o výkone trestu odňatia slobody predstavuje predmet nášho pozorovania ako v teoretickej tak aj v empirickej rovine tejto práce.

Hoci sa o väznení ľudí hovorilo už v staroveku, v dnešnom ponímaní trest odňatia slobody nemá ani zd'aleka takú históriu. Zaobchádzanie s odsúdenými sa vyvíjalo postupne v čase, v závislosti od vývoja spoločnosti ako takej, jej ideológie a najmä v závislosti od ľudí, ktorí túto spoločnosť tvorili.

Motiváciou k voľbe témy bolo hlbšie nahliadnutie do problematiky zaobchádzania s odsúdenými v režime obmedzenej osobnej slobody. Na základe získaných vedomostí bola veľkou výzvou práve téma ohľadne práv a povinností odsúdených, ich genézy vývoja od roku 1965, kedy vstúpil do platnosti prvý zákon o výkone trestu odňatia slobody až po súčasnosť. Humanizácia trestného systému v nás vyvolávala množstvo otázok ohľadne procesu resocializácie odsúdených. Sme toho názoru, že ak trestný systém v rámci výkonu trestu odňatia slobody (ďalej len VTOS) má byť humánný, má byť rovnako aj účelný. Počas plánovania a písania dizertačnej práce sme mali stále na pamäti, že účelom VTOS je úspešná resocializácia odsúdeného. Veď predsa úspešne resocializovaný odsúdený nepotrebuje páchať ďalšiu trestnú činnosť, čo znamená, že nebude ohrozovať ani spoločnosť, do ktorej sa po výkone trestu vracia.

Dizertačná práca sa v teoretickej rovine zaoberá analýzou filozofického konceptu účelu VTOS od roku 1965 až po súčasnosť. Proces formovania základných práv a povinností odsúdených tvorí ďalší predmet záujmu teoretickej časti práce. Úpravy ustanovení, ktoré bezprostredne súvisia s právami a povinnosťami odsúdených zaznamenali od roku 1965 množstvo legislatívnych zmien. Rovnako ako aj proces zaobchádzania s odsúdenými, ktorého pojem nebol v prvom zákone o VTOS (Zákon č. 59/1965 Zb.) ani definovaný. Zaobchádzanie s odsúdenými vtedy upravovali Minimálne štandardné pravidlá zaobchádzania s odsúdenými. V súčasnosti je tento pojem upravený v zákone o výkone trestu odňatia slobody (Zákon č. 475/2005 Z.z.), ako aj v zbierke rozkazov Generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže. V rámci teoretickej časti práce uvádzame aj zásady sociálnej práce vykonávanej v ústave na výkon trestu odňatia slobody, či kompetencie sociálneho pracovníka podľa aktuálneho znenia Rozkazu generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže č. 66/2015.

Predmet záujmu prelínáme aj do empirickej časti práce, v rámci ktorej je našou úlohou splniť hlavný cieľ práce pomocou štyroch čiastkových cieľov. Aplikácie sa práca zameriava na vytvorenie koncepčného návrhu „hodnotenia resocializačnej prognózy odsúdeného“ v režime obmedzenej osobnej slobody. Koncepčný návrh hodnotenia resocializačnej prognózy bude metodologicky vychádzať z dokumentu *Hodnotenie rizika sociálneho zlyhania*, ktorý aktuálne využíva Zbor väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky.

Sme toho názoru, že vytvorením koncepčného návrhu hodnotenia resocializačnej prognózy odsúdeného, dokážeme saturovať reálne potreby odsúdených v režime obmedzenej osobnej slobody s dôrazom na ich úspešnú resocializáciu.

Počas procesu vytvárania projektu výskumu sme sa do značnej miery inšpirovali prediktívnym nástrojom na hodnotenie rizík a kriminogénnych potrieb odsúdených (SARPO), ktorého elektornická podoba je od roku 2012 implementovaná vo všetkých väzniciach v Českej republike. Hodnotenie kriminogénnych rizík a

potrieb odsúdených pomocou nástroja SARPO prináša novú metodológiu penitenciárneho vstupného hodnotenia. Vstupné hodnotenie spočíva v zmene filozofického konceptu zaobchádzania s odsúdeným, ktoré sa cielene zameriava na vyhodnotenie rizík a kriminogénnych potrieb odsúdeného s ohľadom na jeho trestnú činnosť a následnú motiváciu minimalizovania zistených rizík. Aj keď sa nástroj SARPO odlišuje od nášho nástroja hodnotenia rizík sociálneho zlyhania odsúdeného, ostáva pre nás inšpiráciou najmä v rovine jeho filozofického prístupu zaobchádzania s odsúdenými.

Naším cieľom naďalej ostáva vytvoriť koncepčný návrh hodnotenia resocializačnej prognózy odsúdeného (hodnotenie rizík sociálneho zlyhania odsúdeného) v režime obmedzenej osobnej slobody.

Úlohou prvého čiastkového cieľa bolo identifikovať riziká, ktoré bezprostredne súvisia s výkonom trestu odňatia slobody. V projekte výskumu sme spomínané riziká zadefinovali nasledovne. Riziká, ktoré bezprostredne súvisia s výkonom trestu odňatia slobody predstavujú proces, v rámci ktorého sa jednotliví odsúdení musia adaptovať na väzenské prostredie. Úspešné prežitie výkonu trestu odňatia slobody si vyžaduje adaptáciu na život väzenskej subkultúry. Adaptácia v tomto zmysle znamená prijatie subkultúrnych noriem (rozumej subkultúra odsúdených) ako aj osvojenia si vzorcov správania počas väzenského režimu, čo má za následok vyhasínanie adaptívneho správania potrebného na život "na slobode". Proces adaptovania sa odsúdeného na väzenské prostredie je definovaný pojmom **prizonizácia** a má dve zložky: **ideologizácia** a **inštitucionalizácia**.

Inštitucionalizáciu môžeme chápať ako adaptáciu na vysokoorganizovaný väzenský život, spojenú so stratou aktivity a iniciatívy. Ideologizácia predstavuje prijatie subkultúrnych noriem a pravidiel. Je prejavom identifikácie s kriminálnou subkultúrou.

Takto adaptovaný jedinec na tradičný výkon trestu odňatia slobody má po dlhšom uväznení horšiu individuálnu kriminálnu prognózu, čo priamo ovplyvňuje riziko sociálneho zlyhania a jeho resocializačná prognóza sa stáva menej priaznivá.

Ako uvádza Harbordt prizonizácia je proces, ktorý podstatne znižuje až anuluje pravdepodobnosť reintegrácie odsúdeného do spoločnosti po prepustení z výkonu trestu (Harbordt, In: Netík, Netíková, Hájek, 1997).

Na základe výsledku Chí kvadrát testu **potvrdzujeme hypotézu H1**, ktorá znie nasledovne: *Medzi názorom odsúdených na riziká súvisiace s výkonom trestu odňatia slobody z roku 2003 a z roku 2018 je štatisticky významný vzťah*. Vyhodnotenie prvej hypotézy záviselo od odpovedí respondentov na vybrané otázky dotazníka (otázka č. 1-11). Otázky sa týkali rizikových faktorov, ktoré súvisia s výkonom trestu. Na základe odpovedí respondentov uvádzame nasledovné zistenia:

- 51% z opýtaných respondentov z roku 2003 a 59% respondentov z roku 2018 sa vyjadrilo, že väzenské prostredie nemá žiadne výhody,
- 83% z opýtaných respondentov z roku 2003 a 87% respondentov uviedlo, že im chýba život na slobode,
- 69% z opýtaných respondentov z roku 2003 a 60% respondentov z roku 2018 súhlasilo s vyjadrením, že väzenie má negatívny vplyv na ich správanie, myslenie a vnímanie,
- 30% z opýtaných respondentov z roku 2003 a 40% respondentov z roku 2018 sa vyjadrilo, že im vyhovuje umiestnenie v cele s ostatnými odsúdenými,
- 34% respondentov z roku 2003 a 21% respondentov z roku 2018 sa vyjadrilo, že umiestnenie v cele s ostatnými odsúdenými vnímajú negatívne. Umiestnenie v cele s ostatnými odsúdenými vníma pozitívne 17% opýtaných v roku 2003 a 33% opýtaných v roku 2018.
- 27% z opýtaných respondentov z roku 2003 sa vyjadrilo, že prístup príslušníka zboru-bachara, vníma pozitívne. V roku 2018 to bolo 45% z celkového počtu opýtaných respondentov za rok 2018.
- 45% respondentov v roku 2003 a 11% respondentov v roku 2018 si nemyslí, že aktivity, činnosti, ktoré si stanovili s pedagógom, sociálnym pracovníkom a psychológom v rámci napĺňania cieľov resocializácie vplývajú pozitívne na ich správanie, myslenie či vnímanie. Naopak 47% opýtaných v roku 2018 si myslí, že

spomínané aktivity a činnosti vplývajú na ich správanie, myslenie a vnímanie pozitívne. V roku 2003 to bolo 33% opýtaných.

- 56% z opýtaných respondentov v roku 2003 a 57% respondentov v roku 2018 sa vyjadrilo, že by vedeli pomenovať, aké riziká zapríčinili fakt, že spáchali trestný čin. Respondenti uvádzali nasledovné odpovede:

- 47% z opýtaných respondentov v roku 2003 a 45% respondentov v roku 2018 sa vyjadrilo, že rozmýšľajú nad tým ako ich vníma verejnosť,

- 40% z opýtaných respondentov v roku 2003 a 51% respondentov v roku 2018 sa vyjadrilo, že si nemyslia, že názor verejnosti má vplyv na ich správanie.

Z vyjadrení respondentov nám vyplýva, že vyššie definované rizikové faktory spojené s prizonizáciou do veľkej miery zasahujú do prežívania a vnímania odsúdených v ústave na výkon trestu odňatia slobody.

Indikátorom hĺbky prizonizácie je konkrétne správanie jedinca vo väzení, pretože prostredie väzenia sa výrazne odlišuje od bežného života mimo väzenia. Vplyvom rizík prizonizácie sa tak dostáva do mnohých diskomfortných, protichodných situácií. Ak sa odsúdený rozhodne dodržiavať normy a pravidlá vysokoorganizovaného väzenského režimu (inštitucionalizácia), môže sa ľahko ocitnúť v priamej konfrontácii s ostatnými odsúdenými, ktorí si počas výkonu trestu osvojili subkultúrne normy a pravidlá. V opačnom prípade, kedy sa odsúdený rozhodne osvojiť si subkultúrne pravidlá, identifikuje sa s touto kriminálnou subkultúrou, prichádza do ostrej konfrontácie s väzenským personálom, ako aj s celým väzenským režimom. Prichádza o výhody v podobe odmeňovania za dobré správanie, čím si oddiaľuje možnosť požiadania o podmienené prepustenie.

Základným predpokladom minimalizovania rizík procesu prizonizácie je kontakt trestaných osôb s odborne spôsobilými ľuďmi. Práve nositelia prizonizácie znamenajú veľkú psychickú záťaž pre kriminálne nenarušených spoluväzňov, zatiaľ čo z hľadiska personálu je ich správanie v rámci vonkajších prejavov takmer bez poruchové a nekonfliktné (Sochůrek, 2007). S problematikou rizík prizonizácie sa v

odborných prameňoch stretávame len veľmi zriedka. Je možno na mieste apelovať na príslušné orgány, aby vyvinuli aktivitu a podieľali sa aj na takom závažnom jave akým je prizonizácia.

Dizertačná práca svojim obsahom priblížila problematiku zaobchádzania s odsúdenými v režime obmedzenej osobnej slobody s dôrazom na úspešnosť ich resocializácie. Teoretické vymedzenie problematiky vychádzalo z analýzy legislatívneho vymedzenia účelu výkonu trestu odňatia slobody v minulosti (59/1965 Sb.) a dnes (475/2005). Počas písania práce boli pre nás významne podnetné odborné pramene z oblasti legislatívy Slovenskej republiky. Predstavovali ich zákony a ich novelizácie, legislatívne normy vymedzujúce ľudské práva, interné normy zboru väzenskej a justičnej stráže, zbierky rozkazov generálneho riaditeľa ZVJS, ústavný poriadok a pod. Praktický pohľad na skúmanú problematiku sme získavali prostredníctvom publikovaných príspevkov príslušníkov a zamestnancov Zboru väzenskej a justičnej stráže v občasníku Zvesti.

Historický vývoj filozofického konceptu zaobchádzania s odsúdenými predstavoval predmet nášho pozorovania ako v teoretickej tak aj v empirickej rovine tejto práce.

Hlavný cieľ empirickej časti práce bol zameraný na vytvorenie nového koncepčného návrhu hodnotenia resocializačnej prognózy odsúdeného v režime osobnej slobody. Koncepčný návrh hodnotenia resocializačnej prognózy vychádzal metodologicky z dokumentu „Hodnotenie rizika sociálneho zlyhania“, ktorý aktuálne využíva Zbor väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky. V rámci splnenia hlavného cieľa práce sme si stanovili štyri čiastkové ciele, ktoré mali za úlohu identifikovať riziká súvisiace s výkonom trestu odňatia slobody, identifikovať dynamické riziká vo vzťahu k recidíve, identifikovať význam penitenciárnej starostlivosti vo vzťahu k recidíve odsúdených, a v neposlednom rade identifikovať význam postpenitenciárnej starostlivosti vo vzťahu k recidíve odsúdených. Výskumná vzorka predstavovala odsúdených umiestnených v Nemocnici pre obvinených a odsúdených v Trenčíne. V rámci výskumu sme

porovnávali odpovede respondentov z výskumu, ktorý bol realizovaný v roku 2003, kde odsúdení vykonávali trest v pôsobnosti zákona č. 59/1965 Sb. a odpovede respondentov z výskumu, ktorý sme realizovali v roku 2018. Pre účely nášho výskumu sme volili techniku výskumu štrukturovaný dotazník so zatvorenými otázkami s možnosťou presnejšie popísať odpoveď pod vybranými otázkami dotazníka. Výskum vychádzal z vopred definovaného výskumného problému: Nedostatočná výpovedná hodnota dotazníka „Hodnotenie rizika sociálneho zlyhania“. V úvodnej fáze projektu výskumu sme vypracovali SWOT analýzu existujúceho dotazníka „Hodnotenie rizika sociálneho zlyhania“. SWOT analýza predstavovala v závere výskumu východiskový nástroj pre zostavenie koncepčného návrhu dotazníka „hodnotenie rizika sociálneho zlyhania“ (Príloha E). Primárnymi údajmi pre zostavenie koncepčného návrhu boli údaje získané prostredníctvom nášho výskumu.

Prostredníctvom získaných údajov nášho výskumu sme vypracovali odporúčania pre prax. Táto časť práce poukazuje na nedostatky súčasného stavu skúmanej problematiky. Konkrétne odporúčania sme adresovali najmä odborníkom pôsobiacim v ústave na výkon trestu odňatia slobody, kde kladieme dôraz na sústavné vzdelávanie odborníkov pôsobiacich v ústave na výkon trestu odňatia slobody, taktiež odporúčame odborníkom, najmä sociálnym pracovníkom pôsobiacim v ústave na výkon trestu zúčastňovať sa projektov organizovaných Európskou spoločnosťou pre probáciu (CEP), užšiu a intenzívnejšiu spoluprácu medzi odborníkmi (sociálny pracovník, pedagóg, psychológ) pôsobiacimi v ústave na výkon trestu odňatia slobody a odborníkmi (sociálny kurátor, probačný a mediačný úradník, sociálny pracovník mimovládnej organizácie) mimo ústavu. V neposlednom rade odporúčame zriadiť expertnú skupinu v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorej kompetencie by siahali do výskumnej sféry samotnej probačnej činnosti.

Dôležitým poznatkom po napísaní práce ostáva fakt, že tak ako sa mení spoločnosť, mení sa aj prístup ľudí v nej. V dnešnej dobe sa pretláča individualizmus

v každej oblasti života človeka. Zabúdame, že spolupatričnosť je pre prežitie v spoločnosti veľmi dôležitá, a tak ako sa niekto vplyvom okolností dostane do ústavu na výkon trestu odňatia slobody, tak ho raz aj opustí. Humanizácia trestného systému by tak mala reflektovať aktuálne potreby odsúdených s ohľadom na ich úspešnú resocializáciu.

Zoznam použitej literatúry

1. BALKO, E., - FOLDEŠI, D.: 2004. *Penitenciárna pedagogika II. časť*. Bratislava: Akadémia PZ, 2004, 149 s. ISBN 80-8054-312-7.
2. CYHELSKÝ, L., SUČEK, E. 2009. *Základy statistiky*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2009. ISBN 978-80-7408-013-5.
3. DISMAN, M. 2009. *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. 6. dotisk 3 vyd. Praha: Karolinum, 2009. 372 s. ISBN 978-80-246-0139-7.
4. DRAHÝ, F., HŮRKA, J., PETRAS, M., JIŘIČKA, V.: *Hodnocení kriminogenních rizik odsouzených. Prezentace zveřejněná v rámci III. Kriminologických dnů konaných od 19. do 20. ledna 2015 v Hradci Králové*. Dostupné na: <https://www.vscr.cz/o-nas/sarpo/ke-stazeni/>
5. FÁBRY, A. 2009. *Penológia*. Bratislava: Bratislavská škola práva, 2009. 264 s. ISBN 978-80-89447-01-5.
6. GAVORA, P. 1999. *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava: UK, 1999. 207 s. ISBN 80-223-1342-4.
7. HRADISKÁ, E. 2004. In: SOLLÁROVÁ E. – KOLLÁRIK, T. *A kol: Metódy sociálnopsychologickej praxe*. Bratislava: Ikar, 2004. 264 s. ISBN 80-5510-765-3.
8. HEJDIŠ, M. 2011. *Etika sociálneho zaobchádzania v režime obmedzenia osobnej slobody*. In: Prohuman, 2011. Dostupné na internete: <http://www.prohuman.sk/socialna-praca/etika-socialneho-zaobchadzania-v-rezime-obmedzenia-osobnej-slobody>.
9. HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
10. JUSTOVÁ, M. 2005. *Cisár je nahý. Represia verzus prevýchova*. Bratislava: Vydavateľstvo Oto Németh, 2005. 119 s. Isbn 80-88-949-79-3.
11. KOZOŇ, A.: 2006. *Špecifiká zaobchádzania s odsúdenými vo väzení*. Trnava: 2006. ISBN 80-969455-8-0.
12. LOUČKOVÁ, I. 2010. *Integrovaný prístup v sociálne viednim výzkumu*. Praha: Slon, 2010. 196 s. ISBN 978-80-7419-001-8.
13. MAGDOLENOVÁ, J. 2007. *Empirické metódy rozhodovania v manažmente*. Dostupné..na..internet: <http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/32318/CL662.pdf?sequence=1>
14. ONDREJKOVIČ, P. 2007. *Úvod do metodológie spoločenskovedného výskumu*. Bratislava: Veda, 2007. 140 s. ISBN 80-224-40970-4.
15. PAPŘOKOVÁ, A. 2012. *Techniky sociologického výskumu*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. 2012. 107 str. ISBN 978-80-248-2931-9.

PLENARY SESSION

16. PAPŠO, P. 2016. *Prevenia recidívy trestnej činnosti prostredníctvom postpenitenciárnej starostlivosti. In: Prohuman: Vedecko-odborný interdisciplinárny recenzovaný časopis. Dostupné na: <https://www.prohuman.sk/socialna-praca/prevenia-recidivy-trestnej-cinnosti-prostrednictvom-postpenitenciarnej-starostlivosti>*

Надрага Василь

доктор економічних наук, доцент,

Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України

м. Київ, Україна

**СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ЯК УМОВА ПОЛІВАРІАНТНОСТІ РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ:
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ**

Українську модель соціального діалогу характеризують риси класичного трипартизму, тобто регулювання трудових і пов'язаних з ними економічних і політичних стосунків на основі рівноправної взаємодії, співпраці представників найманих працівників, роботодавців і держави. Саме такий підхід експертами Міжнародної організації праці вважається одним з найбільш перспективних у регулюванні відносин в соціально-трудої сфері. Окрім того, він розглядається в якості одного з провідних інструментів упровадження сталого розвитку – соціальний діалог буде ґрунтуватися як на традиційних, так і на новітніх формах між урядами, організаціями найманих працівників та роботодавців, між державним та приватним секторами і інституціями громадянського суспільства.

На сьогодні в Україні побудовано цілісну систему соціального діалогу, що включає розвинену законодавчу базу, відповідні інституціональні структури та форми їх взаємодії. Закон України «Про соціальний діалог в Україні» характеризує його як процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади і місцевого самоврядування з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин [1].

Сьогодні економіка України знаходиться на досить складному етапі свого розвитку – затяжна економічна криза зумовила не лише величезний міграційний відтік робочої сили з країни, але й спричинила значне зростання

ризиків у соціально-трудої сфері. Сучасна національна модель соціального діалогу вже не у змозі задовольнити нові потреби соціальних партнерів, оскільки знаходиться під тиском зростаючої соціальної нерівності та напруги в суспільстві. Одним з визначальних факторів падіння ефективності національної системи соціального діалогу є низька інституалізація функціональних органів соціального діалогу та відсутність дієвих механізмів імплементації їх рішень.

В інституціональній теорії в якості предмету аналізу можуть виступати як економічні, так і неекономічні проблеми соціально-економічного розвитку. В основу вчення покладено визначальну роль інститутів, еволюція яких є базою економічного аналізу. Так, Д. Норт розглядає інститути в якості своєрідних правил гри, за якими діють гравці (групи людей, об'єднані прагненням спільно досягти визначеної цілі). Інститути виступають спеціально створеними людиною обмежувачами, метою яких є організація відносин між людьми [10].

Інститути представляють собою структуровані певним чином організаційні системи, що формуються для виконання визначених цілей і функціонують на основі окремих принципів чи правил. Інститути обумовлюють визначені обмеження поведінки людей, однак одночасно й розширюють їх можливості, відкривають нові варіанти вибору дій, створюють умови для нових устремлінь та формують і змінюють самі прагнення. Інститути, одного боку, повністю залежать від діяльності індивідів, з іншого - вони виступають головним її регулятором; наявність означеного позитивного зворотного зв'язку сприяє ще більшому укріпленню і увіковіченню інститутів [11].

Взагалі, процес взаємодії в соціально-трудої сфері можна визначити як особливу форму соціальних зв'язків, реалізовану в обміні діяльністю й обумовлену взаємною діяльністю. Їх об'єктивною основою виступає спільність або розбіжність інтересів основних суб'єктів, близьких або віддалених цілей, поглядів. Постійна взаємодія окремих індивідів або груп у процесі трудової діяльності за певних умов створює специфічні соціально-трудої відносини, обумовлені їх ієрархією в трудовому процесі та комунікаційними зв'язками між

ними. Головна функція соціального партнерства як пріоритетної форми взаємодії у соціально-трудої сфері полягає в пошуку взаємоприйнятних можливостей для нейтралізації індивідуального і групового егоїзму як підприємців, так і працівників, а також упередженню руйнівних страйків та створенню умов для динамічного розвитку виробництва товарів чи послуг і забезпечення належного рівня доходів найманих працівників.

Термін «соціальний діалог» з'явився і почав розроблятися у зарубіжній науці паралельно із терміном «соціальне партнерство» у першій половині ХХ ст. Тому вони часто трактуються й використовуються як синонімічні поняття, коли суб'єкти соціального партнерства ведуть змістовний діалог один із одним з метою вирішення актуальних проблем соціально-трудоїх відносин. Соціальне партнерство визначається як система інститутів і механізмів, а також відносин і зв'язків, покликаних підтримувати баланс інтересів роботодавців і найманих працівників та сприяти досягненню ними взаємоприйнятних рішень як між собою, так і з державою заради реалізації власних корпоративних і загальносуспільних цілей [12].

Ключовою умовою функціонування соціального діалогу виступає наявність дієвих інститутів, що за своєю суттю є цілісністю правових форм здійснення соціального діалогу між уповноваженими суб'єктами - роботодавців, найманих працівників та державних органів. В Україні такими інституціональними органами тристороннього співробітництва на національному рівні виступають Національна тристороння соціально-економічна рада та Український координаційний комітет сприяння зайнятості населення. Регулювання примирних та узгоджувальних процедур між профспілками, працівниками, органами виконавчої влади і роботодавцями здійснює Національна служба посередництва і примирення. Діяльність суб'єктів соціального діалогу у сфері соціально-трудоїх відносин виражається у певних організаційно-правових формах соціального діалогу, що задекларовані у ст. 8 Закону України «Про соціальний діалог в Україні»: обмін інформацією;

консультації; узгоджувальні процедури; колективні переговори з укладення колективних договорів та угод. Виходячи з наведеного, суб'єкти інституціональної взаємодії соціально-трудої сфери встановлюють такі взаємовідносини, що дозволяють їм виробити узгоджену позицію, яка є основною формою координації різновекторних інтересів сторін і дозволяє реалізацію спільної мети. Будь-який суб'єкт ринкових відносин у процесі господарської діяльності повинен дотримуватися норм і правил, що сформовані державою у вигляді нормативно-правових актів, - вони є обов'язковими до виконання та дають можливість виробити оптимальні економічні стратегії його поведінки.

Соціальний діалог також можна розглядати в якості системи колективних трудових відносин, що діють на національному, галузевому, територіальному та локальному рівнях.

Національний рівень: *сторона роботодавців* (всеукраїнські об'єднання організацій роботодавців та їх об'єднання, що діють у кількох видах економічної діяльності, а в межах певного виду економічної діяльності - об'єднання організацій роботодавців, які створені за галузевою ознакою і мають статус всеукраїнських); *сторона органів виконавчої влади* (Кабінет Міністрів України та/або центральні органи виконавчої влади); профспілкова сторона (всеукраїнські об'єднання професійних спілок, а в межах певного виду економічної діяльності - всеукраїнські професійні спілки, створені за галузевою ознакою).

Територіальний рівень: *сторона роботодавців* (організації роботодавців та їх об'єднання, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці); *сторона органів виконавчої влади* (місцеві органи виконавчої влади, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці); профспілкова сторона (професійні спілки відповідного рівня та організації професійних спілок, їх об'єднань, які діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці); *органи*

місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законодавством.

Локальний рівень: *сторона працівників* (первинні профспілкові організації чи вільно обрані представники працівників; *сторона роботодавця* (роботодавець та/або уповноважені його представники).

Найбільш впливовою стороною-інституцією соціального діалогу виступає держава, оскільки саме вона формує сукупність правових норм, які закріплюють його поняття, основні принципи, рівні та сторони, критерії репрезентативності для суб'єктів профспілкової сторони та сторони роботодавців, форми здійснення соціального діалогу, правовий статус органів соціального діалогу, контроль і відповідальність сторін соціального діалогу. Як гарант соціального діалогу держава покликана забезпечувати рівноправність його сторін та захист їхніх прав при вирішенні трудових спорів (організація посередницьких процедур, судовий захист), здійснення контролю за виконанням законодавства про соціальний діалог і зобов'язань за колективними угодами і договорами.

Необхідно погодитися з думкою В. Гніденко та Г. Капліної щодо ролі держави в розбудові механізмів соціального діалогу - за своєю суттю сучасна держава виступає як інститут, покликаний реалізувати соціальні інтереси, погоджуючи їх, тим самим забезпечуючи стабільність суспільства, але доволі часто ми зіштовхуємося з обставинами, коли держава з тих чи інших причин (наприклад, обмеженість ресурсів) не має змоги забезпечити реалізацію всіх багатоманітних інтересів та потреб, тому вона надає право та забезпечує можливість соціальним суб'єктам самим вирішувати приватні, локальні проблеми, розробляючи механізми партнерської взаємодії цих суб'єктів, забезпечуючи ухвалення сумісних рішень із спірних питань і їх реалізацію, контролюючи їх узгодженість з державними інтересами [13].

Виходячи з позиції Міжнародної Організації Праці, доцільно виділити наступні ключові функції держави щодо розвитку соціального діалогу: брати

участь у переговорах і консультаціях на національному або галузевих рівнях. Зазвичай тристоронні переговори ведуть до тристоронніх угод, що фіксують зобов'язання кожної із сторін, причому уряд намагається випередити угоди між роботодавцями та профспілками про надмірні надбавки до зарплати, які можуть призвести до зростання інфляції і підриву конкурентоспроможності промисловості. Для урядів соціальний діалог слугує цінним механізмом досягнення широкого консенсусу щодо модернізації законів про працю і заходів, необхідних для підвищення ефективності роботи державного сектору та приватних підприємств у секторі реальної економіки [14].

Процес інституалізації соціального діалогу в Україні характеризується достатньою законодавчою та нормативно-правовою забезпеченістю. Однак, найбільш актуальними проблемами його розвитку є наступні: низька інституалізація функціональних органів соціального діалогу та відсутність дієвих механізмів імплементації їх рішень; низька ефективність співпраці соціальних партнерів; відсутність організації контролю за виконанням прийнятих рішень в результаті переговорних процесів; необхідність значного посилення взаємодії між Національною тристоронньою соціально-економічною радою, Національною службою посередництва і примирення та центральними органами виконавчої влади, місцевими органами влади, органами місцевого самоврядування в усіх формах організації соціального діалогу.

Процес інституціоналізації соціального діалогу у площині загальної теорії соціальних ризиків. пропонується аналізувати в якості, по-перше, методу вирішення конфліктогенних ситуацій в різних сферах суспільного виробництва, по-друге, способу вирішення проблем, пов'язаних із соціально-класовою диференціацією, по-третє, особливої соціальної технології, що дає можливість узгодити полярні інтереси суб'єктів взаємодії у сфері зайнятості населення. При цьому, соціальне партнерство в сфері зайнятості знаходить вираз у специфічних соціальних відносинах між інституціями соціального партнерства, які спрямовані на сприяння зайнятості безробітних і закріплені документально.

Ризики соціального діалогу між адміністрацією підприємства та профспілками обумовлюються постійним прагненням менеджменту суб'єкта господарювання послабити позиції профспілок, шляхом витіснення їх представників зі сфер управління та розподілу прибутку. Більшістю роботодавців профспілка не сприймається в якості рівноправного соціального партнера, що обумовлюється рядом об'єктивних та суб'єктивних факторів: профспілки повністю залежать від адміністрації організації, в якій вони працюють; члени професійних спілок часто безвідповідально відносяться до виконання своїх функцій; профспілкові лідери не приділяють належної уваги проблемам трудового колективу; профспілки не володіють достатніми ресурсами для відстоювання інтересів своїх членів.

References

1. Закон України «Про соціальний діалог в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 28. – Ст. 255 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>.
2. Колот А. М. Новітні глобальні тенденції у сфері зайнятості і доходів та їх вплив на соціальну нерівність / А. М. Колот, О. О. Герасименко // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. - Київ : КНЕУ, 2018. – № 1. – С. 6–33.
3. Лібанова Е.М. Людський розвиток в Україні: інституційне підґрунтя соціальної відповідальності : кол. моногр. / за ред. Е.М. Лібанової; відпов. за випуск О.В. Макарова, О.М. Хмелевська; Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України. – Київ, 2017. – 368 с.
4. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні: Монографія / О.В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. - К. - 2015. - 244 с.
5. Назарова Г.В. Соціально-економічні засади найманої праці в Україні: монографія / Г.В. Назарова, М.А. Мащенко. – Х: Вид. ХНЕУ, 2011. – 232 с.
6. Громадська Н. А. Соціальний діалог як інструмент впровадження державної соціальної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Громадська Наталя Анатоліївна ; Миколаїв. держ. гуманіт. ун-т ім. Петра Могили. – М., 2008. – 19 с.
7. Давиденко В. В. Соціальний діалог в контексті взаємодії громадянського суспільства і держави: автореф. дис. ... д-ра політ. наук.: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Давиденко Віталій Володимирович ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2008. – 35 с.
8. Неліпа Д. В. Особливості інституціоналізації соціального партнерства: політологічний аналіз : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Неліпа Дмитро Васильович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 17 с.
9. Цвих В. Ф. Профспілки і громадянське суспільство: особливості парадигми відносин : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 / Цвих Володимир Федорович ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – 455 с.

PLENARY SESSION

10. North, D. (1990). *Institutions, institutional change, and economic performance*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Hodgson, G. and Hodgson, G. (2004). *The evolution of institutional economics*. London: Routledge.
12. Цвих В.Ф., Неліпа Д.В. Система соціального партнерства: проблеми формування та функціонування // Політологічний вісник. 36. наук. пр. - К.: ТОВ «XXI ст.: ДІАЛОГ КУЛЬТУР», 2003.
13. Гніденко В., Капліна Г. Роль держави як гаранта інституційного забезпечення у рамках соціального діалогу у сфері праці / В. І. Гніденко, Г. А. Капліна // Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення стабільності та безпеки суспільства. – Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Суми, 2015. С. 207-209.
14. Труд как средство борьбы с нищетой: докл. генерального директора МБТ Х. Сомавиа. – Женева : Междунар. конф. труда, 2003. - 137 с.
15. *Evolution of Social Dialogue in Poland*. Режим доступу: <http://www.lerachapters.org/OJS/ojs-2.4.4-1/index.php/LERAMR/article/view/1388>.
16. *Trojstronna Komisja ds. Społeczno-Gospodarczych*. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.dialog.gov.pl/komisja_trojstronna.
17. Соціальний діалог у державному управлінні : навч. посіб. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; Федерація роботодавців України ; [К. О. Ващенко, Р. А. Колишко, О. В. Мірошніченко, О. М. Петроє, В. П. Троцинський ; за ред. О. В. Мірошніченка]. – К. : НАДУ, 2012. – 300 с.
18. Роботодавці визначили пріоритети роботи на 2019 рік та вимагають від уряду виконувати закони про соціальне партнерство. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ooru.org.ua/news/215>.

Шергін Сергій

доктор політичних наук, професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту,

*Національна академія державного управління при Президентові України
м. Київ, Україна*

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

Національна безпека як одне з ключових понять політичної науки і важливий чинник суспільного розвитку, набуває дедалі більшого значення в умовах глобальних трансформацій. Наразі, коли міжнародна система зазнає впливу нетрадиційних викликів і асиметричних загроз, опрацювання теоретичних і праксеологічних засад національної безпеки потрібно для оптимізації форм і методів внутрішньополітичної і зовнішньополітичної діяльності державних органів влади. Отже, використання результатів досліджень у галузі національної безпеки є необхідною передумовою реалізації Стратегії національної безпеки України.

На початку ХХІ ст. деякі країни, зокрема світової периферії, опинились на межі виживання саме через турбулентний розвиток постбіполярної міжнародної системи. Відповідно збільшилось число країн, стан економіки і соціальної системи яких характеризується вкрай негативними показниками, що дало підставу називати їх «невдалими країнами» (failed countries). Зростання внутрішніх і зовнішніх загроз стабільності національного розвитку стало реальністю. Для України, суверенітет, територіальна цілісність і незалежність якої піддаються руйнівному впливу з боку колишнього стратегічного партнера – Росії, важливість захисту національних інтересів у формі безпеки набуло життєво важливого значення.

Зміст поняття «національна безпека» тлумачиться залежно від пізнавальних традицій кожної окремої держави. Проте, роль і організаційні форми національної безпеки детермінуються історичними й соціально-

політичними умовами держави, в яких вона народжується, розвивається та функціонує. Важливим для з'ясування сутності національної безпеки є її зовнішній вимір, тобто стан і умови розвитку держави та суспільства в міжнародному середовищі. У контексті світової історії походження терміну «безпека» не має чіткої хронології. Так, за часи античності поняття «безпека», що його вживав Платон, тлумачилось як відсутність небезпеки чи зла для людини. Філософ і письменник Цицерон, який був прихильником республіканського ладу стародавнього Риму головну функцію безпеки розглядав крізь призму прагнення людини «захищати власне життя...уникати всього шкідливого та добувати себе все необхідне для життя» [19, с. 138]. У період середньовіччя під безпекою розуміли спокійний стан духу людини, який давав можливість відчувати себе захищеним від будь-якої небезпеки. При цьому в такому значенні цей термін у лексиці народів Європи до початку Нової історії використовувався вкрай рідко.

Лише в XVII-XVIII ст. завдяки філософським концепціям Т. Гоббса, Дж. Локка, Ж-Ж. Руссо і Б. Спінози вживання поняття і терміну «безпека» значно поширилось. В узагальненому значенні зміст цього поняття ототожнювався зі станом спокою, що виникає в результаті відсутності реальної небезпеки як фізичної, так і моральної. Саме в цей період були зроблені перші спроби теоретичного опрацювання даного поняття. Найбільш цікаву версією було запропоновано австрійським юристом і суспільним діячем Й. Зонненфельсом (1732-1817), який вважав, що стан безпека є необхідною умовою для вільного існування приватної особи та розвитку суспільства. Причому зростання народонаселення він розглядав як один з головних факторів забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки держави. Отже, з XIX ст. в європейських країнах стан безпеки почав розглядатися як наукова категорія в контексті безпеки індивідуума, суспільства та держави.

В історичній еволюції поняття «національна безпека» (national security) увійшло до політичної лексики в 1904 р. завдяки американському президенту-

республіканцю Т. Рузвельту (1901-1909). Після закінчення Другої світової війни з прийняттям у США Закону про національну безпеку (1947) зміст даного термін почав трактуватися як здатність держави зберегти суверенітет і територіальну цілісність, підтримувати політичні та економічні відносини з іншими країнами, на різних рівнях захищати від зовнішнього впливу свої інститути та систему управління, а також контролювати свої кордони. Відтак національна безпека, трансформувавшись у державну стратегію та провідний напрям зовнішньої політики біполярної доби, набула статусу міжнародної безпеки.

Майже до кінця 90-х рр. ХХ ст. стан безпеки у світі визначався формулою «міжнародна безпека доби закінчення холодної війни». Така гносеологічна «звуженість» щодо її формулювання відображає специфіку постбіполярного періоду, в якому процеси безпеки мають інші, тобто відмінні від попереднього геополітичні масштаби та функціональні параметри розвитку. У цей період під впливом військово-політичних, економічних, соціокультурних, екологічних та інших чинників і відповідних проблем простір безпеки змінює свій формат з національного та міжнародного на глобальний.

У системі «природа–людина–суспільство» головним фактором, що забезпечує її стабільність, є безпека. Доведено, що всі без винятку елементи ієрархізованого світового соціуму: індивіди, групи, класи, нації-держави та їх різноманітні об'єднання знаходяться під постійним впливом чинників внутрішнього та зовнішнього порядку. У соціентальній площині імператив безпеки розповсюджується на весь об'єктний ряд – від малих спільнот до глобальних систем або глобального соціуму.

Як предмет соціально-політичного аналізу поняття «безпека» часто-густо трактується як антитеза небезпеки, конкретним виявом якої стає концепт загрози. Найбільш поширений такий спосіб тлумачення цього терміну в українській та російській науковій літературі. Так, у колективній праці українських науковців «Глобалізація і безпека розвитку» безпека визначається

як основа державності: «Безпека держави – це здатність до протидії реалізації загроз її існуванню і цінностям громадянського суспільства. Це ступінь захищеності інтересів і прав громадянина, народу, держави від зовнішніх і внутрішніх загроз» [3, с. 89]. У Законі України «Про основи національної безпеки України» від 2003 р. головні об'єкти захисту (об'єкти національної безпеки) визначено як триаду, що складається з наступних компонентів: людина-суспільство-держава [10, с. 50].

Майже аналогічними виглядають визначення сутності безпеки в російських нормативних документах. Так, у першому Законі РФ «Про безпеку» від 5 березня 1992 р. безпека трактується як «стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз» [5]. Згодом, в Указі президента Б. Єльцина «Концепція національної безпеки Російської Федерації» 1997 р. було сформульовано політико-правові основи забезпечення безпеки в нових геополітичних реаліях. Цей правовий акт відображав офіційні погляди політичного істеблішменту Росії на підходи до реагування на загрози державі та визначав форми і способи адекватного реагування на виклики нації. У «Концепції національної безпеки Російської Федерації» 2000 р. наголос було зроблено на забезпеченні безпеки особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз політичного, економічного, соціального, військового та іншого характеру з урахуванням наявних ресурсів і можливостей [11]. На думку деяких російських дослідників, разом з позитивною якістю цих документів, у яких термін «безпека» подається через поняття «захищеність», вони страждають на концептуальну та світоглядну невизначеність [2, с. 20].

У Наказі Президента РФ від 15 грудня 2015 р. «Про стратегію національної безпеки Російської Федерації» зміст поняття національної безпеки залишився незмінним – це знову «стан захищеності особистості, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз». Проте, в розділі «Росія в сучасному світі» суттєвих змін зазнали положення, що стосуються тлумачення

зовнішніх загроз, до яких були віднесена «позиція Заходу щодо Євразійського регіону, яка справляє негативний вплив на реалізацію російських національних інтересів» [14].

У згаданих вище документах зміст національної безпеки подається через безпеку її складових. Проте такий спрощений, «інструментально-операційний» підхід щодо визначення змісту безпеки заважає його серйозному методологічному аналізу в контексті політологічних теорій і політичної практики. По-перше, визначення безпеки через безпеку її складових побудовано за тавтологічним принципом і не дає відповіді на питання про її гносеологічний і соціальний зміст. По-друге, зведення безпеки до стану захищеності суспільства та його структурних елементів має суб'єктивно-психологічний характер і позбавляє можливості з'ясувати її трансцендентну сутність. Крім того, потребує визначення цивілізаційний (соціокультурний) вимір та конкретно-суб'єктний характер безпекової діяльності (суб'єкти безпеки/небезпеки). Тому є всі підстави вважати, що концепт безпеки, як похідний від категорії «небезпеки/загрози», є хибним, а прихована взаємозалежність цих понять «призводить до фактичної беззмістовності визначень, здійснених за зазначеним принципом» [1, с. 13].

Останнім часом завдяки зусиллям фахівців сфери органів державної влади, академічної науки, державних і недержавних дослідницьких структур, а також представників міжнародної спільноти опрацьовано комплекс наукових підходів, аналітичних документів і практичних заходів щодо подальшої реалізації Стратегії національної безпеки України. Відповідно, актуальним завданням стає організація та апробація пілотних експертно-аналітичних досліджень у сфері національної безпеки України на базі державних і недержавних дослідницьких структур із залученням у якості респондентів представників вітчизняної і зарубіжної університетської і академічної науки та експертного середовища.

Діапазон репрезентованих науково-теоретичних розробок і практичних рекомендацій свідчить про їхню державницьку й політичну актуальність. У цьому зв'язку, модернізація зовнішньої політики та дипломатичної служби України покликана зміцнити її позиції у міжнародному середовищі та забезпечити розбудову системи колективної безпеки в рамках євроатлантичної спільноти – Європейського Союзу та НАТО.

Адаптована до національних інтересів зовнішньополітична стратегія України має бути одним з домінантних чинників формування повноцінного громадянського суспільства, яке здатне створити адекватну систему державної безпеки і оборони та забезпечити її якісний рівень. Гібридна війна на території України як класичний прояв російської стратегії військово-силового рішення міждержавних відносин вимагає радикального перегляду теоретичних засад національної і міжнародної безпеки та функціонально-організаційних підходів до розв'язання сучасних безпекових проблем. Тому одним з пріоритетних завдань державної влади є комплексна реалізація Стратегії національної безпеки України за умов зростання асиметричних загроз і конфліктогенних чинників.

References

1. Андрєєва О. М. *Національна безпека України в контексті національної ідентичності і взаємовідносин з Росією*. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 360 с.
2. Анненков В. И., Баранов С. Н., Важнов О. Ю., Лантев В. Б., Сергеев Н. А. *Безопасность России: геополитические и военно-политические аспекты*. – М. : РУСАВИА, 2006. – 432 с.
3. Білорус О. Г. *Глобальні трансформації і безпека розвитку політичних, економічних і соціальних систем // Глобалізація і безпека розвитку*. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
4. Бодрук О. С. *Структура воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти*. – К. : НППМБ, 2001. – 300 с.
5. Закон Российской Федерации «О безопасности» № 2446-1 от 5 марта 1992 г. // *Ведомости Съезда народных депутатов Российской Федерации и Верховного Совета Российской Федерации*. – 1992. – № 15. – Ст. 769.
6. Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 «Про національну безпеку України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
7. Коломієць О. В. *Концепт міжнародної безпеки в контексті глобалізації*. – К. : КиМУ, 2013. – 427 с.

PLENARY SESSION

8. Костенко Г. Ф. *Теоретичні аспекти стратегії національної безпеки*. – К. : ДЕМІД, 2002. – 144 с.
9. Кант И. *К вечному миру*. – М. : Мысль, 1966. – Т. 6. – 743 с.
10. *Нормативно-правова база у галузі безпеки і оборони України*. – Центр дослідження армії, конверсії та роззброєння, Київ, 2012. – 820 с.
11. *Об утверждении концепции национальной безопасности Российской Федерации / Указ Президента РФ от 10.01.2000, № 24*.
12. Полтораков О. Ю. *Безпека держави та безпека суспільства: специфіка політичного взаємовпливу в національному та європейському контекстах*. – К. : «LAT & K», 2009. – 300 с.
13. *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки і оборони України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 // Урядовий кур'єр*. – 2015. – 29 травня.
14. *Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 «Про національну безпеку України»*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
15. Семенченко А. І. *Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України*. – К. : НАДУ, 2008. – 429 с.
16. Ситник Г. П. *Національна безпека України: теорія і практика: навч. посібник / Г. П. Ситник*. – К. : «Кондор», 2007. – 616 с.
17. *Указ Президента Российской Федерации от 31 декабря 2015 года № 683 «О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации»*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rg.ru/2015/12/31/nac-bezopasnost-site-dok.html>
18. Хрусталева М. А. *Анализ международных ситуаций и политическая экспертиза: очерки теории и методологии*. – М. : НОФМО, 2008. – 232 с.
19. Цицерон М. Т. *О государстве. О законах. О старости. О дружбе. Об обязанностях. Речи. Письма*. – М. : Мысль, 1999. – 782 с.
20. Griffiths M, O'Callaghan T. 2003. *International Relations: The Key Concepts*. L. – N. Y : Routledge. 399 p.

Ткач Олег

доктор політичних наук, професор,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Ткач Анатолій

здобувач кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних

комунікацій, Університет Україна

м. Київ Україна

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ США ТА КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ: ПРОБЛЕМА БІЖЕНЦІВ

Необхідність впровадження ефективної міграційної політики виникає через проблеми регулювання міграційних процесів, зростання масштабів міжнародної нелегальної міграції, вплив на процеси мігрантофобії, ксенофобії, політизацію міграційних проблем, суперечності між гарантіями прав людини в міграційній сфері та національними інтересами. США намагаються регулювати потоки мігрантів для вирішення національних інтересів та інтересам розвитку суспільства.

Проблемою управління міграцією є пошук ефективних підходів, на основі яких вдалося б уникнути або мінімізувати проблеми та збитки від міграції й отримати максимальну користь. У зв'язку з цим актуальною є оцінка досвіду США, зокрема за президента Б.Обами, з точки зору ефективності міграційної політики, спрямовану на досягнення позитивних ефектів демографічного, соціально-економічного, політичного характеру. Дослідження міграційної політики актуалізується також у зв'язку із нинішнім зовнішньополітичним курсом України щодо розв'язання міграційних проблем, що свідчить про актуальність дослідження міграційної політики США в українському науковому дискурсі.

Для дослідження міграційної політики США за Б.Обами, особливостей, векторів застосовано науково-методичні підходи: історичний, процесуальний,

інституціональний, функціональний, структурний, що дозволило вивчити міграційну політику за конкретно-історичних обставин, у взаємозв'язку з міграційними процесами, виявити чинники, складові міграційної політики, ефективність управління. Основою дослідження став системний підхід, статистико-економічний, порівняльний, діахронний як метод періодизації, політико-правовий. Застосування політико-правового методу дозволило виділити основні положення міграційного законодавства США, визначити специфіку, рівень ефективності запровадження програм і стратегій управління міграціями.

Міграційна політика є самостійним напрямом державної політики, є елементом політики народонаселення й одним із засобів проектування чисельності та структури населення і трудових ресурсів, частиною соціально-економічної політики, політика, спрямована на планування руху населення, є реакцією держави на стихійні переміщення людей. У науковій літературі існують різноманітні підходи до визначень понять міграційної політики. У вітчизняній літературі поняття «міграційна політика» у різних дослідників набуває різного забарвлення залежно від трактування ними терміну «політика».

Відбувається ототожнення міграційної політики з управлінням за міграційними процесами (О.Хомра, В.Іонцев, Л.Мармора, Б.Хорєва, О.Малиновська), які вважають, що міграційна політика пов'язана з національною політикою. Б.Хорєва вважає, що міграційна політика є системою умов, способів і заходів управління міграційним рухом населення. В.Мойсеєнко розглядає міграційну політику як «цілеспрямований вплив на міграцію шляхом її стимулювання або обмеження», виділяючи стимулюючі і обмежувальні заходи, міграційна політика - це сукупність заходів, які становлять певну систему. Л.Рибаковський визначив, що міграційна політика включає уявлення, що розділяються суб'єктом, ідеї, цілі.

Мета роботи полягає у визначенні ключових сутнісних особливостей міграційної політики, яка є частиною соціально-економічної політики як

інструмента досягнення її мети, є елементом державного плану проектування бажаного населення, міграційна політика удосконалює планування руху населення, виконує функції контролю та управління, міграційна політика є продуктом політичної системи; є прерогативою не лише держави, але і громадських інститутів; різні суспільні інститути - партії, церква, громадські організації - можуть мати різні точки зору на цілі і засоби міграційної політики, є одним з напрямів державної політики, визначається характером державного устрою, цілями національного інтересу, концепцією регулювання міграційних процесів, пов'язана з економічною, соціальною, демографічною, національною, культурною політиками, які здійснюються державою.

Імміграційна політика пов'язана з внутрішньою і зовнішньою політикою країни, а також з більшістю гострих питань, що стоять перед суспільством. Однією з історичних дихотомій є дихотомія між прихильниками «відчинених дверей», вільної імміграції з прихильниками ізоляціонізму. Імміграційна політика відбиває суперечність консерваторів і лібералів, що у контексті проблем імміграційної політики називаються рестрикціоністами та антирестрикціоністами. Назріла імміграційна реформа, яка стала закономірним етапом у боротьбі Демократичної і Республіканської партій, пробуксовує.

Закон про імміграцію 1990 р. застарів і в зв'язку з новими зовнішніми й внутрішньо-американськими викликами, вся імміграційна система вимагає перегляду. У країні мешкали понад 11 мільйонів нелегальних іммігрантів і сотні людей продовжують прибувати до США нелегально або з наміром залишитися в країні, не маючи імміграційних віз. Тисячі потенційних легальних іммігрантів очікують розгляду справи. Роботодавці наймають нелегальних іммігрантів, тому що не можуть знайти сезонних робітників. Існує безліч інших проблеми.

Протягом чверті століття законодавці пропонували різні законопроекти з імміграційної реформи, основні їхні положення можна позначити в такий спосіб: забезпечити неможливість нелегального перетинання кордонів. Для

цього: працювати з Мексикою для припинення діяльності «койотів»; модернізувати систему контролю на кордоні; використовувати систему контролю за в'їздом і виїздом зі США на підставі існуючої US-VISIT; забезпечувати ринок праці необхідними кадрами і контролювати безробіття; посилити відповідальність роботодавців за свідоме використання праці нелегальних іммігрантів; зобов'язати всіх роботодавців використовувати систему E-Verify; запровадити візи для сезонних робітників, що належать іммігрантові, а не роботодавцеві; збільшити квоти для висококваліфікованих фахівців; спростити систему одержання дозволу на постійне перебування особам, що успішно закінчили американські вузи або одержали у США науковий ступінь.

Завданням є змінити візову систему відповідно до вимог часу: скоротити кількість осіб, які попадають до категорії «близьких родичів» громадян США; увести візи для осіб, зробити систему квот для різних категорій віз гнучкою з можливістю їх змінювати; вирішення проблеми проживаючих на території США нелегальних іммігрантів: розробити критерії і систему легалізації нелегальних іммігрантів; або розробити систему депортації нелегальних іммігрантів; дозволити одержання робочих віз особам, які в'їхали до США у віці до 16 років за відповідності суворих критеріїв.

У зв'язку з тим, що проблеми імміграційної політики зачіпають інтереси значної кількості людей, якщо не всіх громадян США, законодавці намагаються обходити це питання, вирішуючи окремі проблеми і не охоплюючи цілого. Але коли питання про імміграційну реформу перетворилося в питання про те, якої партії надалі дістанеться влада, мало характер гострих політичних дебатів.

Історично склалося так, що іммігранти і латиноамериканська громада США голосує за представників Демократичної партії. Всі основні Закони про імміграцію (1952 р., 1965 р., 1990 р.) після останнього партійного перегрупування приймалися, коли більшість у Конгресі мали демократи. Республіканці частіше пропонували обмеження імміграції, жорсткість

покарання за перебування в США без візи і депортацію проживаючих у країні нелегальних іммігрантів. Демократи виступали за збільшення квот для різних груп іммігрантів, спрощення одержання робочих віз і легалізацію проживаючих у країні нелегальних іммігрантів. В різні роки вдавалося знайти компроміс з імміграційної реформи, але поляризація Демократичної і Республіканської партій останніх років призвели до того, що думки з імміграційної реформи розподіляються за партійною лінією [1].

Якби Б. Обамі вдалося провести закон про імміграцію, передбачалося б надання легального статусу нелегальним іммігрантам, то ці іммігранти проголосували б за демократів. Тому Республіканська партія не хоче витратити свій політичний капітал на ті пропозиції, що потенційно принесуть збільшення електорату суперника. Але законодавці не враховують те, що в середовищі нелегальних іммігрантів збільшується кількість дітей, народжених на території США. За даними дослідників, на 2012 р. половина з 10,4 мільйонів нелегальних іммігрантів – батьки громадян США, що мають право голосу по досягненню повноліття. Через десять-п'ятнадцять років, діти нелегальних іммігрантів стануть частиною електорату й оберуть тих політиків, що пообіцяють легалізувати статус їхніх батьків.

Міграційна політика є комплексом ідей і заходів, що враховують соціально-економічні та демографічні потреби країни, а також можливості міграційного потенціалу, які держава та інститути реалізують з метою управління міграційними потоками, забезпечення належних умов для гармонійного існування суспільства, забезпечення стабільності та соціально-економічного розвитку.

Міграційна політика формується за умови впливу політичних, соціально-економічних, культурологічних, геополітичних підходів; чинників, систематизованих у дві великі групи: екзогенні та ендогенні, які включають вплив політичних процесів, внутрішньої і зовнішньої політики, економічної конкуренції, культурних, релігійних, етнічних суперечностей між корінним

населенням та іммігрантами, геополітичні аспекти перерозподілу населення між країнами та регіонами. Серед механізмів реалізації міграційної політики, виділяються: політика, яка визначає загальний підхід держави загалом; законодавство, яке є конкретним вираженням міграційної політики; інституції, що визначають і координують функції, пов'язані з управлінням міграцією. Вони утворюють адміністративно-правові, економічні, організаційні, громадські та інші інструменти регулювання. Інструменти, механізми, методи реалізації міграційної політики впливають на виконання функцій.

References

1. *Remarks by the President at Univision Town Hall with Jorge Ramos and Maria Elena Salinas. The White House. September 20, 2012. – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/09/20/remarks-president-univision-town-hall-jorge-ramos-and-maria-elena-salina>*
2. *Phillip A. Senate immigration proposal to include path to citizenship. ABC News. January 27, 2013. – Режим доступу: <http://abcnews.go.com/blogs/politics/2013/01/senate-immigration-proposal-to-include-pathway-to-citizenship/>*
3. *Bolton, Alexander (31 March 2014). "DHS document: 68,000 illegal immigrants with criminal convictions released in 2013". The Hill. Washington, D.C. Retrieved 26 February 2015. pbs. April 18, 2017. – Режим доступу: <https://www.pbs.org/newshour/rundown/watch-live-trump-talk-jobs-visit-wisconsin/>. Retrieved April 20, 2017. Missing or empty//*
4. *Nakamura D. Obama meets with immigration advocates. Washington Post. March 15, 2014. – Режим доступу: http://www.washingtonpost.com/politics/obama-meets-with-immigration-advocates/2014/03/14/eed6dbcc-aba1-11e3-adbc-888c8010c799_story.html*
5. *Raju M. Senate group reaches immigration deal. Politico. January 28, 2013. – Режим доступу: <http://www.politico.com/story/2013/01/senate-group-reaches-immigration-deal-86793.html/>*
6. *Raju M. Senate group reaches immigration deal. Politico. January 28, 2013. – Режим доступу: <http://www.politico.com/story/2013/01/senate-group-reaches-immigration-deal-86793.html/>*
7. *Ordonez F. Miami's Leon Fresco: the immigration mover and shaker you don't know McClatchy D.C. June 12, 2013. – Режим доступу: <http://www.mcclatchydc.com/2013/06/13/193858/miamis-leon-fresco-the-immigration.html>.*
8. *Meckler L., Peterson K. Obama presses for action on immigration reform. The Wall Street Journal. October 24, 2013. – Режим доступу: <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052702304799404579155523411114600>.*
9. *Text of Republicans' principles on immigration. The New York Times. January 30, 2014. – Режим доступу: http://www.nytimes.com/2014/01/31/us/politics/text-of-republicans-principles-on-immigration.html?_*
10. *Lacey M. Arizona Officials, Fed Up With U.S. Efforts, Seek Donations to Build Border Fence. The New York Times. July 19, 2001. – Режим доступу: <http://www.nytimes.com/2011/07/20/us/20border.html>.*

PLENARY SESSION

11. *Roberts B. An Analysis of Migrant Smuggling Costs along the Southwest Border. Department of Homeland security. – Режум доцмуну: <https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/statistics/publications/ois-smuggling-wp.pdf>.*
12. *Roberts B. An Analysis of Migrant Smuggling Costs along the Southwest Border. Department of Homeland security. – Режум доцмуну: <https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/statistics/publications/ois-smuggling-wp.pdf> p.9.*

Ткач Дмитро

доктор політичних наук, професор,

проректор з міжнародних питань

Університет «КРОК»

м. Київ, Україна

**ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ДЛЯ
СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ПОЛІТИЧНОГО
ЛІДЕРА**

Нинішня спроба побудови в Україні незалежної держави далеко не перша в її нелегкій та драматичній історії. Сьогодні, як і в ті часи коли ці спроби терпіли поразку, принципово і гостро стоїть питання про керманичів української держави, їх спроможності вести країну до створення демократичної правової, заможної країни. У зв'язку з цим виникає необхідність вивчення психодіагностики політичних лідерів, у першу чергу керівників держави – президентів.

З часів незалежності в Україні обрано уже шість президентів. Вважалось би, що за більш ніж двадцять дев'ять років інститут президентства повинний був сформуватися у потужний, передбачуваний та сильний інструмент державної влади. Нажаль, цього не сталося. Кожний новий керманич перекреслював досягнення свого попередника, розпочинав розбудову з чистого листа. Про якусь наступність влади і близько не йшла мова.

Входження у владу магічним чином змінює психіку людини, його відносини з іншими людьми. Це питання відноситься до сфери інтересів політичної психології у якій корисним є використання візуальної психодіагностики. Розвиток цієї галузі науки в Україні відкриває нові можливості для нетрадиційних методів аналізу діяльності політичних еліт.

Такого роду методи можуть служити додатковим і дуже серйозним інструментом для діагностування і прогнозування діяльності українських високопосадовців. Психологічні методи дослідження доцільно застосовувати

поряд з традиційним аналізом у вивченні процесу формування, розвитку і здійснення політики і ролі в ній конкретних політичних лідерів. Це дозволить отримувати вельми цікаві і корисні як з теоретичної, так і з практичної точок зору результати. Провідною ланкою в роботі практичного психолога по вивченню особистості політичного діяча є візуальна психодіагностика.

Цей термін, поширений в українській психіатрії слідом за появою роботи Г.В.Щокіна «Візуальна психодіагностика».

В російськомовній науковій літературі після появи вищезгаданої праці з'явилися дослідження присвячені проблематиці візуальної психодіагностики, а саме: Михайлова Е. В., Панасюк А. Ю., Перельгіна Е. Б., Сандомирський М. Г., Степанов С. В. При цьому цими авторами аналізувалися окремі методи цієї науки.

Віддаючи належне вищенаведеним працям, все ж варто констатувати, що до цього часу залишається недостатньо вивчені комплексний вплив фактору особистості на формування і здійснення зовнішньої та внутрішньої політики України. І чи може людина із збоченою психікою, про яку будуть свідчити результати візуальної психодіагностики керувати всією державою, вирішувати долі мільйонів жителів країни. Саме це і спонукало нас до вирішення саме цієї надзвичайно актуальної проблеми.

Візуальна психодіагностика - діагностичний метод дослідження і аналізу особистих рис, психологічних станів, властивостей і процесів людини, який базується на спостереженням за її зовнішнім виглядом і діяльністю.

У першу чергу ця наука вивчає мову тіла, як головну невербальна інформація про людину. Чоловік не може контролювати цю мову – тому самим визначальним каналом спілкування дитини із зовнішнім світом є саме ця мова. Тому під час спілкування людина використовує безліч невербальних сигналів, які у свою чергу сприймаються співрозмовником, часто також несвідомо і у той же час впливають на наше ставлення до цієї людини під впливом емоцій та почуттів.

Предметом візуальної психодіагностики є розробка основних принципів побудови психодіагностичних методик, заснованих на використанні різних візуальних засобів (безпосереднє спостереження, відеозапис. Вивчення документів, дослідження почерку, малюнків і ін.). Завдання візуальної психодіагностики полягає в розробці конкретних методів розпізнання індивідуально-психологічних особливостей особистості шляхом безпосереднього візуального сприйняття. Це завдання можна вирішувати різними способами. Головний з них - спостереження – надають цінні відомості про об'єкт дослідження. Існують і інші методи візуальної психодіагностики, які дозволяють зібрати психологічну інформацію у відносно короткі терміни, надати якісне порівняння одного індивіда з іншими, спрогнозувати розвиток спілкування, ефективності тієї чи іншої діяльності людини[3].

Психологічна діагностика є однією з найбільш складних галузей практичної психології. Правильна діагностика, яка спирається на наукову інтерпретацію даних обстеження, результати комплексного вивчення людини в рамках особистісного підходу, глибокий аналіз змісту отриманих в діагностичному обстеженні відомостей можуть забезпечити тільки висококваліфіковані спеціалісти, від яких потрібні глибокі знання в області теоретичної психодіагностики, психометрії, теорії психологічних вимірювань, варіаційної статистики [4].

Візуальна психодіагностика має потужне наукове підґрунтя, яке бере свій початок з роботи Ч. Дарвіна «Вираження емоцій у людини і тварин» в 1872 році [6]. Суттєво вплинули на розвиток візуальної психодіагностики такі науки як генетика, антропологія, експериментальна і диференціальна психологія, дослідження І. Бехтерева, Н. Белова, І. Павлова.

Таким чином візуальну психодіагностику цілком прийнятно використати для створення психологічного портрета президентів України новітньої доби. В подальших наукових розвідках ми зробимо спробу виконати цю непросту

задачу задля з'ясування істинного портрета наших колишніх та нинішніх керівників, щоб знову не наступати на одні і тіж самі граблі.

References

1. *Красноречивое безмолвие* <https://rutlib5.com/book/14253/p/34>
2. *Несловесным* <https://bizbook.online/book-marketing/neslovesnyim-45688.html>
3. *Щекин Г. Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению: учеб.-метод. пособие.* – К. МАУП, 2007.
4. *Общая психодиагностика. Под ред. А.Петровского, М.Ярошевского.* – М. 1987.
5. *Марищук В., Рыбалкин В. Рекомендации по изучению некоторых индивидуальных особенностей абитуриентов и курсантов летных училищ средствами физической подготовки.* – Ростов Н/Д, 1976.
6. *Дарвін Ч. Соч., М., 1953, т. 5, с. 909-920.* 7. *Популярная психологическая энциклопедия* <https://psy.wikireading.ru/76149>
7. *Популярная психологическая энциклопедия* <https://psy.wikireading.ru/76149>
8. *Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Збірник наукових праць / За ред. В.О. Моляко.* – Т.12. – Вип.6. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 352 с.
9. *Методичний посібник «Розвиток емоційного інтелекту як передумова розвитку інноваційної особистості»* <https://vseosvita.ua/library/metodicnij-posibnik-rozvitok-emocijnogo-intelektu-ak-peredumova-rozvitku-innovacijnoi-osobistosti-10855.html>
10. *Б.А.Базыла Цвет и психика* <https://psyfactor.org/lib/colorpsy.htm1>
11. https://studref.com/579404/psihologiya/imidzh_rezultat_samoprezentatsii

Dr.h.c. mult. JUDr. Jozef Zaťko

Honor. Prof. mult.

Európsky inštitút ďalšieho vzdelávania Podhájska, Slovensko

Prof. Igor Kopotun

Doctor of Law, Professor, Honoured Lawyer of Ukraine,

Vice-rector for International Relations, Akademie HUSPOL (Czech Republic)

**RELEASE FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION-RELATED
OFFENCES: CONCEPTS, GROUNDS AND CONDITIONS**

The relevance of the theme of the study is related to the change in the direction of world and national criminal policy in the direction of the primary protection of the rights, freedom and interests of the victim, individualization of criminal responsibility and punishment.

The relevance of the theme of the study is related to the change in the direction of world and national criminal policy in the direction of the primary protection of the rights, freedom and interests of the victim, individualization of criminal responsibility and punishment.

New forms and methods of state response to a crime committed to prevent or reduce the consequences of a crime are looked for. Considerable attention has been paid to changes and additions to the institute of release from criminal liability in the new criminal legislation. The existence in the CC of Ukraine of special cases of release from criminal liability is substantiated by the desire to compromise with the offender in order to achieve a more significant result than bringing the criminal responsibility of the perpetrator.

Wider scope of factors, which are taken into account in determining the legal consequences of a crime, is comprised in the modern practice. It includes the expression of will and the personal qualities of the offender, manifested not only during the commission of the crime, but also after it. The economic and legal

situation prior to the commission of the crime and other factors are taken into account. The rules of law, which encourage citizens to be active in the prevention, disclosure and investigation of crimes, improves.

The problems in determining the grounds and conditions for exemption from criminal liability were paid attention by domestic and foreign scholars such as Kh. Alikperov, Yu. Baulin, V. Horzhey, E. Dadakayev, V. Yegorov, O. Zhytnyi, V. Kyshnaryov, I. Petrukhin, V. Tertyshnyk, D. Filin, P. Khryapynskyi and etc.

One of the forms of counteraction to crime was the application of not only measures that change or supplement the punishment, but also those that absolutely exclude criminal prosecution at the beginning of the XX century and at the beginning of the XXI century. For example, the alternative is to release a person who committed a crime from criminal liability for this crime.

There are different views on the definition of exemption from criminal liability in the theory of criminal law. So, O. O. Dudorov defines it as a refusal of the state in the person of the competent authorities from the conviction of the person who committed the crime without using criminal-law means of compulsory nature, regulated by criminal and criminal-procedural law.

S. S. Yatsenko formulates the concept of exemption from criminal liability to be an implemented in accordance with the criminal and criminal procedure law denial of the state in the person of the relevant court from the application of criminal law measures to those people who committed crimes.

Yu. V. Baulin's opinion is that, the refusal of the state, which is provided by the law, from the person's appliance who committed a crime, restrictions on certain rights and freedoms determined by the CC of Ukraine. O. F. Kovitidi understands the legal consequences of a crime envisaged by law, which consists of the country's refusal to condemn the person who committed the crime and without using criminal-law measures that may be imposed on her in connection with her conviction.

The exemption from criminal liability is dismissal of a person from a negative assessment of his conduct in the form of a conviction by S. H. Kelina.

N. F. Kuznetsova explains this legal appellation as the release of a person who committed a crime, but then lost his public danger due to a number of circumstances specified in the criminal law.

The objective necessity of the existence of this institution in legal science is explained in different ways. The basis of exemption from legal liability is its humanization in the general theory of law; institute of dismissal from liability see as a means of implementing the principle of individualization in the legal mechanism.

As a manifestation of the principle of humanism, the Institute for the exemption from criminal liability is also considered in the science of criminal law.

It seems to be the humanism as one of the principles of criminal law and to be individualization as a component of the principle of justice, given the variety of forms of expression, cannot be her explanation for the refusal of the country to condemn a person for the crime committed by this person.

Kh. D. Alikperov notes that all the norms of the investigated institute are a normative reflection of the idea of a compromise in the concept of modern criminal-legal struggle against crime.

It is difficult to argue with it, but the idea of a compromise in the fight against crime is also being implemented in other criminal law institutes (for example, in special rules for the imposition of a punishment when entering into a pre-trial agreement about cooperation, in the institute of exemption from punishment). In addition, the compromise, dictated not by material, but by other (processual, operational-searchetive, etc.) reasons, does not always give a positive effect.

In addition, the compromise, dictated not by material, but by other (processual, operational-searchetive, etc.) reasons, does not always give a positive effect.

So, the exemption from criminal liability for corruption crimes is regulated by criminal and criminal-procedure legislation, the refusal of the state through the competent authorities from the appointment of a person who committed a corruption offense, punishment and the imposition of criminal legal measures against legal entities.

The opportunities to investigate at their levels special types of exemption from criminal liability for corruption crimes appeared for scientists and practitioners for the first time.

It states that corruption crimes in accordance with this Code are crimes provided by articles 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410; in the case of their commission by misuse of official position, as well as crimes provided for in articles 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 of this Code, in the note to Art. 45 of the CC of Ukraine “Exemption from criminal liability in connection with effective repentance”.

Speaking about the general characteristics of the exemption from criminal liability for corruption crimes, the grounds and conditions of application of this legal institution are subjects to study, first of all. In view of this, let’s dwell on the formulation of the essence of the concepts of “ground” and “condition”.

An academic explanatory dictionary defines the basis as the main thing, based on what is based on something; a scientific basis as something that explains, justifies actions, behavior, etc. somebody.

Note that in the legal sense, in relation to legal liability, the basis has a triune essence: normative, factual and procedural.

The simultaneous presence of all these components is a prerequisite for the application of the exemption of a person from legal (in our case, criminal) liability.

The normative basis – is the presence of a rule of law, which provides for the possibility of exemption from criminal liability.

The actual basis – is the availability of conditions for exemption from the offense (actually committed deed).

The procedural basis – is the availability of implementing law, which specifies the general requirements of incentives into the legal rules of criminal law (contains conditions), determines the procedure for exemption from criminal liability.

The condition is inextricably linked with the essence of the grounds for exemption from criminal liability. The condition is a thing, which forms the cause or

creates the possibility of its action, and this connection is conditioned with the consequence; the condition is a requirement, a proposal put forward by one party, negotiating about something, as well as when entering into an agreement, a contract, by an academic explanatory dictionary.

Under the notion of “cause” understand the thing that determines directly, generates another thing – the consequence.

Taking into account the clarified interpretation of these basic concepts of “grounds” and “conditions” for exemption from criminal liability for corruption crimes, we can outline their general characteristics:

– the normative basis is availability, where the incentive legal rules of criminal law is contained in art. 354 of the CC of Ukraine;

– the factual basis is the presence taken together provided for conditions for exemption from criminal liability in Part 5 of Art. 354 of the Criminal Code of Ukraine 1) after a proposal, a promise or an unlawful benefit; 2) before obtaining information about this crime from other sources by the relevant body; 3) a voluntary of crime report; 4) active assistance in disclosing a crime;

– the procedural basis is the norms of law, in particular the CPC of Ukraine, which determine the procedure for exemption from criminal liability.

Since for those people who committed corruptive crimes, it should be exempted from liability and punishment, in particular with the bail bond, in connection with the effective repentance, trial, etc. (Law of Ukraine “On the framework of state anti-corruption policy in Ukraine (Anticorruption Strategy) for 2014–2017” of 14.10.2014). Only special types of exemption from criminal liability for corruption crimes remain as the only measure to combat corruption with the help of such special incentive norms of criminal law.

It is worth noting that none of the special types of exemption from criminal liability for corruption crimes is not an effective repent in its pure form. In this case, a particularly careful research needs any of the conditions that, in the complex, may be the actual basis for the application of such exemption to the guilty person.

Analyzing the above considerations, we share the opinion of A. A. Yashchenko that the small public danger of the committed act and the person who committed it is not a general (universal) basis for exemption from criminal liability. Because of the application of special types of exemption provided for in the articles of the special part of the CC, neither a person nor the acts committed by him do not lose their public danger.

This approach corresponds to the content of the concept of a universal basis for special types of exemption from criminal liability for corruption crimes. Accordingly, such a universal reason is a positive post-criminal behavior of the individual.

Particular attention deserves an exclusion from the list of necessary conditions for exemption from criminal liability for corruption crimes. It is the availability of extortion of unlawful benefit. Until recently, such a condition was traditional for domestic incentives into rules of criminal law, so to speak. The refusal of the legislator from its foresight in the future is evidence of a counteraction by the state not only by the passive adoption of unlawful benefits, but also by active bribery.

Consequently, the essence and meaning of the basic concepts of the institute of the exemption from criminal liability for corruption crimes are revealed. They are “grounds” and “conditions”. The three-pronged essence of the grounds for such exemption (normative, factual and procedural) is highlighted. The approaches to the analysis of goals, objectives and grounds for the use of special types of exemption from criminal liability as one of the areas of implementation of state anti-corruption policy are also substantiated. The results of such research are consistent with the principles of criminal law (the benefits of mitigating circumstances, the saving of criminal repression, etc.) and generally accepted norms of international law and confirmation of the implementation of the anti-corruption strategy of Ukraine.

References

1. Baulin Yu. V. *Zvilnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti* / Yu. V. Baulin // *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy*. – 2013. – № 1 (1). – S. 185.
2. *Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna : pidruchnyk* / Yu. V. Aleksandrov [ta in.] ; red. Ya. Yu. Kondratiev. – Kyiv : Pravovi dzherela, 2002. – S. 254–255.

PLENARY SESSION

3. Yatsenko S. *Chy vidpovidaie Konstytutsii Ukrainy instytut zvinennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti / S. Yatsenko // Pravo Ukrainy. – 2011. – № 9–10. – S. 167–168.*
4. Baulin Yu. V. *Zvinennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti / Yu. V. Baulin // Visnyk Asotsiatsii kryminalnogo prava Ukrainy. – 2013. – № 1 (1). – S. 187.*
5. Kovitidi O. F. *Okremi problemy kryminalno-pravovoho rehuliuвання zvinennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti nepovnotitnikh / O. F. Kovitidi // Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo. – 2004. – № 3. – S. 97.*
6. Kelyna S. H. *Teoretycheskye voprosy osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti / S. H. Kelyna. – Moskva : [b. y.], 1974. – S. 90.*
7. *Kurs uholovnoho prava. Obshchaia chast. T. 2. Uchenye o nakazanyy : uchebnyk dlia vuzov / pod red. d-ra yuryd. nauk, prof. N. F. Kuznetsovoi y dr. – Moskva : ZERTsALO, 1999. – S. 147.*
8. Troitskaia M. Yu. *Ynstytut osvobozhdeniya ot yurydycheskoi otvetstvennosti y mekhanizm eho realizatsyy v rossyiskom zakonodatelstve : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / Troitskaia M. Yu. – Moskva, 2012. – S. 7.*
9. Maltsev V. V. *Problemy osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti y nakazanyia v uholovnom prave / V. V. Maltsev. – Volhohrad : [b. y.], 2004. – S. 79.*
10. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / uklad. i holov. red. V. T. Busel. – Kyiv ; Irpin : VTF “Perun”, 2005. – S. 20.*
11. Skakun O. F. *Teoriia derzhavy i prava : pidruchnyk : per. z ros. / O. F. Skakun. – Kharkiv : Konsum, 2001. – S. 472.*
12. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / uklad. i holov. red. V. T. Busel. – Kyiv ; Irpin : VTF “Perun”, 2005. – S. 20.*
13. *Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna : pidruchnyk / Yu. V. Aleksandrov [ta in.] ; red. Ya. Yu. Kondratiev. – Kyiv : Pravovi dzherela, 2002. – S. 381.*
14. *Entsyklopedyia uholovnoho prava. T. 10. Osvobozhdenye ot uholovnoi otvetstvennosti y nakazanyia. – SPb. : [b. y.], 2008. – S. 19.*
15. *Kurs uholovnoho prava. Obshchaia chast. T. 2. Uchenye o nakazanyy : uchebnyk dlia vuzov / pod red. d-ra yuryd. nauk, prof. N. F. Kuznetsovoi y dr. – Moskva : ZERTsALO, 1999. – S. 154–155.*
16. Vavylov K. K. *Osnovanyia osvobozhdeniya ot uholovnoi otvetstvennosti po sovetskomu pravu : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / Vavylov K. K. – Leningrad, 1964. – S. 14.*
17. Iashchenko A. M. *Prymyrennia z poterpilym u mekhanizmi kryminalno-pravovoho rehuliuвання : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk [Elektronnyi resurs] / Yashchenko A. M. – Kyiv, 2006. – Rezhym dostupu : <http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=2052>*

Igor Dovban

PhD in Law,

Member of the supervisory board of National Aviation University

Daryna Pasichnyk

Candidate of the department

Kyiv, Ukraine

COMPARATIVE-LEGAL STUDIES EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES UNDER THE CRIMINAL LAW OF UKRAINE AND UNDER THE NORMS OF OTHER COUNTRIES

Today the research of legislation in foreign countries have become very relevant. The comparative-legal characteristic allows us to determine the positive experience of other states and to implement it in the national legislation.

Yu. V. Baulin noted that the understanding of reality is impossible without mastering the past and other experience, and the experience – without comparisons.²⁶

The development of the Institute for the exemption from criminal liability for corruption crimes stays without attention. To a certain extent, such a situation is conditioned by the position that corrupt officials should be punished without relaxation of punishment. However, the study of foreign normative and legal provisions attests to the opposite approach of some states, which justifies itself in practice. Taking into account that it is expedient to investigate the best practices of those countries, which have successfully countered corruption, comparisons, were made with the Scandinavian countries, in particular Finland, Denmark, Sweden, the Netherlands and some other European countries: Lithuania, Latvia, Estonia, the Federal Republic of Germany, Romania, the Republic of Belarus, France, Great Britain, and the USA.

²⁶ Baulin Yu. V. Peredmova do monohrafii / Yu. V. Baulin // Khavroniuk M. I. Kryminalne zakonodavstvo Ukrainy ta inshykh derzhav kontynentalnoi Yevropy : porivnialnyi analiz, problemy harmonizatsii / M. I. Khavroniuk. – Kyiv : Yurystkonsult, 2006. – S. 9.

Finland and Denmark divided among themselves the first place in the Index of corruption-relatedness in 2012, indicating a minimum level of corruption in the country, according to the authoritative data of the non-governmental organization “Transparency International”. In the fourth, sixth, seventh, and ninth places, respectively, were Sweden, Switzerland, Norway, and the Netherlands. These countries belong to the “Scandinavian” system of law.²⁷

Finland, as a member of the EU, is a party to all the main European Union legislation on combating organized crime and corruption. However, the implementation of European laws in the national legal system is carried out by this country fairly well. The main principle of this process is the organic combination of national legislation of Finland with the general European one with the least possible changes of first. For the Finnish legal system, laws aren't characterized by the use of the term “struggle” with the definition of a particular type of crime.²⁸ The Finnish legislator laid down the principles of prevention and caution in the commission of crimes in each normative-legal act, which determine the specific sphere of activity, and not the type of crime. According to the provisions of the Criminal Code of Finland, for the commission of actions that may qualify as “corruption”, there are of the sanctions from fines to imprisonment for up to four years depending on the degree of public danger of a crime.²⁹

A genuine guarantee of protection of persons who assist the authorities in combating corruption is also facilitated for the low level of corruption in public authorities and the administration of Finland.³⁰ Concerning the implementation of the requirements of the Convention against Corruption in 2003, the United Nations

²⁷ Veibert S. Y. Uholovnaia polytyka skandinavskikh stran v oblasti protyvodeistviya korruptsiyi / S. Y. Veibert // Deiatelnost orhanov hosudarstvennoi vlasty po protyvodeistviyu orhanyzovannoi prestupnosti : materyaly V Mezhdunar. nauch.-prakt. ynternet konf. (Ekaterynburh, 26 marta – 3 apr. 2013 h.). – Ekaterynburh : Ural. yn-t – fylyal RANKhyHS pry Prezydente RF, 2013. – S. 22–23.

²⁸ Vidpovidalnist za koruptsiini diiannia, pravovi zasady vidshkoduvannia zbytkiv, zavdanykh vnaslidok yikh vchynennia : navch.-metod. materialy / Yu. V. Baskakova, V. M. Havryliuk, P. V. Kachanova, H. O. Usatyi ; uporiad. O. V. Zhur. – Kyiv : NADU, 2013. – S. 39–40.

²⁹ Antykoruptsiine zakonodavstvo: mizhnarodni standarty ta yikh zaprovadzhennia v Ukraini : metod. posib. / uklad. : V. I. Hryhoriev, M. A. Mykytiuk, H. O. Honcharuk. – Kyiv : [b. v.], 2013. – S. 12.

³⁰ Bocharnykov Y. V. Zarubezhnyi opyt protyvodeistviya korruptsiyi / Y. V. Bocharnykov // Analytycheskyi vestnyk Analytycheskoho upravleniia Apparata Soveta Federatsyi Federalnogo Sobranyia Rossyiskoi Federatsyi. – 2007. – № 6 (351). – S. 45.

Review Panel on the Prevention of Corruption³¹ made observations on Finland that could be considered in terms of further development of the anti-corruption system, including those related to the Institute of exemption from liability (punishment) of persons for corruption crimes. In particular, for Finland is recommended to:

– to consider the possibility of exemption from punishment of persons who committed acts of corruption in the event of their voluntary and active cooperation with law-enforcement bodies;

– to consider extending the scope of the domestic law on mitigating punishments of persons who committed corruptive crimes in the event that they voluntarily and substantially assist law enforcement authorities in investigating crimes committed by other persons who are in one court cause and in a gathering evidence.³²

Importance has ethics, respect for work and disrespect for tricks, dishonesty, and unjustified agility in the enriched ones in Finland. Finns believe that taking a bribe means losing self-esteem even if nobody knows about it. There are municipalities with a population of only 200, but they have self-government. The principle of the election of local administrations really works here (corruption often flourishes at the local level).³³

Thus, the experience of Finland confirms that in this country, however, as in other developed democracies, the main factor in counteracting corruption is, first of all, honest power. It is also a system of interaction between government, civil society, traditions and values of the nation. Honest power does not depend on personality, it is laid in the culture, mentality of the people. Actually, the Ukrainian state is trying to capture such an approach for its citizens. The conducted studies confirmed that this is

³¹ Reziume stranovykh dokladov (zapyska sekretaryata OON), podgotovlennoe v ramkakh Konferentsyy hosudarstv – uchastnykov Konventsyy Orhanyzatsyy Ob'yedynennykh Natsyi protyv korruptsyy, Hrupperi po obzoru khoda osushchestvleniya Konventsyy Orhanyzatsyy Ob'yedynennykh Natsyi protyv korruptsyy 7 yunia 2011 hoda (h. Vena) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : http://sartracc.ru/Pub_inter/unvscorr.files/V1183527r.pdf

³² Bocharnykov Y. V. Zarubezhnyi opyt protyvodeistviya korruptsyy / Y. V. Bocharnykov // Analytycheskyi vestnyk Analytycheskoho upravleniya Apparata Soveta Federatsyi Federalnogo Sobranyia Rossyiskoi Federatsyi. – 2007. – № 6 (351). – S. 45.

³³ Nevmerzhytskyi Ye. Problemy retseptsii antykoruptsiinykh mekhanizmiv rozvynenykh krain v ukrainsku praktyku [Elektronnyi resurs] / Ye. Nevmerzhytskyi // Viche. – 2011. – № 19. – Rezhym dostupu : <http://www.viche.info/journal/2731/>

the most effective and most powerful way. The report of Transparency International about Corruption in Denmark in 2012³⁴ draws the following conclusions, which are of interest to our study, precisely because of the prism of the exemption from criminal liability for corruption crimes:

1. The Danish national system of “incorruptibility” is “healthy”, which is largely due to the strong culture of state administration. Danish institutions have a relatively small number of regulatory requirements that establish formal rules of conduct and the principles of countering corruption. However, despite the low degree of formalization, there is a strong practice of incorruptibility, because if management culture weakens, certain rules that make the system as a whole “invulnerable” begin to operate.

2. Corruption is not considered a serious problem in Denmark and therefore it is not a theme that has a great influence on social processes and interests. Bribes and payments for accelerating the procedure for access to public goods and services are practically absent.

3. The study showed that it is difficult to distinguish between punitive measures for obtaining attractive gifts and other benefits, in particular, in the form of additional entertainment. Judicial decisions that show administrative practice and criminal justice are not numerous and, as a rule, consist of an order of restoration of justice and payment of compensations.

Several recommendations were suggested in the report on the upgrading of the anti-corruption system. At the same study in Denmark³⁵:

– protection and counselling of informants. Provision is made for the establishment of advisory bodies (where the Transparency International Department of Denmark will take an active part), which can be visited by employees of both private and public organizations, if they have information about the commission of a corruption offense – a fact of corruption;

³⁴ Kristensen M. B. National integrity system assessment Denmark [Electronic resource] / M. B. Kristensen. – 2012. – Access mode : http://archive.transparency.org/policy_research/nis/nis_reports_by_country/

³⁵ Kristensen M. B. National integrity system assessment Denmark [Electronic resource] / M. B. Kristensen. – 2012. – Access mode : http://archive.transparency.org/policy_research/nis/nis_reports_by_country/

– transparency of acceptance of gifts. Transparency International regards creating a list of gifts that are allowed to be presented to officials to be an effective anti-corruption measure about Denmark. This listing must be registered and published.

By comparing national and foreign legislation about the consolidation of a special institute of exemption from criminal liability for corruption crimes, we can note that special incentive norms of criminal legislation of foreign countries are envisaged in Special Parts, if the CC has such a division or in special sections of the CC, which provide for liability for certain crimes. These norms, as a rule, on the grounds of positive behaviour of a person determine the minimization of criminal-law encumbrance, which is directly implemented in the exemption from liability, punishment or mitigation of the latter. The most widespread practice in criminal law is an exemption from punishment or its mitigation. The less common and more typical for the post-Soviet states is an exemption from liability.

Particular attention in the study of the legal framework of foreign countries deserve the norms that determine the procedure for bringing criminal liability of legal entities for committing acts of corruption and, in particular, the prospect of their exemption from such liability. It should be emphasized that of the 27 EU states in the legislation more than half of them provide for the possibility of bringing legal persons to criminal liability. Thus, a legal entity is liable to criminal liability in such European states as: a) members of the EU (Kingdom of Belgium, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Republic of Hungary, the Kingdom of Denmark, the Republic of Ireland, the Republic of Malta, the Kingdom of the Netherlands, the Republic of Poland, Romania, the Republic of Slovenia, the Republic of Finland, the French Republic, The Kingdom of Sweden, the Republic of Estonia); b) are not members of the EU (Republic of Albania, Republic of Iceland, Republic of Macedonia, Republic of Moldova, Kingdom of Norway, Republic of Croatia, Republic of Montenegro); c) which provides quasi-criminal, that is,

administrative and criminal liability of legal entities (the Austrian Republic, the Italian Republic, the Kingdom of Spain, the Federal Republic of Germany).³⁶

However, lawmakers of foreign countries have ignored the concept of guilt, the definition of the possibility of a legal entity to be the subject of a crime or the possibility only to be subject to criminal liability, the grounds for the dismissal of legal persons from liability, the possibility of using the notion of relapse of crime to the legal person, conviction, etc.

Only in rare cases can one find rules that would surely be of interest to the legislator of our state for the possible introduction of such a liability in Ukraine. Thus, the provisions of relapse of a criminal offense of the legal person can be found in French law. The valid CC of France in articles 132-12–132-15 provides for punishment of a legal entity for the relapse of its criminal behaviour, for example, in the case when an individual convicted a legal entity for a crime or misdemeanour for which the law provides for a more severe punishment in the case of committing the crime (art. 132-12).³⁷

The same provision is contained in art. 146 of the CC of Romania, which states that in the event of a relapse a legal person is punishable twice more than punishment, predicted for this crime, but does not exceed the maximum amount of a fine.³⁸

In addition, the CC of France provides for the liability of legal entities for attempting an offense, as well as for complicity in the commission of a crime; for acts that are characterized as attempt and carelessness. In case of deliberate actions against a legal entity and an individual, the institute of complicity is used.³⁹

Worthy of note is also the provisions of art. 150 of the CC of Romania concerning the rehabilitation of a legal entity. This article states that rehabilitation of a

³⁶ Hryshchuk V. K. Kryminalna vidpovidalnist yurydychnykh osib: porivnialno-pravove doslidzhennia : monohrafiia / V. K. Hryshchuk, O. F. Pasieka. – Lviv : Lviv. derzh. un-t vnutrishnikh sprav, 2013. – 248 s.

³⁷ Hryshchuk V. K. Kryminalna vidpovidalnist yurydychnykh osib: porivnialno-pravove doslidzhennia : monohrafiia / V. K. Hryshchuk, O. F. Pasieka. – Lviv : Lviv. derzh. un-t vnutrishnikh sprav, 2013. – 248 s.

³⁸ Right there.

³⁹ Namysłowska-Gabrysiak Barbara. Odpowiedzialność karna osób prawnych / Barbara Namysłowska-Gabrysiak. – Warszawa : C. H. Beck, 2003. – R. 77.

legal entity is possible, if the legal person does not commit other crimes within three years from the date of the serving of principal and additional sentences (if the person will not make any punishment).⁴⁰

So, after the comparative analysis of the exemption from criminal liability for corruption crimes in Ukraine and some other countries we can make the following conclusions: the use of incentive norms in Scandinavian countries is directed at informants (the so-called disclosers), against the corruptors, and the widespread using is the formation of citizens of the general rejection of a corrupt way of behaviour. For Ukraine, these directions are acceptable and fixed at the legislative level, but practically are not realized.

References

1. Baulin Yu. V. *Peredmovna do monohrafiï / Yu. V. Baulin // Khavroniuk M. I. Kryminalne zakonodavstvo Ukrainy ta inshykh derzhav kontynentalnoi Yevropy : porivnialnyi analiz, problemy harmonizatsii / M. I. Khavroniuk. – Kyiv : Yurystkonsult, 2006. – S. 9.*
2. Veibert S. Y. *Uholovnaia polityka skandinavskykh stran v oblasti protyvodeistvyia korruptsiï / S Y. Veibert // Deiatelnost orhanov hosudarstvennoi vlasty po protyvodeistviu orhanyzovannoi prestupnosti : materyaly V Mezhdunar. nauch.-prakt. ynternet konf. (Ekaterynburh, 26 marta – 3 apr. 2013 h.). – Ekaterynburh : Ural. yn-t – fylyal RANKhyHS pry Prezydente RF, 2013. – S. 22–23.*
3. *Vidpovidalnist za koruptsiini diïannia, pravovi zasady vidshkoduvannia zbytkiv, zavdanykh vnaslidok yikh vchynennia : navch.-metod. materialy / Yu. V. Baskakova, V. M. Havryliuk, P. V. Kachanova, H. O. Usatyi ; uporiad. O. V. Zhur. – Kyiv : NADU, 2013. – S. 39–40.*
4. *Antykoruptsiine zakonodavstvo: mizhnarodni standarty ta yikh zaprovadzhenia v Ukraini : metod. posib. / uklad. : V. I. Hryhoriev, M. A. Mykytiuk, H. O. Honcharuk. – Kyiv : [b. v.], 2013. – S. 12.*
5. *Bocharykov Y. V. Zarubezhnyi opyt protyvodeistvyia korruptsiï / Y. V. Bocharykov // Analytycheskyi vestnyk Analytycheskoho upravleniia Apparata Soveta Federatsyi Federalnoho Sobranyia Rossyiskoi Federatsyi. – 2007. – № 6 (351). – S. 45.*
6. *Reziime stranovykh dokladov (zapyska sekretaryata OON), podhotovlennoe v ramkakh Konferentsyy hosudarstv – uchastnykov Konventsyy Orhanyzatsyy Ob'yedynennykh Natsyi protyv korruptsiï, Hrupperi po obzoru khoda osushchestvleniia Konventsyy Orhanyzatsyy Ob'yedynennykh Natsyi protyv korruptsiï 7 yiunia 2011 hoda (h. Vena) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : http://sartraccc.ru/Pub_inter/unvscorr.files/V1183527r.pdf*
7. *Bocharykov Y. V. Zarubezhnyi opyt protyvodeistvyia korruptsiï / Y. V. Bocharykov // Analytycheskyi vestnyk Analytycheskoho upravleniia Apparata Soveta Federatsyi Federalnoho Sobranyia Rossyiskoi Federatsyi. – 2007. – № 6 (351). – S. 45.*

⁴⁰ Hryshchuk V. K. *Kryminalna vidpovidalnist yurydychnykh osib: porivnialno-pravove doslidzhennia : monohrafiia / V. K. Hryshchuk, O. F. Pasieka. – Lviv : Lviv. derzh. un-t vnutrishnikh sprav, 2013. – 248 s.*

PLENARY SESSION

8. *Nevmerzhytskyi Ye. Problemy retseptsii antykoruptsiinykh mekhanizmiv rozvynenykh krain v ukrainsku praktyku [Elektronnyi resurs] / Ye. Nevmerzhytskyi // Viche. – 2011. – № 19. – Rezhym dostupu : <http://www.viche.info/journal/2731/>*
9. *Kristensen M. B. National integrity system assessment Denmark [Electronic resource] / M. B. Kristensen. – 2012. – Access mode : http://archive.transparency.org/policy_research/nis/nis_reports_by_country/*
10. *Kristensen M. B. National integrity system assessment Denmark [Electronic resource] / M. B. Kristensen. – 2012. – Access mode : http://archive.transparency.org/policy_research/nis/nis_reports_by_country/*
11. *Veibert S. Y. Uholovnaia polityka skandinavskykh stran v oblasti protyvodeistvyia korruptsyyi / S.Y. Veibert // Deiatelnost orhanov hosudarstvennoi vlasty po protyvodeistvyiu orhanyzovannoï prestupnosti : materyaly V Mezhdunar. nauch.-prakt. ynternet konf. (Ekaterynburh, 26 marta – 3 apr. 2013 h.). – Ekaterynburh : Ural. yn-t – fylyal RANKhyHS pry Prezydente RF, 2013. – S. 27–28.*

CONTENT

<i>Greetings</i>	
<i>Milan Hejdiš</i>	3
<i>Игорь Копотун</i>	5
<i>Plenary session Milan Hejdiš</i>	7
THE STANDARDS AND TERMS OF EFFICIENCY OF SPECIAL TYPES OF THE EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES	7
<i>Pavel Polján</i>	17
THE APPLICATION OF THE INSTITUTE OF THE EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES	17
<i>Olexandr Kolb</i>	24
THE WAYS TO IMPROVE THE INSTITUTE OF THE EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES	24
<i>Игорь Копотун</i>	32
<i>Нинель Карманова</i>	32
СПОСОБЫ ПОЛУЧЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ В УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ	32
<i>Сергей Петков</i>	39
К ДИСКУССИИ О ОПРЕДЕЛЕНИИ ОБЪЕКТА ПРОСТУПКА ПРОТИВ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА	39
<i>Дарія Гончар</i>	46
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В БОРОТБІ З КРАДІЖКАМИ	46
<i>Валерій Глушков</i>	51
ТРАНСФОРМАЦІЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	51
<i>Олександр Нікітенко</i>	60
ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ І ЛЮДИНИ	60
<i>Вадим Барко</i>	64
<i>Владимир Остапович</i>	64
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОТБОРА ПОЛИЦЕЙСКИХ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ	64
<i>Сергей Шульгин</i>	70
ПИСЬМЕННЫЕ УКАЗАНИЯ ПРОКУРОРА, КАК ОСОБАЯ ФОРМА ЕГО ПРОЦЕССУАЛЬНОГО РЕШЕНИЯ В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ	70

<i>Владимир Сотниченко</i>	79
АСПЕКТЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ ЗАДАЧ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННОГО ПРОЦЕССА	79
<i>Любовь Процык</i>	86
СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ ЖЕСТОКОГО ОБРАЩЕНИЯ С ДЕТЬМИ В УКРАИНЕ	86
<i>Mgr. Martina Oravcová, PhD.</i>	94
ZAOVCHÁDZANIE S ODSÚDENÝMI VO VÝKONE TRESTU ODŇATIA SLOBODY V KONTEXTE SOCIÁLNEJ PRÁCE	94
<i>Надрага Василь</i>	103
СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ЯК УМОВА ПОЛІВАРІАНТНОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	103
<i>Шергін Сергій</i>	111
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР	111
<i>Олег Ткач</i>	118
<i>Анатолій Ткач</i>	118
МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ США ТА КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ: ПРОБЛЕМА БІЖЕНЦІВ	118
<i>Дмитро Ткач</i>	125
ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА	125
<i>Jozef Zaťko</i>	129
<i>Igor Kopotun</i>	129
RELEASE FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION-RELATED OFFENCES: CONCEPTS, GROUNDS AND CONDITIONS	129
<i>Igor Dovban</i>	136
<i>Daryna Pasichnyk</i>	136
COMPARATIVE-LEGAL STUDIES EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR CORRUPTION CRIMES UNDER THE CRIMINAL LAW OF UKRAINE AND UNDER THE NORMS OF OTHER COUNTRIES	136

Scientific publication

**HUMAN SAFETY IN THE AGE OF GLOBALIZATION:
CURRENT LEGAL PARADIGMS**

SOURCE BOOK

International scientific-practical conference

(Kunovice, Czech Republic, May 29-30, 2020)

Under the editorship of I. Kopotun, S. Petkov

Signed for printing 19.04.2020

Press: Tiskárna Grafema, s.r.o., Hranice, Česká republika